BILANȚ LA 200 DE ZILE

Nr. 26 (384), 1-7 iulie 1997

22

ANUL VIII

pag. 8–9

De luni de zile circulă, în diverse variante, un scenariu catastrofic. El pornește de la ideea că în România s-a desfășurat o „isterie Nato", că prin activitatea diplomatică a noii puteri s-au forțat inutil și definitiv blocate, iar prin suportul de presă s-a acumulat în populație o imensă stare de așteptare care, după Madrid, va exploda prin mineriade, conflicte interetnice etc., aruncînd la loc țara în vechiul ei con de umbră. Observatori (de bună și de rea-credință) din țară și din străinătate au fost rezervați sau în dezacord cu „bătălia pentru NATO". Noua putere le părea puțin capabilă „să stea în șa", iar România o vedeau mai degrabă ca vechiul teritoriu al tensiunilor etnice, sociale, religioase decît ca modelul european lăudat, de cîteva luni, în mass-media vestice și în reuniuni internaționale.

Timpul va arăta care dintre cele două imagini va învinge: cea din discursurile recente ale președintelui Emil Constantinescu, care a elogiat răbdarea și înțelepciunea populară, sau cea dominată de adîncurile unei psihologii colective intolerante, resentimentare, primitive.

Scenariile pesimiste prescriau anumite „rețete de comportament", atît pentru putere, cît și pentru presă, pentru prevenirea „sindromului colectiv depresiv (ori agresiv)" post-Madrid. Pentru putere, temperarea efortului în vederea intrării în Alianță. Pentru presă, revenirea la tonul sceptic, etalarea din vreme a argumentelor pentru care România nu are ce căuta în NATO, cel puțin în primul val, hărțuirea puterii ca să-și dezvăluie strategia post-Madrid (dacă o are). Pînă acum n-am prea văzut semne că acești sfătuitori ar fi fost ascultați. Iată însă că înainte de Madrid cu o săptămînă – cînd se știe deja că România nu va intra în primul val –, a venit momentul să evaluăm strategiile: ale puterii și ale opoziției.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Strategia post-Madrid a opoziției

Mai este de asemenea de răspuns dacă există, acum, iminent, riscul unei explozii populare împotriva noii puteri, punîndu-i în spate eșecul intrării în NATO și tratatele recent încheiate. E puțin probabil ca lumea să iasă în stradă pe teme de politică externă, mai ales cînd granițele țării sînt mai asigurate ca oricînd. Cît privește momentul de vîrf al unor tensiuni riscante, el tocmai a fost depășit.

În schimb, lansarea la apă, cu o campanie promoțională bine pusă la punct, a unui PDSR recondiționat, cu „fața umană" a grupului celor cinci este, evident, pilonul strategiei post-Madrid a opoziției. Organul lui de presă, *Național*, cu cronica dezamăgitului Ion Cristoiu, pleacă spre concurarea geamănului său, *Evenimentul zilei*, nu numai cu strategia unei „orientări politice" esențial diferite, ci și cu o rețea de difuzare proprie. Iar dacă vrei să ai percepția societății noi și complicate în care vom trăi pînă la viitoarele alegeri, n-ai decît să studiezi caseta tehnică a *Naționalului*, care aduce nume din prima linie a *Academiei Cațavencu*.

Publicitatea noului PDSR se face, cu mai multă discreție, și în *Adevărul*. Diversii săi editorialiști iau în serios oferta morală a celor care pînă acum două–trei săptămîni au gîrat fostul partid de guvernămînt, cu toată corupția lui. Este regretabil că e luat în serios și programul de stînga al viitorului partid, construit de oameni care au contribuit substanțial la actuala stare de sărăcie a populației din România.

Însă cel mai important punct al acestei campanii promoționale, înainte ca „Alianța pentru România" să fi devenit partid (și, evident, înainte de a-i fi măsurată viabilitatea, credibilitatea etc.), este oferta „promițătoare" pe care diversii săi analiști-suporteri o fac Convenției pentru a lua în calcul un nou partener de guvernare. (Bineînțeles, în locul PD, care, ca să anihileze posibilul pericol, a lansat, la rîndul lui, cele mai prietenoase semnale.)

Fluturarea acestui posibil acces la guvernare al partidului „în față" este menită (deocàmdată cu ceva succes) să absoarbă parlamentari și filiale din vechiul PDSR. Și, în ultimă instanță, să salveze astfel ceea ce mai poate fi salvat dintr-un partid clientelar, cu puține șanse de supraviețuire, dacă rămîne să rătăcească, pînă în anul 2000, prin deșertul opoziției.

Unii dintre cei avizați cred că recunosc în noul partid umbra cenușie a lui Virgil Măgureanu. Alții, poate și mai avizați, cred că Virgil Măgureanu s-a retras cu prudență deoparte, pînă se încheie campania anticorupție. Numele „Alianța pentru România" pare să facă aluzie la un naționalism în creștere (se speră) după ce Ungaria va fi în NATO, iar România, cu tot Parteneriatul ei strategic cu SUA, nu. Un naționalism mai elegant, cum le-ar sta bine domnilor Teodor Meleșcanu și Mircea Coșea, dar care tot naționalism de coloratură roșie rămîne. Și care încă de acum tot trebuie să ne dea de gîndit.

Cît privește strategia puterii, ea va fi mai ușor de evaluat după vizita în România a președintelui Clinton.

pag. 10–11

PENITENCIARELE LA ZID

terviuri cu Coen Stork și Manuela Ștefănescu

SUPLIMENT GRATUIT

ZIUA MONDIALĂ A POPULAȚIEI

RESTRUCTURAREA UNUI MAMUT INDUSTRIAL

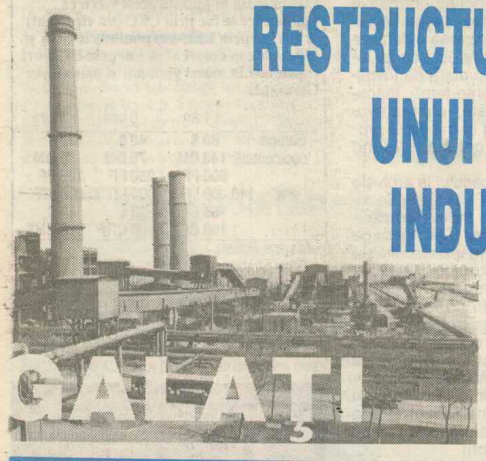

GALAȚI

pag. 12–13

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL ● ANUL VIII ● 16 pagini ● 1.000 lei

Reamintim cititorilor noştri că această pagină le aparţine, ca şi responsabilitatea pentru scrisorile lor.

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

Mult stimată redacţie,

Vă scriu pentru că în ultima vreme au fost făcute o serie de declaraţii incorecte privitoare la guvernul Ciorbea, iar răspunsul meu doresc să fie un răspuns ferm dat acuzaţiilor nedemne aduse actualei puteri. Îmi pare rău că nu scriu la o gazetă – ca să pot răspunde ticăloşilor socialişti (Iliescu, Brucan ş.a.m.d.) care, după ce-au distrus ţara, acum dau lecţii de morală şi spun ce act politic este îndreptăţit sau nu.

În ceea ce priveşte asumarea răspunderii ministeriale – eu cred că este un act politic major. O serie de legi importante în perioada următoare au fost şi vor fi adoptate prin ordonanţă de urgenţă – o măsură nu tocmai normală, dar luată într-o perioadă la fel de puţin normală. Întotdeauna momentele speciale cer măsuri speciale – şi eu cred că astăzi trecem prin momente foarte speciale.

Actualul guvern ţărănist (aidoma celui de la 1928) ia nişte măsuri deosebit de importante pentru prezentul, dar mai ales pentru viitorul ţării. Strategia guvernului Ciorbea – dureroasă actualmente, dar imperios necesară – va da roade peste 1 an, dar mai ales peste 4, 8, 10 ani. Acest guvern se sacrifică politic. Dacă va rezista 4 ani, la următoarele alegeri PNŢ nu va mai fi votat; poate chiar la următoarele 2–3 alegeri. PNŢ va fi sancţionat pentru anii grei 1997, 1998 (grei datorită politicii criminale duse între 1990–'96). (...)

Revin puţin la istorie – toate procesele de dezvoltare, toate reformele României au fost făcute de către oamenii politici, cu puternica opoziţie a poporului. Poporul numai a atacat, a acuzat. Tot ce a realizat România s-a reuşit datorită elitei politico-intelectuale. Poporul doar **a tresărit** cînd a văzut ce fac „boierii".

Istoria României este o istorie a elitei româneşti. Revoluţia de la 1848 – a făcut-o elita. România Mică – a făcut-o elita. Regatul – l-a făcut elita. Principalii artizani ai Marii Uniri sînt Iuliu Maniu şi Regele Ferdinand, cu contribuţia masivă a elitelor din toate teritoriile locuite de români.

La toate reformele, poporul român a răspuns cu o puternică îndîrjire. Oamenii politici care au avut curajul acţiunii au fost condamnaţi de contemporani, dar lăudaţi de urmaşi.

Aşadar, eu nu cred că astăzi poporul este pentru reformă. Este pentru reformă în măsura în care se schimbă în bine condiţiile de trai. Cînd poporul zice că este pentru reformă, nu trebuie să ne entuziasmăm, pentru că, de fapt, poporul nu cunoaşte ce înseamnă reforma. Toate încercările de reformare de-a lungul istoriei au însemnat duşuri pentru poporul român, l-au trezit din moţăiala eternă şi istorică („somnul cel de moarte").

În această notă, cred că guvernul Ciorbea va avea o misiune foarte dificilă. Cînd poporul va vedea că premierul vrea să schimbe totul (să pună poporul la muncă şi disciplină, să facă ordine), acest popor se va opune cu violenţă. Împotriva violentului imobilism românesc va trebui să lupte Victor Ciorbea, la fel cum au făcut-o toţi reformatorii României, toţi marii oameni politici români.

Dar marii oameni politici români au fost solitari şi neînţeleşi. Românii nu au putut înţelege la Corneliu Coposu frumuseţea **gestului nobil**; nu au înţeles (îndeosebi regătenii) că un om, Corneliu Coposu, poate acţiona din dezinteres. La fel s-a întîmplat cu Iuliu Maniu, la fel riscă să se întîmple cu Victor Ciorbea.

Corneliu Coposu a fost solitar, contestat, urît. (...) În schimb, politicienii laşi, şmecheri şi obraznici au făcut carieră frumoasă: Ion Iliescu, Petre Roman, Adrian Năstase, Corneliu Vadim Tudor.

Toată istoria românească a fost opera elitei politice româneşti. În acest timp, „poporul vegetal" medita. Contempla şi producea folclor mioritic. Norocul acestui neam stă în faptul că întotdeauna a existat cineva care să aibă curajul acţiunii – acţiune asumată cu toate riscurile: Vlad Ţepeş, Constantin Brîncoveanu, Alexandru Ioan Cuza, Carol I, Ferdinand, Iuliu Maniu, Corneliu Coposu, Victor Ciorbea, Emil Constantinescu – aceştia sînt reformatorii.

Norocul acestui neam (existenţa lui chiar) stă în clasa politică valoroasă. Avem noroc cu oamenii politici de valoare – n-am dus lipsă de ei niciodată, nici astăzi.

Astfel, se poate spune că istoria poporului român este de fapt istoria oamenilor politici şi a intelectualilor români.

Totul pleacă de la lipsa de cultură politică a poporului român.

Acest popor nu ştie ce este bine pentru el. Toate marile decizii „ale poporului" au fost, în fapt, acţiuni ale elitei politice. Elita a tras după ea poporul în toate deciziile istorice. Acest popor nu ar exista fără elita sa.

Plebiscitul şi referendumul sînt

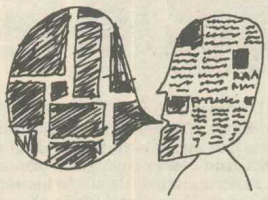

mici-mari escrocherii. Acestea două sînt viabile doar pentru popoare educate. Referendumul în România este o minciună. La o întrebare insinuantă poporul român răspunde aşa cum doreşte organizatorul referendumului. Aşa-i că doriţi să intrăm în NATO? Toţi (80–90%) răspund: Da! Proporţia mare a românilor în favoarea NATO se datorează necunoaşterii, pentru că aşa s-a zis la televizor şi nu datorită dorinţei conştiente. (...)

Omul care a luptat pînă la 81 de ani (Corneliu Coposu s-a născut în 1914, şi nu 1916, minunată doamnă Lucia Hossu-Longin) rămîne şi astăzi suspectat, bănuit, neînţeles. Ba, mai mult, un neruşinat socialist (Ion Iliescu) a afirmat cu nonşalanţă că d-l Coposu a fost informator la Securitate (la începutul lui mai '97). La fel m-a cutremurat vehemenţa socialiştilor Cristian Tudor Popescu, Dumitru Tinu, Octavian Andronic ş.a.m.d., care suferă de antimonarhism visceral. Antimonarhiştii nu-l doresc pe Mihai I înapoi. Dar dacă Mihai I ar muri, regaliştilor li s-ar argumenta: monarhia nu mai poate fi restaurată, pentru că regele de la 1947, Mihai I (singurul îndreptăţit), a murit, iar urmaşi nu acceptăm. Nu-i o ticăloşie?

Spun aceste lucruri pentru că cea mai bună perioadă a poporului român a fost cînd au condus ţara **numai elitele:** de la 1848 pînă la 1947 (un secol – atît a durat **istoria fericită** a poporului român, istorie fericită legată organic de regii de Hohenzollern, istorie de care minţi pernicioase ca a lui Cristian Tudor Popescu încearcă îndepărteze poporul român; popor care, am mai spus – cu părere de rău –, nu ştie ce este bine pentru el).

Se vede bine **astăzi** ce s-a întîmplat de cînd poporul a preluat conducerea ţării – prin reprezentanţii săi, socialiştii. Voi numi cîţiva dintre socialişti, mai simplu spus infractori politici: Petru Groza, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Alexandru Drăghici, Silviu Brucan, Nicolae Ceauşescu, Ion Iliescu, Petre Roman, Adrian Năstase, Corneliu Vadim Tudor. Aceşti infractori ar trebui deferiţi Justiţiei Istoriei, iar pentru cei care se poate încă – deferirea Justiţiei laice, deferirea către Procuratură.

Cu admiraţie şi deosebit respect,

Alexandru Brok (student Istorie)
Alba Iulia, 2 mai 1997

P.S.: Nu ştiu cît de în serios veţi lua scrisoarea – pentru că eu v-am mai scris...

Stimată redacţie

Abordez cîteva probleme de actualitate şi pe care le consider importante. În acest fel mă asociez bătăliei pe care o duc o serie de grupuri, societăţi, instituţii, persoane şi personalităţi împotriva sechelelor ultimilor 50 de ani de comunism şi neocomunism şi în fond împotriva a tot ceea ce este rău în ţara noastră.

Alegerile din noiembrie 1996 nu numai că le-am aşteptat cu deosebit interes şi mare speranţă, dar am efectuat şi o susţinută campanie electorală, pe cont propriu, de la om la om, oriunde m-am aflat, dar în special în mediul rural, în rîndul rudeniilor, prietenilor şi cunoscuţilor, care ştiam că, regretînd vechile structuri, simpatizează cu PDSR.

Acest partid, continuator, de jure şi de facto, al comunismului, după ce a pedeserizat tot ce se putea pedeseriza, prin metode şi mijloace abuzive şi nelegale, căutînd să-şi asigure în acest fel supravieţuirea, se plînge acum că este persecutat pe motive şi criterii politice.

În realitate, actuala coaliţie, aflată la conducerea statului, nu face altceva decît să aducă la normal activitatea şi viaţa în toate sectoarele, înlăturînd oportuniştii, impostorii, incompetenţii şi corupţii, indiferent de coloratura sau apartenenţa lor politică.

Orice justiţie care se respectă cît de cît operează cu cîteva elemente, şi anume, textul de lege care a fost violat, acţiunea sau inacţiunea prin care acel text de lege a fost încălcat, autorul infracţiunii, probele (netrucate, neprefabricate) şi pedeapsa (individualizată în funcţie de circumstanţele personale şi, de fapt, de gravitatea şi frecvenţa faptelor etc.).

Apoi, este de notorietate că PDSR a fost, în perioada sa de guvernare, „centrul vital" al corupţiei şi abuzurilor de tot felul, care sub patronajul său au înflorit şi prosperat, în dauna avutului public şi al cetăţenilor.

Dacă acum probele şi indiciile conduc la „Clanul Sicilienilor", cine este de vină? Actuala conducere a statului sau justiţia?

Ar fi trebuit ca PDSR să manifeste măcar un minimum de spirit de anticipaţie, în sensul de a-şi fi pus şi ipoteza pierderii alegerilor din noiembrie 1996 şi deci implicit intrarea în normalitate.

O altă categorie de infractori, deosebit de periculoasă, este formată din cei ce au făcut parte din Securitate şi care la ora actuală se află în toate structurile societăţii noastre. Periculozitatea acestora rezultă din armamentul, instruirea, tehnica, fondurile materiale şi relaţiile de tip mafiot pe care le posedă, lipsa de conştiinţă, de scrupule, de sentimente şi probitate morală, de care au dat şi dau dovadă.

Nimeni, după Revoluţia din Decembrie 1989, nu i-a tras la răspundere şi nici măcar nu s-a întreprins ceva pentru a le fi inventariate bunurile şi mijloacele aflate în dotarea lor (spre deosebire de Mafia italiană în timpul lui Benito Mussolini).

Nimeni, raportat la actele normative (publicate şi nepublicate) ce au reglementat înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea Securităţii, nu i-a întrebat ce au făcut timp de 50 de ani (în afară de învrăjbirea populaţiei pe diferite teme, înscenări, provocări, asasinate, jefuirea avutului public, pervertirea şi înjosirea propriilor concetăţeni în cel mai profund grad).

Obstrucţionarea accesului la arhivele şi dosarele defunctului PCR şi ale Securităţii nu se face atît din motive de siguranţă naţională, cît pentru a se apăra pe ei şi colaboratorii lor de responsabilitatea ce le revine pentru atrocităţile incredibile săvîrşite şi dezastrul creat în ţară, în timp ce chiar ei abuzau de tot felul de expresii şi sloganuri (grija faţă de om, democraţie, patriotism, conştiinţă).

Una a fost concepţia şi atitudinea instituţiilor statului român comunist referitor la siguranţa naţională (raportat la factorii interni şi internaţionali) şi alta cea a instituţiilor actualului stat român (raportat la aceiaşi factori).

Referitor la cei ce au efectuat studii în URSS, opinez în sensul că **obiectul principal** al acelor zise studii a fost racolarea şi instruirea lor de către KGB. Că unii au revenit acasă căsătoriţi e o altă problemă.

Dacă s-ar fi pus cu adevărat efectuarea unor studii temeinice şi la înalt nivel ştiinţific (după model francez, combinat în unele internate şi institute cu disciplina germană), consider, fără nici o exagerare, că ar fi trebuit să vină alţii la noi să se instruiască.

Apoi, inocularea şi intoxicarea populaţiei acestei ţări cu economia politică socialistă şi ideologia marxist-leninistă se făcea foarte bine prin economiştii, ideologii şi politologii existenţi la noi, dintre care unii sosiseră direct de la Moscova, începînd cu 23 august 1944. În acest context amintesc că Academia de studii politice „Ştefan Gheorghiu" a fost creată de PCR încă în anul 1945.

Oricine poate realiza că această regulă nu era aplicabilă şi în cazul racolării şi instruirii viitorilor stîlpi de sprijin ai imperiului sovietic, cu randamentul calitativ dorit de cei interesaţi.

Ovidiu Chirilă
Oradea, 30 aprilie 1997

Stimată redacţie,

Vă rog să-mi permiteţi ca în cadrul rubricii Curier *„22"* să transmit felicitări şi sincerele mele mulţumiri doamnei Magda Cârneci pentru admirabilul articol „Teze pentru o altă mentalitate", apărut la pagina 18 din numărul 23/1997. De acest articol are dreptul să se mîndrească întreaga redacţie a revistei *„22"*. În fond, dv. aţi creat – prin muncă perseverentă de ani de zile – acel climat favorabil în care poate să apară azi o asemenea comoară publicistică. Sper să fie cît mai puţini intelectuali cărora să le scape lucrări atît de remarcabile. Şi această apariţie mă convinge de faptul că în sfîrşit trăim săptămînile trezirii cugetului românesc autentic.

Cu deosebită stimă,

Vig Ştefan
Baia Mare, 16 iunie 1997

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista "22" achitînd la redacţie (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la **Banca Comercială Ion Ţiriac S.A. Bucureşti, Str. Doamnei nr. 12**:
(pentru **dolari** în contul 4024009230,
pentru **mărci** în contul 4024009231,
pentru **franci francezi** în contul 4024009235,
pentru **lire sterline** în contul 4024009232,
pentru **franci elveţieni** în contul 4024009233,
pentru **lire italiene** în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimiţînd un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, Bucureşti, România.

Pentru a nu se reţine un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonaţii cărora le stă în putinţă acest lucru ca plăţile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA şi exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane şi plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa occidentală:	80 $	40 $	20 $
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 $	20 $	10 $
– Israel	60 $	30 $	15 $
– SUA, Japonia, Australia:	100 $	50 $	25 $

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunţă exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizaţi de redacţie (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

ILIE ŞERBĂNESCU

Dobînzile şi valuta din nou în competiţie

Dobînzile au coborît substanţial în mod concertat la toate băncile comerciale spre niveluri în jurul unei rate anualizate de aproximativ 70%. Scăderea era previzibilă şi chiar prevăzută în contextul temperării inflaţiei. Dobînzile la depozite trebuie să fie real-pozitive, adică să acopere rata inflaţiei, spre a atrage deponenţii. Dacă dobînda la depozite nu compensează inflaţia, posesorii de fonduri se îndreaptă spre valori-refugiu, precum valuta sau produsele în sine, îndeosebi bunurile de folosinţă îndelungată. După şocul febril din prima parte a anului, inflaţia deja a coborît sensibil în aprilie, şi apoi în mai, la o rată, exprimată anualizat, sub 100%. Se prevede însă scăderea acesteia la numai 2–3% lunar, în a doua jumătate a anului, de care ne apropiem vertiginos, ceea ce corespunde unei rate anualizate între 25 şi 40%. Evident, dobînzi de 140–150% şi chiar 80–90% nu mai erau necesare.

Ceea ce a grăbit însă coborîrea drastică a dobînzilor – faţă de sfîrşitul verii şi începutul toamnei, cînd scăderea era oricum anunţată – a fost pierderea, într-o măsură importantă, a însuşi obiectului muncii de către băncile comerciale. La dobînzile draconice – necesare, dar draconice –, la depozite, dobînda la credite, care decurge evident din prima, devenise prohibitivă pentru contractanţi. S-a adăugat faptul că, în noul context politic şi bugetar, nici întreprinderile de stat nu s-au mai îmbulzit după credite de la băncile de stat şi nici acestea din urmă nu s-au mai arătat atît de darnice cu creditele neperformante către suratele lor industriale. Şi în plus, toate băncile au pus frînă creditării fără garanţii, suflînd chiar şi în iaurt în împrumutarea foştilor lor clienţi privaţi privilegiaţi. Mai pe scurt, băncile cam rămăseseră fără clienţi, mizînd tocmai pe o scădere a dobînzilor pentru a-şi relua activitatea normală.

Problema este cum vor reacţiona posesorii de depozite. Aceştia sînt sensibili mai degrabă la creşteri şi scăderi în sine ale dobînzilor decît la corelarea acestora cu rata inflaţiei, mai ales cu cea anticipată, şi nu cu cea recent constatată. Astfel, sînt posibile retrageri din depozite, condiţii în care se va produce o presiune fie asupra valutei, fie direct asupra inflaţiei interne.

Evident, o eventuală deplasare a interesului asupra deţinerii de valută va induce o devalorizare a leului – necesară oarecum, în contextul actual, pentru a sprijini exporturile, dar care, după un timp, se va resimţi, prin scumpirea importurilor, în preţurile interne. Dacă Banca Naţională încearcă să oprească o devalorizare a leului aruncînd pe piaţă o parte din valuta pe care a cumpărat-o în ultimul timp de pe piaţă, va contribui indirect la descurajarea exporturilor şi atunci dezechilibrul va fi canalizat unde e mai rău: în conturile externe.

În cazul în care banii imobilizaţi pînă acum în depozite se vor îndrepta nemijlocit spre consum – lucru care s-ar putea întîmpla dacă Banca Naţională va încerca să ţină în frîu devalorizarea leului –, inflaţia o va lua din nou razna, şi încă repede de tot. Nici măcar încetarea emisiunilor monetare nu mai foloseşte într-o atare situaţie, inflaţia fiind generată de însăşi creşterea vitezei de circulaţie a banilor. Pentru că lumea va încerca să se descotorosească cît mai repede posibil de banul aflat în mînă, acesta circulînd astfel mereu mai repede. Banul „rău", adică banul în care nu există deplină încredere, circulă repede şi produce inflaţie, chiar dacă aparent nu este în exces.

Politica monetară în România se află într-un punct critic. A obţine acum în politica monetară şi o ţinere în frîu a inflaţiei, şi o devalorizare rezonabilă şi controlată a leului, în condiţiile unei relaxări a creditului, înseamnă pur şi simplu a naviga pe creasta valului, cu riscurile inerente situaţiei. Problema cea mai gravă este că scăderea dobînzilor, cu efectul ei, relaxarea creditului, intervine într-un moment în care nu s-a întîmplat încă nimic în economia reală. Şi că, deci, de această relaxare pot beneficia atît sectorul sănătos, cît şi cel nesănătos şi încă deloc însănătoşit al economiei. Riscul este pierderea stabilizării obţinute cu atît de mari dureri economice şi sociale şi poate chiar nefericirea de a trebui să se ia totul de la început prin înseşi efectele alterărilor maladive ale relaxării monetare din cauza intrării acesteia în colimatorul sectorului nesănătos, neperformant al economiei.

Devalorizarea monedei naţionale pare în asemenea condiţii preţul cel mai mic posibil. Aceasta pentru a limita pe cît se poate ca dezechilibrele din economie să se concentreze în deficitul extern. Ar fi cea mai mare greşeală să se mizeze pe intrări masive de capital din străinătate. Nu se ştie dacă în noul context, generat de pasarea României pentru o altă etapă, improbabilă, în ce priveşte aderarea la NATO, asemenea intrări vor fi şi o realitate palpabilă. Iar dacă nu va fi vorba de investiţii directe externe, ci doar de aşa-numitele investiţii de portofoliu – adică achiziţii străine de acţiuni româneşti pe piaţa de capital –, riscurile ar fi într-adevăr imense, avînd în vedere caracterul pur speculativ şi deci volatil (sau mai bine zis volatilizabil) al acestui din urmă gen de plasamente investiţionale.

Bob Dole în vizită la Bucureşti

La invitaţia preşedintelui României, Emil Constantinescu, între 22 şi 23 iunie s-a aflat în vizită la Bucureşti senatorul american Bob Dole. După dejunul oferit duminică de preşedintele României, fostul lider al majorităţii republicane din Senatul SUA şi candidat din partea republicanilor la ultimele alegeri prezidenţiale a spus că România trebuie să persevereze în eforturile pentru integrarea în NATO, amintind că secretarul american al apărării, William Cohen, a precizat, referitor la admiterea României în Alianţa Atlanticului de Nord: *„Nimeni nu a spus nu, ci nu încă"*. În cursul zilei de duminică, Bob Dole s-a mai întîlnit cu preşedintele Senatului, Petre Roman, iar luni cu preşedintele Camerei Deputaţilor, Ion Diaconescu, care în opinia sa este un simbol al luptei împotriva comunismului.

ŞERBAN ORESCU

Perspectivele unui nou partid de centru-stînga (*Alianţa pentru România*)

Apariţia pe scena politică a unui nou partid de centru-stînga, „Alianţa pentru România", născut din grupul disident din PDSR condus de d-l Teodor Meleşcanu, suscită numeroase comentarii – şi pe drept cuvînt.

Mai multe întrebări se pun în acest context. Prima dintre ele ni se pare crucială pentru viitorul noului partid **„de centru-stînga"** (după cum l-au definit fruntaşii săi), situat undeva între PDSR (la dreapta lui) şi Convenţia Democrată. Are nevoie spectrul politic românesc de un **nou** partid de centru-stînga? Nu sînt suficiente cele de pînă acum (e superfluu să le enumerăm)?

Mai curînd de un nou partid de **centru-dreapta** – serios şi cu reputaţie neştirbită a liderilor – este nevoie pe scena politică, de un partid de opoziţie care să monitorizeze politica de reformă, acţiunile noului regim, desprinderea sa reală şi totală de vechea putere, inclusiv de aparatul ei ocult. Lipseşte, cu alte cuvinte, un partid al societăţii civile, pe linia politică ilustrată în presă de *Ziua* şi *Lumea Liberă* (de la New York). Micile partide liberale fuzionate (PNL-CD, PL '93) sau nu (PAC) nu pot îndeplini această funcţiune; ele şi-au ratat iremediabil ieşirea în larg.

Fapt e că în loc de un partid nou care să umple un loc vacant avem opusul lui, un partid care va candida pe locuri deocamdată ocupate de partide relativ puternice, ieşite, ca şi noua „Alianţă", de altfel, **tot din vechea nomenclatură**. Deci, nici din acest punct de vedere, al „păcatului originar", noua „alianţă" nu inovează; mai mult ca sigur, ea nici nu va polariza alt gen de politicieni. Oricît s-ar autodefini ca modern, noul partid va fi perceput inevitabil ca altă aşchie, ieşită din acelaşi trunchi. Nu va fi un partid simbolizînd împăcarea de dorit în societatea românească – fiindcă o atare împăcare nu-i posibilă decît pe baza unei restituţii *„in integrum"* greu compatibilă cu trecutul politic al liderilor Alianţei, legat de PCR – ca şi a liderilor PDSR. Din acest punct de vedere, Partidul Democrat al d-lui Petre Roman ni se pare mai de centru decît lasă să se întrevadă vocaţia centristă a „Alianţei pentru România".

Aceasta în ce priveşte locul pretins de „Alianţa pentru România".

Acest raţionament se întemeiază pe date prezente. Dar viaţa politică românească nu-i lipsită de dinamism. De pe acum se desemnează evoluţia PDSR spre stînga, pe o pantă autoritară şi naţionalistă. Dacă PDSR va face această eroare, e foarte probabil ca sciziunea, al cărui început îl marchează constituirea grupului celor cinci, să se adîncească – dar nici în acest caz nu există garanţii că scizioniştii se vor îndrepta către „Alianţa pentru România" şi că electoratul îi va urma. Sensibil la criza din PDSR şi la declinul liderului acestuia, Ion Iliescu, electoratul decepţionat de PDSR se va îndrepta mai probabil spre Convenţia Democrată, iar o extremă a lui spre Partidul România Mare al d-lui C.V. Tudor. Spunem aceasta cu atît mai mult cu cît d-l Teodor Meleşcanu, liderul noului partid, om de cabinet prin excelenţă, nu dispune de prea multă charismă.

Se poate crede însă că există un personaj care urmăreşte cu existenţială solicitudine naşterea noului partid – este vorba de d-l Virgil Măgureanu, fostul director al SRI, care îşi pregăteşte de mai mult timp intrarea în politică. Fără îndoială, d-l Măgureanu nu-şi poate permite luxul unui pas greşit; adăugîndu-se controversatului său trecut, un atare pas greşit ar însemna o ratare politică definitivă. Interesant e că d-l Ion Iliescu îi denunţa la 25 iunie pe membrii grupului disident în mod global ca foşti ofiţeri ai DIE (Direcţia de Informaţii Externe), adică oameni acoperiţi ai fostei Securităţi. Desigur, se pune întrebarea de ce n-a spus d-l Iliescu aceasta mai devreme (sau poate, dimpotrivă, tocmai de asemenea oameni, şantajabili, a fost şi este nevoie pentru a asigura disciplina în PDSR, cei cinci fiind sancţionaţi de d-l preşedite în acest mod pentru actul lor de independenţă). Dar problema se pune şi altfel, dacă nu cumva avem de a face în „persoana" proaspetei Alianţe pentru România cu prima treaptă a rachetei menite să asigure ascensiunea d-lui Virgil Măgureanu în văzduhul politicii în stil mare, în funcţie de succesul ei urmînd a fi lansate celelalte.

POLIROM NOUTĂŢI

Claude Karnoouh
Duşmanii noştri cei iubiţi
Traducere: Magdalena Boiangiu

«Cronicile acestea sînt nişte răvaşe: ar trebui să adaug că uneori pictez pe ele mici tablouri de gen, permiţînd cititorului să descopere aspecte mai puţin spectaculoase ale României şi ale Europei de Est, decît cele din presa internaţională.» (Claude Karnoouh)

În pregătire:
Arnold Van Gennep – **Formarea legendelor**

Comenzi la CP 266, 6600, Iaşi
Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111; (032)-217.440
Internet: www.nordest.ro/shopping/books/polirom/polirom.htm
E-mail: polirom@mail.cccis.ro

Pluriel

EMIL HUREZEANU

NATO, în haşuri

Cu ochii românilor îndreptaţi insistent, fie şi doar un minut pe zi, spre Vest, aşa cum cerea deunăzi, în tradiţie afro-asiatică mai mult decît euro-atlantică, o importantă instituţie de presă de la Bucureşti, s-a cam pierdut din vedere perspectiva răsăriteană. E-adevărat, soarele, pentru peste 90% din români, în frunte cu întreaga clasă politică, răsare dinspre apus – cînd e vorba de viitorul de securitate politică şi militară al României. În ciuda determinării americane privind cifra de trei – *„Trei şi nici unul în plus. Acesta e ultimul nostru cuvînt“* – i-ar fi spus Madeleine Albright, săptămîna trecută la Denver, lui Klaus Kinkel şi spusa secretarului de stat american este preluată la 25 iunie în *Suddeutsche Zeitung*, deşi premierul francez, mai mult chiar decît liderii germani şi prim-ministrul italian, vorbeşte de tentaţiile hegemonice ale Washington-ului, competiţia rămîne deschisă pînă la 8 iulie 1997.

Declaraţia făcută la Praga de preşedintele Emil Constantinescu şi ministrul apărării Victor Babiuc, asociată unei deturnări de itinerar, din nou spre departamentul de stat de la Washington, de această dată pentru cîteva ore, a prim-ministrului Victor Ciorbea, anunţă accente noi şi chiar un spirit diferit în interpretarea literei, tot mai apăsat formulate, NATO se va extinde, la Madrid, spre doar trei noi ţări membre. În sfîrşit, în zona clar-obscură de speranţă se înscrie desigur şi dezbaterea Bundestag-ului german de vineri, 27 iunie, dedicată atitudinii Germaniei faţă de extinderea NATO. Principalul partid german de opoziţie, social-democrat, se pronunţă pentru extinderea alianţei în încă cinci state central-est-europene, între care, desigur, România. În sînul puterii de la Bonn, imaginea este aproape caleidoscopică. Cancelarul însuşi a cerut deunăzi, împreună cu preşedintele Chirac, la Poitiers, locuri în NATO pentru România şi Slovenia. Parteneriatul special care leagă Germania cu America, chiar mai mult decît frăţia europeană tensionată la care este condamnată împreună cu Franţa, obligă republica federală la un şpagat delicat, dar cu final previzibil. Interesele strategice ale Germaniei faţă de Moscova şi Washington vor avea desigur prioritate. În traducere: Bonn-ul nu se va opune deciziei SUA. Ministrul german de externe Klaus Kinkel este adeptul variantei „plus patru“. Al patrulea membru dezirabil fiind Slovenia, nu România. Ministrul apărării, Volker Ruehe, în sfîrşit a declarat fără ezitări că favorizează reţeta „plus trei“. Acest pas îl face obligatoriu pe următorul, fiind un semn de încurajare pentru România şi Slovenia, dar şi pentru ţările baltice – e raţionamentul ministrului german.

Cu siguranţă că, dată fiind distanţa de timp şi poziţii între decizia americană şi ezitările, rezervele, sau opoziţia a cel puţin 9 membri din 16 cîţi are NATO, este exclus ca la Madrid să nu asistăm la un compromis. Dacă România şi Slovenia vor fi menţinute pe banca rezervelor, e posibil ca noul statut să fie confirmat. Washington-ul ar putea renunţa la severitatea poziţiei sale prezente, exprimată la Denver, care exclude chiar şi nominalizarea celor două ţări, în ipoteza rundei ulterioare de admiteri în alianţă. Pe de altă parte, nominalizate explicit sau nu, România şi Slovenia au şi devenit cazuri speciale. Spre cele două ţări se vor îndrepta, pe lîngă atenţia şi înţelegerea occidentalilor, un fel de reflex desentimentalizat al complexelor de culpabilitate ale statelor care n-au prieteni, ci doar interese şi credite. Grecia şi Turcia, chiar dacă în alte condiţii, au beneficiat, timp de 5 ani, înainte de admiterea lor concomitentă în alianţă, de importante ajutoare financiare din partea NATO, tocmai în vederea netezirii drumului lor spre integrare. E greu de imaginat ca România, chiar mai mult decît Slovenia (această ţară are un venit de 10.000 de dolari pe cap de locuitor, atenţie!), să fie eliminată şi din NATO şi din zona specială de interes a aliaţilor. Dimpotrivă, frustrările româneşti, care nu ţin doar de simboluri şi mitologii anticomuniste naţionale, ci şi de realitatea imediată, relaţiile bune, dar oricînd vulnerabile, dintre Budapesta şi Bucureşti, complexul turco-ucrainean de periferie explozivă, faptul că toate ameninţările la adresa securităţii NATO, enumerate în chiar doctrina militară oficială a alianţei, vin dinspre sud (nordul Africii, Orientul Apropiat, Bosnia, Ciprul, Caucaz), sînt motive obiective de menajare strategică specială a României. Dacă NATO va ezita să practice terapii preventive, care să facă din România veriga întărită a flancului sud-est-european, se vor grăbi, poate, ucrainenii şi ruşii. Şi unii şi alţii par acum paşnici tigri de hîrtie. Peste 5 sau 10 ani, lucrurile ar putea să arate diferit.

Vorbeam la începutul acestei schiţe cu haşuri, privind etapa finală spre Madrid, de ignorarea perspectivei răsăritene, agăţaţi cum sîntem cu privirea spre apus.

În chiar ziua cînd preşedintele Bill Clinton anunţase restrîngerea numărului noilor membri în NATO la trei, la Moscova, Elţin îl convoca pe ambasadorul Gîrbea, propunîndu-i reanimarea relaţiei ruso-române. Puţin mai tîrziu, un ziar bucureştean anunţa că ambasadorul de la Moscova va fi rechemat. Un dinozaur al serviciilor secrete din diplomaţia ceauşistă – avocat al fostului dictator pentru dărîmarea satelor, respins de germani dintr-un post diplomatic la Berlin după revoluţie – Gîrbea, s-a spus mereu la Bucureşti, şi după noiembrie 1996, e destul de bun la Moscova, în această perioadă. Un calcul mai greşit nu se putea face. În cea mai proastă epocă a relaţiilor ruso-române, după iunie 1940, România a fost reprezentată la Moscova de cel mai strălucit diplomat al ei, fostul ministru de externe Grigore Gafencu. Explicaţiile sînt de prisos. Urmează o astfel de perioadă, mai mult complicată decît proastă, între Rusia şi România. Deblocarea relaţiilor, imposibilă şi inutilă sub Ion Iliescu, e posibilă şi necesară sub Emil Constantinescu.

E important ca argumentele şi poziţiile Moscovei, privind pericolele percepute de ruşi prin extinderea NATO, să fie cunoscute şi analizate cu atenţie la Bucureşti. Recent, un strateg rus, Alexei Puşcov, numele lui nu trebuie să-i traducă neapărat adevăratele intenţii, sintetiza astfel, în revista germană *Internationale Politik*, elementele de tensiune, în viziunea Moscovei, în perioada post-Madrid: 1) prin aderarea Poloniei, se creează riscuri de securitate pentru exclava rusă de la Kaliningrad, iar Belarus-ul, prin asocierea cu Federaţia Rusă, devine zona strategică vulnerabilă a Moscovei; 2) perspectivele aderării ţărilor baltice în NATO alcătuiesc al doilea val de riscuri majore pentru Rusia post-Madrid; 3) apropierea NATO de republicile transcaucaziene Georgia şi Azerbaidjan şi interesul NATO pentru „dimensiunea petrolului“ din regiune îngrijorează temeinic Moscova. Rusia consideră că această zonă e de primă importanţă şi mizează în continuare pe legăturile ei speciale aici; 4) apropierea NATO de Ucraina. Nota bene a acestei sinteze a riscurilor extinderii NATO, în percepţia strategilor ruşi, e următoarea: după primul val de admiteri în NATO, ar fi bine să urmeze o pauză de clarificare, pentru ambele părţi, cuprinsă între opt şi zece ani. În mod întîmplător sau nu, ideea unui interval de zece ani între primul şi al doilea val de aderări în NATO era şi una din concluziile studiului redactat de Robert Blackwill, Arnold Horelick şi Sam Nunn – figuri de primă mînă ale establishment-ului de securitate american, editat de Fundaţia Rand anul trecut, studiu intitulat „Oprirea declinului relaţiilor ruso-americane“.

Cu luciditate şi cunoaşterea perfectă a tuturor dosarelor, Bucureştiul e acum în situaţia de a înlocui pe plan politico-diplomatic ofensiva cu expectativa. Mai puţin spectaculos, acest proces presupune calităţi de rezistenţă îndelungată. Patetismul, emoţia recriminantă şi exaltarea miturilor fortului abandonat nu mai sînt ingredientele necesare ale partiturii publice, în orice caz.

Săptămîna politică pe scurt

Luni 23 iunie

• Preşedinţia despre lărgirea NATO

România consideră excluderea sa din primul val al NATO drept o „decizie cinică“, a declarat preşedintele Emil Constantinescu, la Praga, în cadrul unui seminar dedicat Alianţei nord-atlantice. Decizia ignoră interesele strategice ale NATO, a mai spus şeful statului, care consideră că, prin situarea sa geografică, România reprezintă „veriga“ care închide în mod coerent reţeaua de securitate din zonă.

Marţi 24 iunie

• Recursul în anulare a fost respins

Cu 56 de voturi pentru, 39 contra şi 6 abţineri, Senatul a respins propunerea legislativă referitoare la modificarea şi abrogarea din Codul de procedură civilă a recursului în anulare. Propunerea, aparţinînd PNŢCD, a căzut datorită absenţei de la vot a parlamentarilor coaliţiei guvernamentale.

Miercuri 25 iunie

***• Dispute asupra modificărilor la* Legea învăţămîntului**

18 senatori PNŢCD au adoptat o declaraţie prin care se opun elaborării unei ordonanţe de urgenţă pentru modificarea Legii învăţămîntului. „Măsura nu este recomandabilă, avînd în vedere profundul impact pe care legea îl are în opinia publică“, *se arată în scrisoarea de motivaţie.*

• Disidenţii din PDSR fac partid

Grupul celor cinci demisionari din PDSR (Teodor Meleşcanu, Iosif Boda, Marian Enache, Mircea Coşea şi Viorel Sălăgean) a lansat ideea constituirii unui nou partid, „Alianţa pentru România“. Alianţa se doreşte o formaţiune de centru-stînga, o alternativă la actuala ofertă politică.

• Ticu Dumitrescu depune plîngere penală

Senatorul Constantin Ticu Dumitrescu a depus la Parchetul General o plîngere penală împotriva liderului PRM, Corneliu Vadim Tudor, pe care-l acuză de insultă şi calomnie. Ticu Dumitrescu cere daune morale în valoare de două miliarde.

Joi 26 iunie

• Camera ratifică Tratatul cu Ucraina

Cu 165 de voturi pentru şi 92 împotrivă, Camera Deputaţilor a ratificat Tratatul cu Ucraina. Opoziţia (PDSR, PUNR şi PRM) s-a pronunţat vehement împotriva Tratatului, pe motiv că acesta nu condamnă explicit Pactul Ribbentrop-Molotov.

***• UDMR cere imperativ modificarea* Legii învăţămîntului**

Liderul UDMR, Marko Béla, a afirmat, într-o întîlnire cu reprezentanţii celorlalte partide din coaliţie, că „obstrucţionarea adoptării prin ordonanţă de urgenţă a modificărilor la Legea învăţămîntului ar periclita *soliditatea coaliţiei“. Premierul Victor Ciorbea a declarat că promovarea ordonanţei va trebui susţinută de toate partidele la putere.*

• PD nemulţumit de stadiul reformei

Preşedintele PD, Petre Roman, şi-a manifestat îngrijorarea faţă de starea economică generală şi de proliferarea sărăciei, datorate neaplicării reformei. PD crede că trebuie utilizată mai ferm autoritatea legii şi a statului.

Vineri 27 iunie

• Reuniune a UE şi a ţărilor asociate

Preşedintele Emil Constantinescu a participat la Amsterdam la summitul Uniunii Europene şi al ţărilor asociate, unde a ţinut un discurs în care a subliniat necesitatea integrării României în structurile europene. Liderii europeni au stabilit că negocierile privind aderarea la UE vor începe simultan cu toate ţările asociate, în Uniune urmînd să intre doar cele care îndeplinesc criteriile de aderare.

***• Scrisoare împotriva modificării* Legii învăţămîntului**

Preşedintele Comisiei pentru învăţămînt a Senatului, George Pruteanu, a adresat o scrisoare preşedintelui Emil Constantinescu în care îi cere să intervină pentru a împiedica elaborarea unei ordonanţe de modificare a Legii învăţămîntului. *George Pruteanu consideră că adoptarea ordonanţei ar „da apă la moară tezei maliţioase a dictaturii Executivului asupra Legislativului“.*

• PNL are un nou secretar general

Cu 46 de voturi pentru dintr-un total de 58 exprimate, Consiliul Naţional al PNL l-a desemnat în funcţia de secretar general pe deputatul Laurenţiu Priceputu. PNL a mai decis ca „absorbţia“ grupului disident din PNLCD să se facă „om cu om“ şi nu global.

Sîmbătă 28 iunie

• Preşedintele spune că am ratat primul val

Întors de la reuniunea liderilor UE şi ai ţărilor asociate, desfăşurată la Amsterdam, preşedintele Emil Constantinescu a declarat că problema admiterii României în primul val în NATO este acum „complet închisă“.

• PUNR revine la tonul naţionalist

Consiliul Naţional al PUNR a stabilit că partidul este deschis oricărei alianţe politice, mai puţin cu UDMR, acuzat că practică o politică antinaţională şi că şantajează Guvernul. Totodată, Consiliul a aprobat propunerea începerii strîngerii de semnături pentru demiterea Executivului, care a greşit modificînd Legea administraţiei locale.

• PDAR schimbă conducerea

Congresul Extraordinar al PDAR l-a ales în funcţia de preşedinte al partidului pe Mihai Berca, iar fostul lider, Victor Surdu, deţine acum funcţia de secretar general. PDAR s-a declarat deschis alianţelor politice, îndeosebi cu PUNR şi PNL.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

1997
1–7 iulie

GABRIEL ANDREESCU

Principala ameninţare la adresa democraţiei: Ierarhia Bisericii Ortodoxe Române

II

Secretariatul de Stat pentru Culte şi joncţiunea Putere-Biserică

Am amintit anterior de implicarea Ministerului Cultelor în numirea înalţilor ierarhi ai Bisericii Ortodoxe. Dar nu aceasta era singura prerogativă a instituţiei. Conform Decretului nr. 177 din 1948, adunările generale şi congresele cultelor puteau fi ţinute **doar** cu aprobarea Ministerului Cultelor. Formularile folosite în pomeniri privind persoane de stat, solemnităţi etc. necesitau aprobările aceluiaşi minister. Iată cum arată şi art. 40 din Decretul 177: *„Niciun cult religios şi nici un reprezentant al vreunui cult nu va putea întreţine legături cu cultele religioase, instituţiuni sau persoane oficiale în afara teritoriului ţării, decît cu aprobarea Ministerului Cultelor şi prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe“*. Nu continui cu lista de competenţe. Este limpede, din reglementările oficiale, că bisericile din România erau controlate sever de către regimul comunist prin intermediul Ministerului Cultelor, care avea la rîndul lui drept instrument ierarhiile bisericilor. Doar Ministerul de Externe avea legături atît de adînci, şi de elaborate, cu Securitatea, cum avea Ministerul Cultelor.

După decembrie 1989, onorabila instituţie a devenit Secretariatul de Stat pentru Culte. Scopul a rămas cam acelaşi. (De ce, oare, tăcerea opiniei publice faţă de o instituţie care a făcut mult rău vieţii religioase, atît de des invocată astăzi în România?) În ceea ce priveşte legislaţia, rămîn valabile normele Decretului 177/1948, cînd nu intră în conflict cu Constituţia României. Începînd cu 10 aprilie 1995 a intrat în vigoare o nouă reglementare, Hotărîrea de Guvern nr. 218, privind organizarea şi funcţionarea Secretariatului de Stat pentru Culte. Deşi chiar în articolul de debut al HG nr. 218 se enunţa: *„În activitatea sa Secretariatul de Stat pentru Culte se conduce după principiul conform căruia toate cultele religioase recunoscute sînt libere, autonome şi egale faţă de autorităţile publice“*, Secretariatul păstrează în continuare prerogative contrare independenţei cultelor. (Conform art. 2, punctul 5, Secretariatul *„face propuneri pentru recunoaşterea prin decret a şefilor cultelor, a conducătorilor de eparhii, a celorlalţi ierarhi şi a celor asimilaţi acestora, la cererea cultelor, în condiţiile prevăzute de lege“*.)

Datele prezentate sugerează, cred, amploarea legăturilor stabilite între Secretariatul de Stat pentru Culte – fostul Minister al Cultelor – şi Ierarhia Bisericii Ortodoxe. O solidaritate construită pe interese, pe vinovăţii comune, pe strategii de salvare. O reţea de canale subterană a legat Secretariatul şi Ierarhia de clienţii regimului Iliescu. Firesc să ne întrebăm: ce s-a întîmplat cu instituţia după schimbările din noiembrie?

La conducerea Secretariatului de Stat pentru Culte a fost numit dr. Gheorghe Anghelescu, filo-ortodox. Poate un filo-ortodox să promoveze principiul *„conform căruia toate cultele religioase recunoscute sînt libere, autonome şi egale faţă de autorităţile publice“*? Poate el să susţină libertatea de conştiinţă a tuturor cetăţenilor, limpede afirmată în Constituţie? Cînd a luat decizia de numire, premierul Victor Ciorbea a raţionat, probabil, conform prezumţiei de bună-credinţă. Cum se face, totuşi, că pe 25 martie 1997, în plină campanie a primului-ministru prin capitalele europene, dr. Gheorghe Anghelescu a emis o adresă sugerînd primăriilor să anuleze ori să refuze autorizaţiile pentru construirea lăcaşurilor de cult, cultelor care nu au fost recunoscute (multe fiind înregistrate ca asociaţii)? Ceea ce autorităţile locale au şi făcut, în ciuda violării flagrante a garanţiilor constituţionale privind libertatea religioasă (care include, evident, şi dreptul de a beneficia de astfel de lăcaşuri). **O limitare de neimaginat în democraţiile avansate, curtate de România.** Iată de ce, atunci cînd unele organizaţii de la noi, afectate de politica Secretariatului de Stat pentru Culte, s-au plîns de discriminare, asociaţiile internaţionale pentru drepturile omului au intervenit imediat, energic, întrebîndu-se: *„Poate fi România acceptată ca membră a Uniunii Europene?“*. Cum a întîmpinat dr. Gheorghe Anghelescu reacţia internaţională? Într-o scrisoare de răspuns adresată de actualul secretar de stat organizaţiei „Droits de l'Homme sans frontières“, care folosise observaţiile critice ale Comitetului Helsinki din România, acestea erau tratate ca *„acuzaţii grave, nefondate“* etc. O replică în stilul de tristă amintire, care nu face decît să compromită mai departe statul român. Stilul unui secretar de stat chemat să îndeplinească programul de guvernare numit „parteneriatul cu societatea civilă“!

Şi mai gravă a fost reacţia dr. Gheorghe Anghelescu la adoptarea *Legii Boilă* de către Senat. În dezbaterea pe marginea proiectului de lege a făcut afirmaţii ofensatoare la adresa Bisericii Greco-Catolice. (Domnia sa a ameninţat Biserica Unită cu Roma, în cursul unui interviu la BBC, sugerînd că decretul prin care aceasta a fost interzisă în 1948 mai poate fi pus în aplicare.) Aş adăuga, la această listă a responsabilităţilor domnului Anghelescu, paşii făcuţi în direcţia promovării unui proiect de lege a cultelor incompatibil cu libertatea religioasă, menit să creeze privilegii şi discriminări. Prestaţia actualului secretar pentru culte demonstrează un principiu de bun simţ: înalta poziţie de secretar de stat pentru Culte este incompatibilă cu orice înregimentare confesională. Secretariatul este instituţia unui stat secular şi trebuie condusă ca atare. Iată una dintre obligaţiile fundamentale ale premierului Ciorbea, de a pune punct moştenirii fostului Minister al Cultelor.

Interesele Ierarhiei

Cum să-ţi explici o astfel de ieşire, în plină scenă politică, a ierarhilor Bisericii Ortodoxe, confesiune dedicată, în principiu, trăirii mistice şi nu, ca în cazul protestantismului, înfăptuirii operei lui Hristos pe Pămînt? Cine s-a apropiat de viaţa cotidiană a Bisericii a văzut rolul valorilor materiale pentru instituţia bisericii şi pentru sacerdoţii săi. Mă întreb, cîţi dintre ortodocşii simpli realizează imensele interese care se joacă în spatele declaraţiilor privind „Biserica neamului“ şi „apărarea credinţei strămbune“? Dimensiunea proprietăţilor Bisericii Ortodoxe, un imperiu material pus la dispoziţia înalţilor ei ierarhi? Cîţi dintre oamenii noştri politici, dedicaţi (!?) întemeierii unei societăţi democratice, s-au gîndit la acest privilegiu – contrar regulilor statului modern – al scoaterii unor valori din circulaţia publică? Sumele oferite de credincioşi (donaţii, banii care însoţesc listele de pomenire a viilor şi a celor morţi etc.) ajung în mîna slujitorilor cultului **fără a fi evaluate şi fără a se percepe nici un fel de impozite pe ele.** În parohiile mai bogate, e vorba de multe milioane lunar. Sensibilitatea slujitorilor lui Dumnezeu la aceste bunuri lumeşti ajunge uneori pînă la rapacitate –, ieşind la lumină, cînd, spre exemplu, se refuză o înmormîntare dacă nu se achită sume substanţiale. Aceşti bani ar trebui să slujească operei bisericeşti – lucru care nu scuză scoaterea lor de sub controlul public. În fapt, cea mai mare parte, uneori toate veniturile, rămîn la preoţi. Repartizarea de parohii – mai bănoase, mai puţin bănoase –, ascensiunea pe scara demnităţilor etc., fac să circule aceşti bani ascunşi controlului financiar şi parte din ei să se scurgă, conform frumoasei tradiţii bizantine, în buzunarele capilor Bisericii, ori la persoanele influente din Secretariatul de Stat pentru Culte. O idee asupra relaţiilor de tip mafiot din spatele discursului ortodoxist? Să ne amintim de numele scos la lumină de Î.P.S. Corneanu, în istorica mărturisire din *România liberă* (10 martie 1997): Ion Popescu[1]. Fostul director din Departamentul Cultelor, ulterior consul general al Ambasadei române din Paris, a devenit între timp directorul Băncii Internaţionale a Religiilor, instituţie care se bucură de relaţii strînse cu Biserica Ortodoxă – unele sedii sînt construite pe terenurile ei – dar, desigur, şi cu întemeietorii băncii, clienţi ai clanului Iliescu.

O problemă de dogmă

Biserica Ortodoxă se prezintă pe sine nu ca o instituţie, ci ca o unitate spirituală transcendentă a tuturor credincioşilor. Condamnarea comunităţii mistice a bisericii ar fi un sacrilegiu. Raţionamentul conform căruia Biserica este trupul lui Dumnezeu – în viziune ortodoxă – a fost folosit extensiv de către reprezentanţii tuturor bisericilor ortodoxe din Est şi din Balcani. De aici, pretenţia preoţilor ortodocşi şi a ierarhiei, de a fi apăraţi de contestarea lumească. De vreme ce persoana individuală îşi pierde semnificaţia în raport cu comunitatea transcendentă, competenţa clerului ortodox nu ar putea fi pusă în discuţie, din afară.

Chiar dacă cineva acceptă dogma unei comunităţi transcendente, Ierarhia Bisericii Ortodoxe este formată din oameni şi aceştia nu pot fi acelaşi lucru cu funcţia lor sacerdotală. Se invocă şi argumentul priorităţii a ceea ce propovăduiesc oamenii Bisericii; nu ar trebui să facem confuzia între ce spun şi ce sînt ei. Să acceptăm, altfel spus, că legitimitatea Ortodoxiei nu ar fi afectată de calitatea slujitorilor săi. Dar, exact din acelaşi motiv, a critica Ierarhia Bisericii nu înseamnă a critica Ortodoxia. Trebuie afirmat cu tărie: **Ierarhia Bisericii Ortodoxe nu este tot una cu Biserica.** Ideea imunităţii celor care oficiază în numele ortodoxiei este profund vicioasă. Iar o comunitate intră în relaţie, în primul rînd, cu Ierarhia, nu cu Biserica transcendentă. O comunitate religioasă care nu poate identifica, sau nu vrea să identifice, **competenţa spirituală a propovăduitorilor mesajului lui Dumnezeu**, nu-şi poate construi o ordine morală. „Competenţa“ nu este o chestiune de repetare mecanică a textelor dogmatice. Religia nu poate fi transmisă fără adaptare, subtilitate interpretativă, imaginaţie. **Competenţa spirituală este, în esenţă, o problemă de *realizare*.** Ceea ce şochează la atîţia dintre ierarhii Bisericii Ortodoxe este enorma distanţă care îi separă de **realizarea** spiritului creştin. Fior creştinesc în cuvintele lor? Discursuri pline de agresivitate, prefăcătorie, pizmă, rea-voinţă, pe care le auzim prea des în gura celor care se simt legitimaţi să ne păstorească. Să recitim ameninţările trufaşe, stîrnite de *Legea Boilă*! (Iarăşi, ca excepţie, Î.P.S. Corneanu, mitropolitul Banatului.) În definitiv, nu împotriva slujitorilor lui Dumnezeu farisei s-a ridicat Iisus? Nu văd nimic dumnezeiesc în mentalităţile Ierarhiei create sub regimul comunist. În comportamentul ei, care a mers pînă la păcatul de neimaginat al delaţiunii. Voi cita, în loc de alte probe, cîteva subtitluri, din interviul cutremurător luat de Ion Zubaşcu lui Cicerone Ioniţoiu (*România liberă* din 10 mai 1997): *„Ierarhii ortodocşi s-au pus în slujba satanei moscovite“*; *„Biserica s-a transformat într-o organizaţie de propagare a satanismului“*; *„Patriarhul Iustinian a colaborat cu Securitatea“*; *„Biserica Greco-Catolică a fost desfiinţată din ordinul Moscovei“*.

Teama viscerală a ierarhilor Bisericii Ortodoxe faţă de alte culte este, într-un fel, explicabilă. În faţa ascendentului moral al slujitorilor Bisericii Greco-Catolice, a solidarităţii concrete din cadrul bisericilor neoprotestante (vezi recent, cazul lui Cristian, copilul bolnav de SIDA, din Nenciuleşti/Teleorman, care a găsit la adventişti singurul loc de refugiu), a calităţii intelectuale a sacerdoţilor catolici, a practicilor învăluitoare ale unor religii asiatice, parohiile ortodoxe sînt ameninţate cu pierderea enoriaşilor iar păstorii lor, cu pierderea veniturilor. De aici lupta Bisericii Ortodoxe de a-şi asocia statul împotriva unei adevărate libertăţi religioase în România.

[1]Supunerea în cadrul Înaltei Ierarhii ortodoxe relevă caracterul excepţional al mărturisirii făcute de un membru al Sinodului. Desigur, preoţi care au depus mărturie sînt mai numeroşi. Aş da exemplu mărturiile lui Leonida Pop – răspopit pentru criticile sale –, privind un lucru atît de oribil cum este denunţarea la Securitate a unor oameni care se încredinţaseră preotului lor sub taina spovedaniei.

Din numerele viitoare

- *Interviuri cu **Viorel Raicu**, secretar de stat în Ministerul Apelor, Pădurilor şi Protecţiei Mediului, **Leon Volovici**, profesor la Universitatea din Ierusalim, **Ulm Spineanu**, ministrul Reformei, **Cătălina Buzoianu**, regizor*
- *Cronici politice: **Neculai Constantin Munteanu** şi **Şerban Orescu***
- *Despre reforma în Ministerul Culturii: legi, subvenţionarea revistelor şi cărţii de valoare, privatizarea culturii*
- *Magda Cârneci: „Jurnal cultural parizian“* • *Gabriela Adameşteanu: „Călătorind prin Europa, cu viză, fără viză“* • *Lansare de carte: **Smaranda Vultur** – „Istorie trăită, istorie povestită. Deportarea în Bărăgan, 1951–1956“* • *Dan Radu Grigore: „Ambiguităţi profitabile“* • *Constantin Abăluţă: „Imaginea compactată“* • *Andrei Codrescu: „A face artă din cortina tocată“* • *Radu Negruţiu: „Homo faillibilis“* • *Constantin Olariu: „Exerciţii de luciditate“* • *Gh. Grigurcu: „Radiografie Paul Goma“*

Se poate face mult prin voluntariat

Revista „22" a organizat cu sprijinul Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile seminarul „Imaginea ONG-urilor – între succese și neîmpliniri" (Grupul pentru Dialog Social, 16–17 aprilie 1997). Seminarul a încercat să facă cunoscute activitatea și realizările unor organizații neguvernamentale și să le ajute să înfrîngă suspiciunea cu care multe dintre ele sînt privite de mass-media și de public. Această întîlnire a arătat cît de multe poate face o organizație mică, dar care știe să mobilizeze resursele de inteligență și energie nu doar ale membrilor săi, ci și ale comunității căreia i se adresează.

Bătălia pentru salvarea orașului-uzină Zlatna

Mărioara Pușcaș („Albamont", Alba-Iulia): Din punctul nostru de vedere, organizația este măsura faptelor sale. O organizație se constituie pentru că și-a găsit o misiune. Membrii ei se adună laolaltă pentru că au ceva de dat, au ceva de spus. Și, în primul rînd, ei oferă și, abia după niște acțiuni reușite, pot să aibă pretenția să ceară. Este într-adevăr un deficit mare la noi, în România, că apar organizații care mai întîi cer, poate uneori și primesc, și abia după aceea se gîndesc ce să facă.

Noi lucrăm mai mult pe plan local. Sîntem dintr-un județ mic, din orașe mici, dar cu probleme deosebite și niciodată nu ar trebui să uităm că organizația trebuie să reprezinte o comunitate, cît de mică ar fi ea. În județul Alba sînt comunități pe care le-aș numi oraș-uzină. Am mai ales în vedere orașul Zlatna, care are o singură sursă, industrială, de existență pentru locuitorii de acolo, dar în același timp această uzină produce moartea și îmbolnăvirea populației. Toți copiii pînă la 6 ani suferă de plumbemie foarte mult mărită față de ceea ce este admis de sănătatea publică. Populația de acolo nu a avut curaj să ia atitudine, administrația locală iarăși, pentru că financiar toți depindeau de acea uzină. Noi, ca organizație, cu pași mici, dar consecvenți, am reușit la ora actuală să schimbăm mentalitatea locuitorilor, să înțeleagă că este mai important să fii sănătos decît să muncești și să-ți omori copilul. Am dus un război mai lung de patru ani și, credeți-mă, a fost un adevărat război. Înainte nu puteai să intri în orașul Zlatna și să spui că este poluare, pentru că acei manageri și acel Consiliu de administrație, care funcționează și acum, mi-au replicat: *„Arătați-mi și mie un om mort de poluare"*. Cu acești oameni nu puteai să dialoghezi. Și atunci am realizat un parteneriat cu administrația județului Alba, cu instituțiile implicate în cercetarea și în dezvoltarea uzinei Zlatna și inclusiv cu membri ai Guvernului și cu senatorii și deputații de Alba. În 1994 am organizat chiar în Zlatna o întîlnire în care am prezentat realitatea crudă, chiar dacă ea se vede și cu ochiul liber. În afară de Consiliul de administrație al uzinei, toată lumea a avut un moment de recunoaștere a adevărului. Și atunci, din diverse direcții, au apărut acțiuni de apel și de căutare de soluții pentru rezolvarea problemei Zlatna. Au venit și din afară programe ale Guvernului SUA și am început foarte multe acțiuni. La ora actuală, de unde înainte ne era frică să le vorbim despre poluare, s-a constituit din societatea de acolo o organizație neguvernamentală de protecția mediului și sănătate publică, ceea ce înseamnă mult, fiindcă și-au luat ei înșiși problema în mînă. Aceasta a fost pentru noi o măsură a succesului acțiunii pe care am pornit-o. Pînă acum erau dependenți total de o singură sursă de finanțare. Acum încep să se gîndească că pot să-și facă singuri diverse ateliere, că pot să-și caute alte surse de venit decît acea uzină și să aibă curajul să spună: *„copilul meu este bolnav"*. A fost o bătălie care încă nu e terminată, fiindcă efectul poluării mai există, și, dacă rămîne același Consiliu de administrație în uzină, lucrurile în nici un caz nu se vor îndrepta.

Recuperarea unei rezervații naturale transformată în pășune

Am să mai dau un exemplu, puțin mai aparte. Este vorba de două comune din Munții Apuseni, Poșaga și Ocoliș, pe teritoriul cărora se află o rezervație de floră. După Revoluție, cetățenii de acolo și-au dus animalele la pășunat în rezervație. Autoritatea locală nu putea să intervină, pentru că intra într-un conflict mare cu populația. Consiliul județean, deși avea în administrație rezervația, pedala pe formula *„nu sînt bani pentru așa ceva, nu asta e prioritatea"*, iar rezervația murea cu fiecare an. Noi ne-am gîndit să organizăm niște dialoguri cu sătenii de acolo și, pentru ca să-i putem convinge, le-am dat întîlnire la bisericile din satele respective, duminica după slujbă, cu ajutorul preotului. Bineînțeles că l-am invitat și pe primar. Am povestit acestor oameni cît de importantă este rezervația pentru zonă și pentru România și ne-am angajat că vom construi un gard al acestei rezervații. Deși riscam să fim bătuți de oameni, pentru că le luam o suprafață de pășunat, ne-am asumat toată responsabilitatea. Am reușit să ne procurăm lemn pentru construirea gardului, pentru că nimeni nu ne oferea bani pentru așa ceva. Am făcut un contract cu Romsilva Alba, în sensul că primăvara plantam puieți în anumite zone, iar în schimb ne dădeau lemnul dintr-o pădure arsă, și am început să lucrăm, prin voluntariat, cu membrii organizației. După patru zile (munca a durat 10 zile) am constatat cu uimire că vin săteni din localitate să ne ajute. La sfîrșit gardul a ieșit foarte bine. Ei au fost convinși că nu vom reuși, pentru că am lucrat la o altitudine de 1.270 m și era numai piatră, deci a trebuit să săpăm în condiții foarte grele, dar am reușit. Întîmplarea a făcut ca, după un an de la terminarea gardului, să ne trezim că ocolul silvic din localitate a plantat un gard viu, din puieți de molid. Pornind de la inițiativa noastră, au venit ei cu o alta, și mai reușită, pentru că acest gard viu nu o să moară în timp, cum va muri gardul nostru de lemn. Am editat și o broșură despre rezervație, pe care am distribuit-o în satele respective, la fiecare casă, și oamenii aceia sînt mîndri acum că există rezervația. Cînd mergem pe la ei ne privesc ca pe niște neamuri de-ale lor. Important este că, după ce noi am plecat de acolo, ei au continuat să lucreze, și rezervația arată extraordinar.

Construcții făcute cu tineri handicapați

Marlene Fărcaș („Umanconstruct", Cluj-Napoca): Noi facem proiecte umanitare în construcții și, în paralel, calificăm tineri handicapați. Lucrăm din 1991. Succesele noastre constau în reintegrarea unor tineri în socitate, învățarea unei meserii de către ei, calificarea lor pînă la nivel de maistru; avem cîțiva cu carnete de conducere; 5–6 dintre ei vorbesc parțial o limbă străină. În proiectele noastre lucrează tineri din străinătate și copiii handicapați pot să comunice cu ei în engleză sau în germană. Acestea sînt toate succese ale noastre, cu atît mai importante, cu cît pe vremuri acești copii erau numiți handicapați, nimeni nu se uita la ei și nimeni nu voia să-i angajeze.

Insuccesul cel mare este legat de finanțare. Pînă în prezent am avut finanțare din străinătate în proporție de 98%, dar la un moment dat această finanțare se oprește. Sînt luni de zile de cînd organizația noastră se preocupă în mod deosebit de finanțare și nu avem nici un fel de rezultat pozitiv. Am luat legătura cu Guvernul, cu Președinția, cu Ministerul Învățămîntului, cu Ministerul Tineretului și Sportului, cu diverse asociații și fundații. Nu există nimeni căruia să i te adresezi. Mi s-a întîmplat că, ducîndu-mă la o asociație, am fost trimisă după fonduri în străinătate. Pe undeva, succesele se bazează și pe un suport financiar.

Avem la ora actuală în organizație 50 de tineri care trebuie hrăniți. Există un ajutor minim din partea Ministerului Tineretului și Sportului, de 1.000 lei/persoană/zi. Tinerii aceștia sînt calificați în meseria de constructor și prestează o muncă de multe ori mai bună decît a muncitorilor de la firme de construcții. Din catalogul realizat de FDSC, cu 3.000 de organizații, nu știu dacă sînt cîteva zeci care fac o activitate de genul acesta. O autofinanțare se poate face, într-adevăr, dar necesită timp. Noi am încercat și am văzut că nu se poate supraviețui. Dacă tinerii aceștia – și sînt mulți în țară, ei provin dintre copiii străzii – nu ar fi îngrijiți, dacă nu li s-ar găsi o ocupație în cadrul acestor organizații neguvernamentale, ei ies în stradă și fură, ajung în pușcărie. Deci e în interesul societății să prevină aceste lucruri.

Rodica Palade (redactor-șef adjunct al revistei „22"): Este interesant cum am aflat noi de „Umanconstruct" și cum am cunoscut-o pe d-na Fărcaș. Am primit într-o bună zi la revista „22" prin poștă un dosar, în care organizația se prezenta. Totul era atît de interesant, de fascinant, de incredibil, încît am sunat imediat acolo să vedem ce se întîmplă, noi dorind să facem un supliment al revistei „22" despre această organizație. Ceea ce se petrecea acolo părea că este un miracol. Doamna Fărcaș se află acum aici. Este un exemplu de cum poate funcționa comunicarea între o organizație neguvernamentală și presă.

Marius Balașoiu (FDSC), Marlene Fărcaș (Umanconstruct) și Eugenia Tarălungă (FDSC)

O familie pentru copiii abandonați

Anca Suciu („Salvați copiii"): Vreau să vă dau un exemplu de la Timișoara – avem un proiect numit „Casa cu ferestre deschise". El urmărește să dea o identitate unor copii abandonați în maternități și se ocupă de copii în vîrstă de pînă la 3–6 ani maximum. A început cu 9 copii, care astăzi au familii – au fost înfiați de familii de români, dar ei au rămas în continuare în legătură cu „părinții" și „bunicii" din „casa cu ferestre deschise". Copiii trăiesc în această casă ca într-o familie, ea este împărțită în camera copiilor, a părinților, a bunurilor, camera de joacă, bucătărie ș.a.m.d. La un moment dat proiectul a intrat în criză financiară. Coordonatorul acestui proiect, care este asistent universitar și medic neuro-psihiatru, și-a dat seama de situația în care se află și a început nu să ceară bani, ci să-și popularizeze proiectul la toate compartimentele vieții sociale din Timișoara: biserici – acolo este o comunitate protestantă foarte puternică, care a avut un cuvînt de spus, dar și biserica ortodoxă –, compania Coca-Cola și, nu în ultimul rînd, voluntari. Astăzi proiectul are patru module noi, două au fost deja date în folosință, amenajate cu voluntari. Lemnul cu care s-au făcut lambriuri și s-a compartimentat casa a fost obținut prin donație de la un pădurar. Lemnele pentru foc nu numai că au fost aduse de oameni, din pădure, dar le-au ținut într-o curte și le aduc tăiate cu mașina, atît cît este nevoie, pentru că ei n-au spații unde să le țină o iarnă întreagă. Cînd mă duc acolo, am senzația că toată comunitatea trăiește pentru „casa cu ferestre deschise". La un moment dat nu mai aveau contabil și doar atît au apucat să spună: *„ne părăsește contabilul"* și s-a și oferit cineva să facă contabilitatea fără să ceară bani. Cred că se poate face foarte mult prin voluntariat. Noi ne gîndim de cele mai multe ori la marile întreprinderi, la Guvern sau la bănci. Să nu uităm niciodată pe omul care sparge lemne. Pentru că, atunci cînd popularizezi un proiect, trebuie și el pomenit. Dacă îl faci și pe el cunoscut, va mai veni un altul care va sparge lemne.

Pagină realizată de OANA ARMEANU

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACȚIA „22"

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, foști deținuți politici și veterani de război:
- Numai **8.000 lei** pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere **39%**);
- Numai **6.000 lei** pe 3 luni, cu ridicare de la redacție (reducere **54%**).

PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:
- **9.000 lei** pe 3 luni (reducere **31%**), cu expediere la domiciliu;
- **8.000 lei** pe 3 luni (reducere **38%**), cu ridicare de la redacție.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București,* **Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa:** *Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București,* **cu specificarea pentru** *Serviciul de Difuzare.*

MĂRIRILE DE PREȚ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

HUMANITAS
carte cu dăruire

Primele titluri din iulie

NIKOLAI LOSSKI
Condițiile binelui absolut

CONSTANTIN NOICA
Șase maladii ale spiritului contemporan

PLATON
Euthyphron ● Apărarea lui Socrate ● Criton

Tiraje noi la:
● ANDRÉ BARBAULT/Zodiacul
● H.-R. PATAPIEVICI/Zbor în bătaia săgeții
● MIHAIL SEBASTIAN/Jurnal
● AURELIA MARINESCU/Codul bunelor maniere astăzi

Această pagină face parte din proiectul „Îmbunătățirea imaginii publice a ONG", realizat de Revista „22" cu sprijinul financiar al Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile.

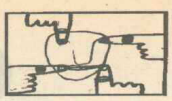

DREPT LA REPLICĂ

Cîteva precizări în „Cazul *Bianca Balotă*"

Articolul „demascator" publicat de Bianca Balotă în două numere consecutive ale revistei „22" m-a uluit, m-a indignat, m-a scîrbit, întrucît a urmărit să acrediteze ideea că Paul Goma a fost un impostor de la tinereţe pînă la bătrîneţe – laş, delator, mincinos, oportunist, diversionist etc. Am fost coleg de facultate cu Paul Goma – la Facultatea de Filologie. În 1957 am fost judecaţi în acelaşi lot pentru implicarea în agitaţiile studenţeşti provocate de revoluţia din Ungaria, apoi am fost colegi de puşcărie şi de domiciliu obligatoriu. În 1971 am tradus împreună romanul lui Faulkner ***As I lay dying*** (***Pe patul de moarte***). Ne-a legat o prietenie strînsă timp de aproape două decenii. După anul 1973 ne-am întîlnit rar, pe stradă sau la Biblioteca Centrală Universitară unde lucram în acea vreme. Aşadar, îl cunosc foarte bine. A fost Paul Goma un laş, un delator, un impostor, aşa cum afirmă fără jenă şi fără acoperire Bianca Balotă? Categoric, nu! Toate „argumentele" Biancăi Balotă pot fi lesne demontate fiindcă nu constituie decît nişte jalnice denunţuri calomnioase.

1. Paul Goma a fost arestat spre sfîrşitul lunii noiembrie 1956, iar eu pe 27 decembrie. Motivul arestării: *„În anul 1956, cînd era student la Facultatea de Filologie,* (Paul Goma) *a fost arestat pentru iniţierea unor acţiuni de protest colectiv cu prilejul evenimentelor din Ungaria şi ca autor al unui material cu conţinut ostil, fiind condamnat la 2 ani închisoare corecţională şi 3 ani domiciliu obligatoriu"* (***Cartea Albă a Securităţii***, „Istorii literare şi artistice", 1969–1989, p. 129/Notă privind pe Paul Goma). Proza citită de Paul Goma în seminarul de creaţie condus de Mihai Gafiţa reflecta frămîntările unui personaj în perioada desfăşurării şi reprimării revoluţiei din Ungaria. Proza respectivă a rămas la mine după arestarea lui Paul, iar eu am făcut-o să dispară.

De la Facultatea de Filologie au fost arestaţi şi condamnaţi următorii studenţi: Negrea, Tudor Lupaş (din anul V) – condamnaţi la cîte trei ani închisoare; Paul Goma şi Horia Florian Popescu (anul III), doi ani închisoare; Mihai Rădulescu (anul II), patru ani închisoare, şi prietena lui Mihai, Kristl Deppner (nu ştiu dacă aşa i se scrie numele), anul II.

Bianca Balotă însă susţine că: „(...) *în 1996, Ungaria, comemorîndu-şi patruzeci de ani de la tragicul eveniment, a conferit o decoraţie pentru participarea la Revoluţia Ungară lui... Paul Goma! De ce lui? Doar detenţia lui (o recunoaşte singur) nu avusese nici o legătură cu evenimentele din Ungaria"* (Bianca Balotă, „Cazul Goma", în „22", nr. 19/1997, p. 10, coloana III). Apropo, ar putea să ne spună Bianca Balotă de unde deţine asemenea informaţii?

Decoraţia i s-a decernat pentru că Paul Goma a fost singurul dintre noi care şi-a continuat opoziţia faţişă faţă de regimul totalitar. Guvernul Ungariei nu a greşit.

2. În capitolaşul „1957. Reduitul Jilava, camera 36", Bianca Balotă insinuează că Paul Goma ar fi fost complice la un act de delaţiune. Fals. Incidentul relatat de ea nu a existat. Am stat pe Reduit un an şi nouă luni şi un asemenea act ar fi fost rapid difuzat printre deţinuţi. De altminteri, pentru „rugăciuni" nu te pedepsea nimeni în acea perioadă. Regimul penitenciar din 1956, 1957 şi 1958 (pînă la jumătatea anului) era ceva mai relaxat: nu se mai bătea, existau paturi, nu priciuri, cum afirmă autoarea, etc., etc. Portretul pe care ea îl face lui Paul Goma este o monstruozitate. Paul Goma a avut o comportare dincolo de orice reproş în închisoare şi în domiciliu obligatoriu!

3. Disidenţa lui Paul Goma nu poate fi pusă la îndoială. Paul Goma nu a fost „creat", nu este o făcătură. Un scriitor se reprezintă prin texte şi textele lui Paul există. Criticul sau comentatorul nu au cum să inventeze texte, ci ajută textele, atunci cînd acestea există, să pătrundă în public. Bianca Balotă are o altă părere: *„Ceea ce apare cert astăzi, privind în urmă, este că «cineva» a hotărît că românilor le lipseşte un Soljeniţîn. Şi, dacă nu s-au învrednicit să-l dea singuri, ar trebui inventat, confecţionat fie şi din nimic... compus* ***de toutes les pièces****, folosindu-se de numele lui Paul Goma"* („Cazul Goma", partea a II-a, „22", nr. 20, p. 13).

Efectul unor asemenea afirmaţii ticăloase s-a produs imediat. Doamna Mira Moscovici scrie: *„Paul Goma a fost creat de emisiunile Europei Libere şi ale Monicăi Lovinescu (pe care le luam în serios), ca om şi ca scriitor. Indiferent dacă era un scriitor mediocru, un om cu toate lipsurile inerente epocii,* ***o diversiune creată*** (sublinierea îmi aparţine)*, a prins bine în acel moment. Ne-a dat stropul de oxigen de care – repet – unii aveam nevoie"* („Păcat", în „22", nr. 23, p. 7).

A fost Paul Goma „confecţionat", a reprezentat el o „diversiune"? Nicidecum. Sînt însă surprins să constat că redactorii revistei „22" nu au sesizat direcţia adevărată a acestui atac neruşinat pus în pagină de Bianca Balotă. Ţinta vizată a fost postul de radio Europa Liberă, persoanele incriminate ca manipulatori de opinie şi producători de diversiune fiind distinsa doamnă Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca. Mobilul? În ***Cartea Albă a Securităţii***, la pagina 131 se găseşte următorul pasaj: *„Direcţia I, UM 0920/F, Direcţia a III-a şi Serviciul «D» au întocmit un plan de măsuri care viza, printre altele, compromiterea lui Paul Goma ca informator al organelor de securitate sau al unei puteri străine* (...)" (nota este din 12 martie 1978); iar în nenumărate alte note Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca sînt descrişi ca agenţi ai serviciilor secrete franceze etc. Q.E.D.

HORIA FLORIAN POPESCU

DREPT LA REPLICĂ

Replică la *Dumitru Ţepeneag*

Mă hotărîsem să nu mai răspund eventualelor viitoare replici la articolul „Cazul Goma". Iată însă că violenţa cu care Dumitru Ţepeneag scrie revistei „22" mă obligă să revin asupra hotărîrii. Sus-numitul acuză revista de complicitate la calomnia pe care afirmă că aş fi făcut-o la adresa lui: *„Paul Goma n-a afirmat niciodată că aş fi agent al Securităţii. Această acuzaţie deosebit de gravă aparţine deci autoarei articolului publicat de ziarul dumneavoastră, care se face astfel vinovat şi el de răspîndirea în public de insulte şi calomnii"* – afirmă Dumitru Ţepeneag.

Fraza din articolul meu, „Cazul Goma", care a provocat indignarea lui Dumitru Ţepeneag era următoarea: *„Cei doi care l-au ajutat atunci, în izolarea sa bucureşteană, care mai tîrziu i-au stat alături zi de zi în exil, (...) erau agenţi ai Securităţii: Virgil Tănase (o recunoaşte public în scris) şi Dumitru Ţepeneag (după cum ne asigură Paul Goma)"*.

Să vedem mai întîi, fără comentarii, cîteva fragmente din ***Jurnal***:

– *„După «scandalul Goma-Breban», în cadrul căruia Ţepeneag se plînsese că îl tratasem de securist (cînd eu nu făcusem decît să citez din Negoiţescu – citat de Breban) şi o rugase-somase pe Monica Lovinescu să intervină, Monica intervenise* (...)" (vol. III, p. 291).

– *„În momentele de criză, Ţepeneag nu «tratează» direct, lucrează prin intermediari. Aşa am aflat de la Monica, de la Marie-France cît de rănit a fost el, cît a suferit Mona citind acel text al meu «în care-l făcusem pe Ţepeneag securist»..."* (vol. III, p. 244).

Rezultă din aceste fragmente (şi din altele) două lucruri:

1. că Paul Goma afirmă despre Dumitru Ţepeneag că este *„securist"*;

2. că Dumitru Ţepeneag cunoştea foarte bine această afirmaţie, de vreme ce a reacţionat public, iscînd astfel un conflict (cunoscut publicului românesc prin luări de poziţie în *Contemporanul* şi *România literară*, în 1991) în care le-a antrenat pe soţia sa, pe Monica Lovinescu, pe o bună prietenă care îi spune lui Paul Goma: *„Regret, dar după cele scrise despre Ţepeneag (...) nu mai putem fi prieteni"* (vol. III, pp. 314–315).

Aşadar, cînd în „Dreptul la replică" Dumitru Ţepeneag se arăta înmărmurit de *„calomnia"* mea, ştia prea bine că acuzaţia nu-mi aparţinea mie, ci lui Paul Goma, aşa cum de altfel specificam. Pentru a o ilustra în continuare, n-am să citez din articolul „Capra şi căprarul", al lui Paul Goma (apărut în *Contemporanul*), cel ce a generat izbucnirea scandalului Goma-Ţepeneag, ci am să mă mulţumesc cu citatele din ***Jurnal***:

– *„(...) Ţepeneag ne-a anunţat (...) că autorităţile franceze refuză să-i acorde cetăţenia (franceză) (...) am cerut o întrevedere cu un comisar de R.G. (Renseignements Généraux, Serviciul de Informaţii francez) (...) Cînd am spus că ceea ce i se întîmplă lui Ţepeneag este inadmisibil, a clătinat din cap, a ieşit din birou, după o vreme a revenit cu mai multe dosare. Înţepat, mi-a comunicat că inadmisibilul trebuie căutat de partea lui Ţepeneag, nu de a lor (...) Am încercat să mut discuţia: am spus că tatăl lui Ţepeneag fusese în închisoare politică, la Canal, iar el (...) a fost exmatriculat în timpul Revoluţiei Maghiare din 1956. A răspuns că ştie, că ei ştiu multe alte lucruri. Am întrebat: de pildă, ce mai ştiu? El mi-a răspuns că, de pildă, ştie că socrul lui Ţepeneag, Alexandru Ionescu, vicar, este membru al C.C. Era prea tîrziu, nu puteam retrage întrebarea. Am spus că noi, cei din ţările comuniste, am suferit din 1948 din pricina «dosarului», iar acum aflăm că şi în Franţa funcţionează dosarul. Mi-a răspuns că dosarul există – dar nu funcţionează, voia doar să mă convingă că ei sînt bine informaţi. Mi-a arătat (...) (declaraţii de-ale lui Ţepeneag (...)), apoi mi-a citit «caracterizări» ca: stîngist, comunist, troţkist, anarhist, securist (...) La despărţire m-a întrebat dacă ştiu motivul pentru care Ţepeneag vrea să obţină cetăţenia franceză cu derogare. Am răspuns că, neîndoios, ca să se simtă francez. El a zîmbit, a clătinat din cap, dar n-a spus nimic. Am avut impresia că, în felul său, mă compătimea..."* (vol. III, pp. 237–239).

– *„În zece pagini* (n.n.: este vorba de articolul „Capra şi căprarul", de Paul Goma) *făcusem trei aluzii la Ţepeneag – iat-o pe cea care a provocat mare supărare în familie (...) «Ideea asta a voastră, cu înfiinţarea unei Uniuni a Scriitorilor în Occident (...), pare mai degrabă de sorginte comunistă, de inspiraţie netă a Securităţii» (...) «Uniunea Scriitorilor pusă la cale dimpreună cu scriitorul Brie, cu românul Ţepeneag: comunistă, băi frate! (...) Securistă mie-n sută, şogore al lui Măgureanu!»"* (vol. III, pp. 243–244).

– „(...) *ştie toată omenirea scriitoricească exilată la Paris că Ţepeneag a lucrat întîi cu Breban, la München, să-i ardă ei doi o Uniune agreată întîi la Bucureşti, abia apoi aici – altfel de ce nu vrea Ţepeneag să-i spună: «din Exil»"* (vol. II, p. 228).

– (despre N. Breban) *„«şi, iată-l, taman în 25 decembrie '89, pe platoul canalului de televiziune 5, adus de celălalt antibolşevic cu voie de la primărie, Ţepeneag...»"* (vol. III, p. 310).

BIANCA BALOTĂ

SCRISORI

N-aveam nevoie de paşaport, îl aveam în buzunar

Am citit cu stupoare, dezgust şi indignare articolul doamnei Bianca Balotă în legătură cu „Cazul Goma".

Nu-l cunosc aşa de bine pe Paul Goma, cum pare să-l cunoască doamna Balotă, dar consider că, oricîte defecte ar avea, a avut meritul deosebit de a fi ridicat glasul împotriva tiraniei lui Ceauşescu în ciuda tuturor riscurilor la care se expunea. Lucru ce-i face cinste şi-l onorează în cel mai înalt grad. Dacă nu a fost urmat de colegii lui de breaslă, nu-este vina lui. Doamna Balotă însă îi contestă actul curajos şi riscat ce l-a făcut şi justifică în felul următor lipsa de adepţi ai lui Paul Goma în rîndul scriitorilor: „(...) *Nici un scriitor român care se respectă nu-şi putea permite la acea dată să-şi pună semnătura după cea a unuia care nu reprezenta nimic în stima breslei* (...)". Ca şi cum un protest împotriva a ceea ce se întîmpla în ţara noastră trebuia, pentru a fi luat în seamă de breasla scriitorilor, să fie neapărat redactat de un condeier de mare valoare.

Ca şi cum protestul, indiferent cine l-ar fi scris, n-ar fi avut în sine o valoare şi o semnificaţie. La acea dată, primăvara anului 1977, am semnat protestul lui Goma şi l-aş fi semnat chiar dacă ar fi fost redactat de un măturător de stradă, deoarece corespundea vederilor mele critice faţă de regimul lui Ceauşescu.

Trebuie să adaug că fac parte din cei desemnaţi cu dispreţ de doamna Balotă drept „celebri necunoscuţi". Cu deosebirea că nu aveam nevoie de paşaport, deoarece la ora aceea îl aveam deja în buzunar.

O altă afirmaţie incredibilă şi în acelaşi timp şi umoristică a doamnei Balotă este următoarea: „(...) *Securitatea română, care, în mod curios şi încă de neînţeles pentru noi, tot asta dorea: să creeze un Soljeniţîn de substituţie* (...)". Aserţiune a cărei inepţie, cred, nu mai are nevoie să fie demonstrată.

Trist, doamna Balotă, trist şi degradant pentru dumneavoastră! Moralistul francez Vauvenargues scria: *„Peu de gens ont assez de fonds pour souffrir la vérité et pour la dire"*.

VLAD DRĂGOESCU
Bienne, Elveţia, 19.06 1997

CONTRACTUL

Obiectivele contractului

1. În 200 de zile va pune în posesie toţi proprietarii terenurilor care nu se află în litigiu şi va elibera titlul de proprietate tuturor persoanelor al căror drept de proprietate a fost reconstituit.

Mod de realizare: a fost pusă efectiv în posesie o suprafaţă reprezentînd 82,4% din suprafaţa care face obiectul constituirii şi reconstituirii dreptului de proprietate conform *Legii 18/1991*. Au primit procese verbale de punere în posesie peste 75% din totalul celor îndreptăţiţi.

Titlurile de proprietate s-au acordat în proporţie de aproximativ 70% celor al căror drept a fost reconstituit şi care nu se află în litigiu. Se remarcă cu procentaje care depăşesc 90% din suprafaţă 14 judeţe (Călăraşi, Constanţa, Bihor, Argeş, Maramureş, Sibiu, Tulcea, Vrancea etc.).

Iniţiatori: DAPL, MAA, MLPAT.

2.1. Fostele moşii devenite IAS-uri sau gospodării de partid şi rămase în proprietatea statului vor fi împărţite cu prioritate familiilor cu mulţi copii, tinerilor ţărani lipsiţi de pămînt, tinerilor daţi să devină fermieri, specialiştilor din domeniu stabiliţi la sat şi altor persoane îndreptăţite. Vor fi exceptate de la împărţire terenurile pe care s-au construit institute de cercetări şi ferme de seminţe.

Mod de realizare: se află în curs de elaborare la Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei: Proiectul de *Lege privind tinerii agricultori* şi Proiectul de *Lege privind unele facilităţi acordate specialiştilor agricoli*.

Aceste proiecte de lege sînt elaborate la Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei şi se vor realiza prin adoptarea de către Parlament a amendamentelor la *Legea 18/1991 – Legea fondului funciar*.

Iniţiator: MAA

2.2. Va fi anulat impozitul agricol pînă în anul 2000.

Mod de realizare: Proiectul de *Lege pentru modificarea şi completarea Legii 34/1994 privind impozitul pe venitul agricol* este elaborat la Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei şi la Ministerul de Finanţe.

Iniţiatori: MAA, MF

2.3. Va fi reconstituit dreptul de proprietate al ţăranilor asupra mijloacelor de muncă de care au fost deposedaţi la întrarea în CAP-uri în vederea despăgubirii.

Mod de realizare: Proiectul de *Lege privind restituirea sau despăgubirea agricultorilor pentru mijloacele de muncă de care au fost deposedaţi foştii membri ai CAP-urilor* este în curs de elaborare la Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei.

Iniţiator: MAA

2.4. Vor fi înapoiate pădurile şi islazurile proprietarilor de drept.

Acest punct şi-a găsit rezolvarea prin adoptarea de către Parlament a amendamentelor la *Legea 18/1991 – Legea fondului funciar*.

2.5. Va fi asigurată creditarea directă a ţăranilor pentru procurarea de îngrăşăminte, ierbicide, seminţe, motorină, nutreţuri şi alte mărfuri necesare producţiei, precum şi pentru cumpărarea în rate a plugurilor, tractoarelor şi celorlalte mijloace agricole. Dobînda pentru aceste credite va fi redusă la jumătate din dobînda practicată de bănci în mod obişnuit, diferenţa fiind subvenţionată de stat. Aceste credite vor fi rambursabile şi în produse agricole.

Acest punct s-a realizat prin adoptarea:

1. *Ordonanţei de urgenţă nr. 6/1997*, privind constituirea la dispoziţia Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei a fondului pentru finanţarea lucrărilor agricole.

2. *Ordonanţei de urgenţă nr. 18/1997*, privind asigurarea unor facilităţi furnizorilor de îngrăşăminte chimice şi produse de uz fitosanitar.

3. *Hotărîrii de Guvern nr. 19/1997*, privind reducerile de preţuri pentru seminţele folosite în campania agricolă din primăvara anului 1997.

Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei a elaborat:

1. Proiectul de implementare a sistemului de cupoane în beneficiul producătorilor agricoli.

2. Proiectul de *Lege pentru creditarea directă a ţăranilor, pe termen lung şi cu dobîndă redusă, pentru cumpărarea în rate a tractoarelor, maşinilor agricole şi mijloacelor de transport necesare exploataţiilor agricole cu rambursarea în produse agricole* este în curs de elaborare la Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei.

Iniţiatori: MAA, MF

2.6. Va fi asigurat un cadru corespunzător de desfacere a producţiei ţărăneşti, inclusiv prin burse de produse agricole.

Mod de realizare: Ministerul Industriei şi Comerţului a elaborat: Proiectul de *Lege privind Piaţa de Gros Bucureşti*. S-au realizat acţiuni pentru crearea Sistemului Naţional al pieţelor de gros pentru produsele horticole şi alte produse alimentare.

Iniţiator: MIC.

3. În 200 de zile va supune Parlamentului o lege potrivit căreia tinerii specialişti din agricultură, precum şi învăţătorii, medicii, preoţii care se stabilesc la sat vor primi lot pentru casă, facilităţi pentru construirea casei şi un ha de teren agricol.

Mod de realizare: Proiectul de *Lege privind unele facilităţi acordate specialiştilor agricoli* a fost elaborat de Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei.

Iniţiator: MAA.

4. Pensiile ţăranilor CAP vor fi majorate corelat cu momentul cînd au început să lucreze în agricultură. Pensia va reprezenta cel puţin jumătate din salariul minim pe economie.

Acest punct s-a realizat prin adoptarea:

1. *Hotărîrii de Guvern nr. 3/1997*, privind unele măsuri de constituire a fondului de pensii şi asigurări sociale pentru agricultori.

2. *Hotărîrii de Guvern nr. 28/1997*, privind unele măsuri de protecţie socială referitoare la pensiile de asigurări sociale de stat, IOVR, ale agricultorilor, ajutoarelor de şomaj, ajutoarele sociale şi alte venituri ale populaţiei, începînd cu luna februarie 1997.

Iniţiatori: MMPS, MAA.

5. Tinerilor li se vor crea facilităţi reale pentru procurarea de locuinţe, punîndu-li-se la dispoziţie terenuri şi credite pe termen lung cu o dobîndă de maximum 10%. Un program paralel va fi dezvoltat pentru cei care îşi întemeiază o familie. Va fi înfiinţat Fondul Naţional pentru Locuinţe.

Acest punct s-a realizat prin:

1. *Legea bugetului de stat pe 1997*, la art. 20 alin. 4 la titluri „transferuri" sînt cuprinse şi sume pentru subvenţionarea dobînzii aferente creditelor acordate de CEC pentru locuinţe.

2. *Legea pentru organizarea Casei de Economii şi Consemnaţiuni din România ca bancă de economii.*

Este în curs de elaborare de către Ministerul Lucrărilor Publice şi Amenajării Teritoriului Proiectul de *Lege pentru înfiinţarea Fondului Naţional de Locuinţe*.

Pentru identificarea terenurilor necesare construcţiei de locuinţe a fost urgentată elaborarea planurilor urbanistice generale; pînă la 30 iulie a.c. vor fi inventariate toate terenurile din proprietatea consiliilor locale ce vor fi destinate construcţiei de locuinţe.

Pentru acordarea de credite au fost prevăzute sume în valoare de 210 miliarde lei, ce vor fi suplimentate la rectificarea bugetului.

Iniţiatori: MMPS, MLPAT, MF.

6. În 200 de zile vor fi elaborate proiectele pentru construirea unor cămine studenţeşti cu 10.000 de locuri, iar în următoarele 10 luni acestea vor fi date în folosinţă.

Mod de realizare:

1. Au fost asigurate amplasamentele pentru toate locurile prevăzute.

2. A fost elaborată documentaţia completă pentru 1.460 de locuri.

3. Au fost elaborate studiile de prefezabilitate pentru 8.540 de locuri.

4. Sînt în curs de execuţie lucrări pentru 1.006 locuri. Pînă la sfîrşitul anului, vor fi elaborate şi aprobate studiile de fezabilitate pentru toate lucrările.

5. Construirea căminelor studenţeşti se va rezolva astfel:

– 1.006 locuri în anul 1997
– 8.994 locuri în anul 1998

7. În 200 de zile va fi prezentat un program guvernamental de garantare a integrării economice a tinerilor şi de sprijinire a persoanelor angajate prima oară. Pînă la găsirea unui loc de muncă absolvenţii vor primi un ajutor social.

Acest punct s-a realizat prin adoptarea:

1. *Ordonanţei de urgenţă nr. 9/1997*, cu privire la unele măsuri de protecţie pentru persoanele ale căror contracte colective de muncă vor fi desfăcute ca urmare a concedierilor colective prin aplicarea programelor de restructurare, privatizare, lichidare.

S-au menţinut prevederile *Legii 1/1991*, care precizează că absolvenţii sînt asimilaţi şomerilor şi beneficiază pe o perioadă de 9 luni de ajutorul de integrare profesională, dacă nu îşi găsesc un loc de muncă (60%, respectiv 80% din salariul minim pe economie, în funcţie de nivelul studiilor).

2. *Legii 65/1997* care prevede acordarea de credite în condiţii avantajoase cu o dobîndă de 25% pentru acest an, la un nivel al dobînzii reale de 100–120%. Acordarea creditelor este condiţionată de crearea reală de noi locuri de muncă, şi nu ca rezultat al disponibilizării potenţialului existent. Pentru anul 1997 se estimează crearea de 7.750 de noi locuri de muncă, din care pentru şomeri 3.900.

Este în curs de elaborare la Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale proiectul de Ordonanţă de urgenţă privind măsurile de stimulare a persoanelor fizice şi juridice pentru încadrarea în muncă a absolvenţilor instituţiilor de învăţămînt.

Iniţiator: MMPS.

8. În 200 de zile vor fi recalculate toate pensiile de asigurări sociale în funcţie de salariile medii corespunzătoare profesiunii practicate. Vor fi scoase de sub controlul Guvernului bugetul asigurărilor sociale şi fondul de pensii. Se va reînfiinţa Casa Autonomă a Pensiilor, sub administraţie privată.

La iniţiativa Ministerului de Finanţe au fost adoptate:

1. *Legea bugetului asigurărilor sociale pe anul 1997.*

2. *Hotărîrea de Guvern nr. 28/1997*, privind unele măsuri de protecţie socială referitoare la pensiile de asigurări sociale de stat, IOVR, ale agricultorilor, ajutoarele de şomaj, ajutoarele sociale şi alte venituri ale populaţiei, începînd cu luna februarie 1997. Pensiile asigurărilor sociale de stat au fost indexate cu 46,1% din februarie a.c. şi cu 6% din aprilie a.c.; pensia medie totală a ajuns astfel la aproximativ 237 mii lei, iar cea pentru limită de vîrstă cu vechime integrală la aproximativ 300.000 lei.

Este în curs de elaborare la Ministerul de Finanţe Proiectul *Legii pensiilor de asigurări sociale de stat*. Prin acest act normativ se rezolvă şi problema recalculării tuturor pensiilor de asigurări sociale de stat şi a pensiilor de asigurări sociale pentru agricultori. Se stabileşte metodologia prin care pensiile de asigurări sociale de stat şi ale agricultorilor vor fi recalculate avîndu-se ca bază pensia aferentă anului 1990, în cazul pensiilor de asigurări sociale de stat, precum şi întreaga activitate desfăşurată în cadrul fostelor CAP-uri. În proiectul legii se găsesc şi dispoziţiile privitoare la scoaterea de sub controlul Guvernului a bugetului de asigurări sociale de pensii, prin crearea Casei Autonome de Pensii, organism ce va fi administratorul acestor fonduri cu participarea tuturor partenerilor sociali.

Iniţiator: MF.

9. În 200 de zile vor fi stabiliţi indicatorii sociali minimali pentru determinarea costului vieţii, a unui nivel de trai decent, în acord cu sindicatele, uniunile patronale, organizaţiile pensionarilor etc. Aceşti indicatori vor fi folosiţi pentru stabilirea corectă şi transparentă a salariului minim şi a evoluţiei indexărilor.

Acest punct s-a realizat prin adoptarea:

1. *Hotărîrii Guvernului nr. 24/1997*, privind stabilirea cuantumului alocaţiei de stat pentru copii;

2. *Hotărîrii Guvernului nr. 25/1997*, privind stabilirea coeficienţilor de indexare trimestrială a salariilor în semestrul I/1997;

3. *Hotărîrii Guvernului nr. 27/1997* cu privire la nivelul salariului de bază minim brut pe ţară în anul 1997;

4. *Hotărîrii Guvernului nr. 37/1997* privind măsuri cu caracter temporar pentru combaterea excesivă a preţurilor;

5. *Hotărîrii Guvernului nr. 89/1997* privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea comisiilor consultative de dialog social în cadrul ministerelor şi prefecturilor;

6. *Hotărîrii Guvernului nr. 152/1997* privind modificarea anexei la *HG 349/1993* privind înfiinţarea Secretariatului Tripartit pentru Dialog Social;

7. *Hotărîrii Guvernului nr. 165/1997* pentru modificarea şi completarea *HG 591/1993* privind măsurile pentru aplicarea dispoziţiilor *Legii 61/1993* referitoare la gestionarea fondurilor, stabilirea şi plata alocaţiei de stat pentru copii.

În semestrul II a.c. se va reduce impozitul pe salariu. Proiectul de *Lege privind acordarea tichetelor de masă* potrivit căreia angajatorul poate suporta pe costuri o masă gratuită pentru salariaţi este în curs de elaborare la Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale.

Sub patronatul Preşedinţiei României s-a creat Comisia Naţională pentru Prevenirea şi Combaterea Sărăciei care va coordona şi va participa la elaborarea a cinci programe de acţiuni pentru prevenirea şi combaterea sărăciei.

Iniţiatori: MMPS, MF, MJ.

10. În 200 de zile vor fi stabilite măsurile legale care să garanteze o formare corectă a preţurilor la produsele şi serviciile de bază: alimente (pîine, lapte, carne), servicii publice (electricitate, apă, energie termică) şi medicamente pentru copii şi pensionari.

Acest punct s-a realizat prin adoptarea:

1. *Hotărîrii Guvernului nr. 37/1997*, privind măsuri cu caracter temporar pentru combaterea excesivă a preţurilor.

2. *Hotărîrii Guvernului nr. 239/1997*, privind stabilirea nivelului maxim al preţului la energia termică livrată populaţiei.

3. *Hotărîrii Guvernului nr. 240/1997*, privind stabilirea preţurilor, a tarifelor şi adaosurilor comerciale maximale la unele produse şi servicii reglementate potrivit *Legii concurenţei nr. 21/1996*, a impozitului pe ţiţei şi gaze din producţia internă şi a modului de reglementare a cheltuielilor necesare realizării, dezvoltării şi modernizării producţiei la produsele respective.

Prin aceste acte normative – privind preţurile la serviciile publice – energia electrică este subvenţionată pînă la sfîrşitul anului 1997 şi este prevăzută desfiinţarea regiilor care produc pierderi, care au mari evaziuni fiscale şi fac monopoluri.

Prin *Ordinul Ministerului Sănătăţii nr. 401/15.05.1997* s-a permis reducerea semnificativă (15%) a costurilor medicamentelor din import, favorizînd vîrstnicii şi categoriile defavorizate. Există categorii sociale şi boli cronice care beneficiază de gratuitate sau compensări cu 50–75%.

Iniţiatori: MIC.

11. În 200 de zile va fi promovată o lege care să asigure femeilor, la naştere, un concediu plătit de 2 ani şi un ajutor lunar reprezentînd 10% din salariul mediu pentru fiecare copil sub 16 ani aflat în îngrijire.

Mod de realizare: s-a adoptat *Legea privind concediul plătit pentru îngrijirea copiilor în vîrstă de pînă la 2 ani.*

Concediul plătit pentru îngrijirea copiilor a fost majorat de la 1 an la 2 ani, de acesta putînd beneficia, opţional, oricare dintre părinţi.

Iniţiator: MMPS.

12. În 200 de zile va fi promovată o lege care va diminua pînă la anulare impozitul pe profitul reinvestit, în vederea creării de noi locuri de muncă, creşterii productivităţii şi informatizării activităţii.

Mod de realizare: s-au elaborat la Ministerul de Finanţe:

1. Proiectul de *Lege privind diminuarea impozitului pe profitul reinvestit* corelat cu posibilitatea modificării *Legii amortizării capitalului imobilizat în active corporale*, urmărind recuperarea accelerată a capitalului investit.

2. Proiectul de *Lege privind anularea sau diminuarea impozitului pe profitul reinvestit la societăţile care creează noi locuri de muncă şi demonstrează o creştere a productivităţii sau au investit în informatizarea activităţii.*

Consiliul pentru Reformă şi Comisia Economică a Senatului au elaborat Proiectul de *Lege a investitorului autohton* prin care se prevăd reduceri substanţiale ale impozitului pe profit, indiferent de natura şi cuantumul investiţiei. Proiectul urmăreşte scutirea de fiscalitate a profitului reinvestit, suportarea costului unei părţi din energia electrică consumată, scutirea cu 50% a taxelor vamale pentru materiile prime şi materialele necesare procesului de producţie. Un capitol aparte face referire la susţinerea întreprinderilor mici şi mijlocii.

Iniţiatori: MF, CR.

13. În 200 de zile sistemul de impozite şi taxe impus populaţiei va fi revăzut, în scopul diminuării lor. Va fi redus, în special, impozitul pe venituri.

Acest punct a fost realizat prin adoptarea:

1. *Ordonanţei de Urgenţă 22/1997* pentru modificarea şi completarea *Legii 69/1991* privind administraţia publică locală.

Este elaborat la Ministerul de Finanţe Proiectul de *Lege privind reducerea impozitului pe veniturile populaţiei.*

Iniţiator: MF.

14. În 200 de zile vor fi adoptate planuri guvernamentale prin care:

14.1. Vor fi pietruite şi iluminate drumurile săteşti. În următorii 2 ani vor fi executate cu fonduri provenind de la buget 30% din lucrări.

Mod de realizare: programul guvernamental pentru primii 2 ani cuprinde pietruirea a 2.290 km de drumuri comunale dintr-un total de 7.636 km.

Iniţiator: MLPAT.

14. 2. Se va asigura alimentarea cu apă a satelor. În primii 2 ani vor fi executate 30% din lucrări cu fonduri de la buget.

Mod de realizare: programul guvernamental pentru primii 2 ani cuprinde: alimentarea cu apă a 3.131 sate dintr-un total de 10.407 sate fără alimentare cu apă în sistem centralizat.

În semestrul II al anului 1997 vor fi executate de către Ministerul Lucrărilor Publice şi Amenajării Teritoriului 6% din lucrări şi se va elabora documentaţia tehnico-economică pentru întregul program, fiind deja alocate de la buget fonduri în valoare de 33 miliarde de lei.

Iniţiator: MLPAT.

14.3. Vor fi conectate la reţele telefonice satele. În 4 ani vor fi executate cu fonduri de la buget cel puţin 60% din racordurile telefonice săteşti.

Mod de realizare: a fost elaborat de către Ministerul Comunicaţiilor programul de dezvoltare a reţelei de telecomunicaţii pentru anul 1997.

Iniţiator: MC.

14.5. Va fi asigurată conectarea la reţeaua de electrificare a tuturor aşezărilor omeneşti de pe teritoriul României, indiferent de dimensiune.

Mod de realizare: au fost elaborate de către Ministerul Industriilor şi Comerţului planurile privind conectarea la reţeaua de electrificare pentru anul 1997.

Iniţiator: MIC.

15. Va fi promovată şi aplicată o lege privind declararea şi controlul averii şi veniturilor preşedintelui, parlamentarilor, membrilor guvernului, primarilor. Va fi interzisă cumularea funcţiilor de demnitari cu cele de membri în consiliile de administraţie ale societăţilor de stat. În cazul proprietăţii private, demnitarul va transmite gestionarea acestuia unei societăţi de administrare, care se va constitui prin lege.

Mod de realizare: sînt în curs de elaborare la Ministerul de Justiţie:

1. Proiectul de *Lege pentru completarea Legii 115/1996.*

În prezent se aplică *Legea 115/1996* cu privire la declararea şi controlul averilor şi veniturilor preşedintelui, parlamentarilor, membrilor Guvernului, magistraţilor, primarilor, funcţionarilor publici şi ale unor persoane cu funcţii de conducere.

Ministerul de Justiţie a elaborat un Proiect de *Lege pentru completarea Legii 115/1996*, prin care s-a prevăzut interdicţia pentru persoanele care ocupă aceleaşi categorii de funcţii de a face parte ca membri din consiliile de administraţie sau din comisiile de cenzori ale societăţilor comerciale, sau de a funcţiona ca reprezentanţi ai statului în adunările generale ale acestora. Se mai prevede că aceste persoane, pe durata ocupării funcţiilor sînt obligate să-şi desemneze reprezentanţi – persoane fizice sau juridice – care să exercite drepturile ce decurg din calitatea de asociaţi sau acţionari la societăţile comerciale.

2. Proiectul de *Lege privind responsabilitatea ministerială.* Este într-o fază avansată de elaborare la Secretariatul General al Guvernului Proiectul de *Lege privind statutul funcţionarului public.*

16. În 200 de zile va fi adoptată o lege prin care vor fi interzise activităţile prin care se ascund escrocherii specualtive (gen „Caritas"), care pot conduce la tragedii individuale şi la apariţia unor îmbogăţiţi peste noapte.

Mod de realizare: au fost adoptate la iniţiativa Ministerului de Justiţie şi a Ministerului de Finanţe:

1. *Hotărîrea Guvernului nr. 64/1997* pentru modificarea *HG 181/1992* privind definirea jocurilor de noroc şi stabilirea contravenţiilor la regimul practicării acestor jocuri în România.

2. *Hotărîrea Guvernului nr. 130/1997* privind aprobarea regulamentului-cadru privind autorizarea, organizarea şi exploatarea jocurilor de noroc, precum şi actualizarea tarifelor de licenţă percepute acestora.

Prin aceste acte normative se reglementează expres interzicerea organizării şi funcţionării oricăror jocuri de noroc (tip CARITAS). Proiectul incriminează faptele de încălcare a prevederilor legale ce interzic organizarea şi funcţionarea jocurilor de noroc menţionate mai sus, precum şi publicarea prin orice mijloace a acestora, stabilind o pedeapsă cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

Proiectul de *Lege privind organizarea jocurilor de noroc* se află în curs de elaborare la Ministerul de Finanţe.

Iniţiatori: MJ, MF.

17. În 200 de zile vor fi înăsprite pedepsele pentru infracţiunile de omor, viol, tîlhărie şi furt, pentru infracţiunile de corupţie şi cele săvîrşite de funcţionari publici împotriva intereselor cetăţenilor. Vor fi mărite fondurile bugetare destinate asigurării ordinii şi siguranţei publice.

Acest punct a fost realizat prin adoptarea:

1. *Legii privind abrogarea unor dispoziţii ale Legii 140/1996 pentru modificarea şi completarea Codului penal.*

2. *Legii pentru prevenirea şi sancţionarea folosirii sistemului financiar-bancar în scopul spălării banilor.*

Ministerul de Interne beneficiază de o majorare de fonduri provenite din surse extrabugetare în sumă de 63,5 mil. lei. Sumele sînt folosite pentru cheltuieli materiale şi de capital şi provin din reţinerea unei cote de 25% din sumele încasate din amenzi şi confiscări de către personalul unităţilor de poliţie, pompieri şi jandarmi în vederea finanţării cheltuielilor specifice şi dotărilor operative.

Sînt în curs de elaborare:

1. Proiectul de *Lege pentru prevenirea şi sancţionarea faptelor de corupţie.* Prin proiect se instituie Comisia Naţională Anticorupţie, organ interdepartamental ce va funcţiona pe lîngă Guvernul României.

2. Proiectul de *Lege privind combaterea crimei organizate.*

3. Proiectul de *Lege privind organizarea şi funcţionarea Jandarmeriei Naţionale.*

S-a înfiinţat Consiliul Naţional de Acţiune împotriva Corupţiei şi Crimei Organizate, coordonat de preşedintele României şi funcţionînd pe lîngă Consiliul Suprem de Apărare a Ţării. Acesta are ca principală atribuţie dinamizarea luptei împotriva corupţiei şi a crimei organizate şi coordonarea interdepartamentală, astfel încît să se pună capăt blocajului şi ineficienţei actualului sistem. Consiliul Naţional de Acţiune împotriva Corupţiei şi Crimei Organizate va elabora, în regim de urgenţă, un Program Naţional de Combatere a Corupţiei şi Crimei Organizate şi va urmări aplicarea acestuia. Consiliul va colabora în vederea realizării scopului său cu reprezentanţii puterii legislative şi ai puterii judecătoreşti.

Iniţiator: MI, MJ.

18. În 200 de zile va fi promovată în Parlament o Lege pentru reîmpărţirea şi administrarea teritorială **ţinînd seama cu prioritate de judeţele şi localităţile abuziv desfiinţate.**

Modul de realizare: sînt în curs de elaborare la Departamentul pentru Administraţia Publică Locală:

1. Proiectul de *Lege pentru înfiinţarea unor noi judeţe.*

2. Proiectul de *Lege pentru înfiinţarea a 600 de noi comune.*

3. Proiectul de *Lege privind referendumul local asupra modificării limitelor judeţelor.*

4. Proiectul de *Lege privind referendumul local asupra modificării limitelor teritoriale ale comunelor.*

Iniţiator: DAPL.

19. În 200 de zile va fi asigurată creşterea fondurilor bugetare destinate unor sectoare esenţiale pentru viitorul ţării: învăţămînt, sănătate, cultură, cercetare, apărare.

Acest punct a fost realizat prin adoptarea:

1. *Legii bugetului de stat pe anul 1997*;

2. *Ordonanţei de urgenţă nr. 8/1997 privind stimularea cercetării şi inovării.*

* Pentru Ministerul Învăţămîntului s-au alocat 9.278,8 miliarde lei (de 2,39 ori mai mult decît în 1996), reprezentînd 4,01% din PIB faţă de 3,5% din PIB alocate în 1996.

* Pentru Ministerul Sănătăţii s-au alocat 7.319,4 miliarde lei (de 2,43 ori mai mult decît în 1996), reprezentînd 3,16% din PIB faţă de 2,8% din PIB în 1996.

* Pentru Ministerul Culturii s-au alocat 1.259,1 miliarde lei (de 2,15 ori mai mult decît în 1996) reprezentînd 0,54% din PIB faţă de 0,5% din PIB în 1996.

* Pentru Ministerul Cercetării s-au alocat 859,4 miliarde lei (de 1,95 ori mai mult decît în 1996) reprezentînd 0,4% din PIB faţă de 0,37% din PIB în 1996.

* Pentru Ministerul Apărării s-au alocat 5.444,9 miliarde lei (de 2,64 ori mai mult decît în 1996) reprezentînd 2,35% din PIB faţă de 1,9% din PIB în 1996.

Iniţiatori: MF, MCT.

20. În 200 de zile va fi prezentat un program guvernamental de refacere şi dezvoltare a infrastructurilor: şosele, căi ferate, aeroporturi, reţele de telecomunicaţie. Aceasta se va realiza prioritar prin utilizarea capitalului străin şi va crea numeroase locuri de muncă în domenii diverse şi în toate zonele ţării.

Acest punct a fost realizat prin adoptarea:

1. *Ordonanţei de urgenţă nr. 3/1997* pentru ratificarea acordului de împrumut dintre România şi BERD semnat la Bucureşti la 20 noiembrie 1996 şi a acordului de împrumut dintre România şi Banca Europeană de Investiţii şi Administraţia Naţională a Drumurilor semnat la Luxemburg la 23 octombrie 1996 şi la Bucureşti la 25 octombrie 1996.

2. *Ordonanţa de urgenţă nr. 20/1997* pentru modificarea şi completarea *Legii 118/1996* privind constituirea şi utilizarea Fondului Special al Drumurilor.

Ministerul Transporturilor a beneficiat de intrări de credite externe în valoare de peste 1.200 miliarde lei. Investiţiile în infrastructura transporturilor sînt:

* pentru drumurile naţionale aproximativ 400 milioane USD pentru reabilitări în prima etapă (peste 1.000 km drumuri) cu terminare în 1997 şi peste 550 milioane USD pentru reabilitări în a doua etapă (alţi 1.000 km drumuri) cu începere în 1997 şi finalizare în anul 2001;

* pentru căile ferate este în curs de promovare o Hotărîre de Guvern privind un împrumut cu garanţie guvernamentală în valoare de 100 milioane USD;

* pentru dezvoltarea şi modernizarea aeroporturilor internaţionale s-au alocat aproximativ 180 miliarde lei pentru 1997;

* pentru porturi s-a elaborat un program de reabilitare şi modernizare a infrastructurii porturilor dunărene şi căilor navigabile în valoare de 1.800 miliarde lei. Pentru portul Constanţa, lucrările vor fi susţinute printr-un credit BEI de 35 milioane USD, de un împrumut nerambursabil PHARE de 17,5 milioane ECU şi cu o contribuţie a Guvernului României de 17,5 milioane ECU.

Iniţiatori: MF, MT.

Omul condamnat, după mentalitatea curentă, devine cetăţean de rangul doi

– Interviu cu MANUELA ŞTEFĂNESCU, membră APADOR-CH, realizat de Marian Chiriac –

Care sînt principalele probleme cu care se confruntă sistemul penitenciar din România?

Cea mai gravă în momentul de faţă rămîne supraaglomerarea. Sînt penitenciare în care numărul deţinuţilor depăşeşte cu mult numărul paturilor; pe lîngă aceasta, în toate penitenciarele au fost instalate paturi suplimentare, micşorînd şi aşa puţinul spaţiu pe care l-ar avea la dispoziţie deţinuţii.

O cauză pentru care există această supraaglomerare este uşurinţa cu care se emit mandate de arestare. În plus, sînt foarte mulţi oameni aflaţi în arest preventiv, reţinuţi în continuare, prin simplul fapt că au avut un termen în procesul de bază, şi atunci se consideră că dacă judecătorul a socotit că trebuie să rămînă la dispoziţia justiţiei, asta înseamnă automat o prelungire a stării de privare de libertate. Aceste situaţii încalcă spiritul documentelor europene cu privire la drepturile omului şi al tratatelor internaţionale pe care România le-a ratificat şi care acum fac parte din dreptul intern. Se dau cu multă uşurinţă mandatele de arestare şi sînt prelungite tot cu multă uşurinţă de către judecători. Pe lîngă faptul că amenzile neplătite se transformă în pedepse contravenţionale, o altă cauză a aglomerării este acordarea pedepselor disproporţionate faţă de faptele săvîrşite. Sînt foarte multe situaţii în care, pentru nişte fapte absolut minore, oamenii sînt condamnaţi la 1–3 ani, cu executarea pedepsei în penitenciar. Aceasta şi pentru că, în octombrie '96, foarte multe articole din *Codul penal* au fost modificate în sensul sporirii pedepselor. De exemplu, furtul obişnuit şi tentativa se pedepsesc cu 1–12 ani, iar dacă este furt calificat, pedeapsa e de la 3 la 15 ani.

Pedepsele nu au efect educativ

Eu nu vreau să ajungem o ţară de hoţi, dar trebuie să existe alte metode pentru pedepsirea acestor contravenienţi. Singura diferenţă dintre închisoarea contravenţională şi închisoarea propriu-zisă este sub aspect strict juridic. Întrebarea pe care nu încetez eu să o pun este: *„Are această pedeapsă un efect educativ?"* În momentul în care cineva nu plăteşte o amendă şi se hotărăşte transformarea amenzii în zile de închisoare, efectul educativ este nul, dat fiind mediul în care intră acel om, chiar dacă, teoretic, contravenienţii sînt separaţi de ceilalţi.

Cum sînt condiţiile din penitenciare?

Dincolo de faptul că adesea deţinuţii stau şi cîte doi în pat, există, din păcate, nu doar în lumea penitenciarelor, ideea că omul condamnat pentru ceva încetează să mai fie om. De aici, senzaţia că omul a fost pedepsit de mai multe ori, existenţa în închisoare însemnînd o **a doua** pedeapsă. Există chiar şi o **a treia** pedeapsă, ulterioară condamnării, legată de reinserţia socială. La noi, cei care sînt eliberaţi sînt puşi în situaţia de a nu mai avea familii (pentru că de multe ori intervine divorţul), de a nu mai avea unde să se ducă. Negăsindu-şi nici serviciu, omul se întoarce adesea în penitenciar, pentru că devine recidivist, neavînd efectiv nici o posibilitate de supravieţuire.

Deţinuţii sînt privaţi de drepturi elementare

Mentalitatea curentă că omul condamnat devine cetăţean de rangul doi este vizibilă şi în modul în care sînt trataţi oamenii în penitenciare. Deţinuţii nu ies la muncă şi din cauză că nu sînt locuri de muncă. Atunci, majoritatea stau în camere. Imaginaţi-vă o cameră în care sînt 4 etaje de paturi suprapuse, ultimul fiind la 0,5 m de tavan şi unde între cele două rînduri de paturi este un coridor de maximum 1m lăţime. Există celule în care sînt peste 100 de oameni, întinşi pe paturi şi care nu au ce face timp de 23 de ore pe zi, pentru că e prevăzută doar o plimbare zilnică de o jumătate de oră–o oră (în funcţie de penitenciar, de comandant), atunci cînd e frumos afară. Ce fel de efect educativ poate avea acest gen de executare a pedepsei?

Spre deosebire de practica curentă europeană, la noi, contactul cu lumea exterioară (vizitele familiei, eventual ale prietenilor ş.a.m.d.) se face într-un cadru extrem de limitat, în funcţie de pedeapsa aplicată: între patru vizite pe lună pentru contravenienţi şi pentru minori, pînă la o vizită la două luni pentru recidivişti.

Nu s-a schimbat totuşi nimic în penitenciare în ultimii şapte ani?

Mîncarea s-a îmbunătăţit mult. Aproape fiecare penitenciar are propria fermă de animale şi propria grădină de zarzavat, la care muncesc deţinuţii. În aceste condiţii există un surplus de produse, dar pentru că DGP a stabilit un număr fix de calorii pe zi, el nu este folosit pentru îmbunătăţirea regimului alimentar.

Şi ce se întîmplă cu acest surplus?

Surplusul nu poate fi vîndut pe piaţa liberă. În prezent, se face un fel de schimb în natură între penitenciare, dar totul controlat de DGP. Pe de altă parte, se mai întîmplă, cum am constatat la penitenciarul din Iaşi: surplusul de produse de carne se vinde cadrelor din penitenciare. Or, aici eu am o obiecţie majoră. De ce să vinzi acestor cadre, cu preţ mult redus faţă de preţul pieţei? Sînt de acord, cadrele nu au deloc o muncă uşoară, dar nu e normal ca, în loc să îmbunătăţeşti hrana deţinuţilor, tu, şef al penitenciarului, să preferi să vinzi surplusul de produse cadrelor.

Altă îmbunătăţire, pe care am remarcat-o din '92 încoace, este că pentru pedepsirea deţinuţilor nu se mai folosesc lanţuri. Există camere de izolare, dar care sînt celule obişnuite, cu geam, cu toaletă, cu paturi. De multe ori există deţinuţi care doresc să fie pedepsiţi ca să ajungă în camerele de izolare, unde sînt doar cîte 3–4 paturi, faţă de 100, cîte sînt în unele celule.

Referitor la îngrijirea medicală a deţinuţilor, cum se desfăşoară aceasta?

În mai toate penitenciarele există un cabinet, chiar mai multe, cum e cazul la Jilava, unde sînt 6 cabinete medicale. Aceste cabinete au în general 2–3 doctori, dintre care unul stomatolog şi restul internişti. În aceste condiţii un medic cu greu se poate ocupa de cîteva sute de deţinuţi.

Imagine de penitenciar

Există o înţelegere între Ministerul Sănătăţii şi cel de Justiţie: în situaţii urgente, deţinuţii sînt internaţi la spitalele judeţene. Problema este de data aceasta cea a cadrelor. Un deţinut bolnav internat într-un spital presupune neapărat o pază permanentă de doi subofiţeri din penitenciar. Dacă ai 2 sau 3 internaţi în spital, se poate calcula uşor numărul de supraveghetori necesar. În plus, deţinuţii bolnavi sînt internaţi în saloane obişnuite, şi imaginaţi-vă ce înseamnă pentru acele cadre să stea timp de 8 ore pironite lîngă patul deţinutului, în ochii tuturor celorlalţi bolnavi, existînd chiar riscul îmbolnăvirii lor. Mi s-ar părea mai firesc, în cazul cînd se ajunge la internarea într-un spital civil, ca paza să fie asigurată fie de spital, care să aibă, de pildă, un contract cu gardienii publici sau cu Poliţia, fie de Poliţie direct.

Partea cea mai proastă este că în momentul de faţă există un singur spital penitenciar în România, cel de la Jilava. Aici sînt permanent supraaglomerate două secţii, TBC şi Psihiatria. În urmă cu doi ani, am văzut aici peste 70 de oameni într-o celulă cu 40 de paturi, bolnavi de TBC în diverse grade, din care unii dormeau pe jos, pe saltele. Acum situaţia e mult mai bună. Se pare că se vor amenaja în curînd încă două spitale penitenciare, dar să le vedem întîi funcţionînd.

Revolta din penitenciare a fost reprimată cu brutalitate

Credeţi că preconizata eliberare a deţinuţilor cu pedepse uşoare este o soluţie pentru îmbunătăţirea situaţiei generale din penitenciare?

Da, tocmai pentru că am văzut foarte multe cazuri în care oamenii au fost condamnaţi cu executarea pedepsei în penitenciar pentru fapte minore. Ar fi foarte bine ca oamenii să nu mai fie condamnaţi pe viitor pentru fapte care nu prezintă pericol pentru societate sau să execute pedeapsa prin servicii în beneficiul comunităţii.

În urmă nu cu mult timp, deţinuţii din cîteva penitenciare se revoltau împotriva condiţiilor de detenţie. S-a vorbit că revolta a fost înăbuşită cu brutalitate.

Aşa este. Comandantul de la Jilava, Pîrjol (care a fost demis între timp), m-a „rugat" insistent să nu stau de vorbă cu deţinuţii, pentru că de-abia s-au potolit şi ar fi stîrniţi dacă vine cineva din afară. Singurul lucru ce l-am putut face a fost să consult datele din registrele de la două cabinete medicale. Şi numai aici am găsit 20 de nume de oameni cu traumatisme clare. Dacă în perioada de dinainte de revoltă era doar un caz de persoană lovită pe săptămînă, acum erau 20 odată.

Mi s-a spus că pentru oprirea revoltei au intervenit 500 de cadre. Am întrebat: de unde 500?, căci într-un penitenciar sînt în jur de 200–250 de cadre. S-a dat din colţ în colţ şi n-am reuşit să aflu cine erau ceilalţi care au intervenit. S-au folosit gaze lacrimogene, au lovit cu bastoanele.

Care este relaţia dv. cu autorităţile în această problemă, a penitenciarelor?

N-am avut ocazia pînă acum să discut cu d-l Mircea Criste, noul şef al Direcţiei Generale a Penitenciarelor, dar cu fostul director, gen.(r) Ioan Chiş, nu pot să spun că am avut o relaţie bună. Acest lucru s-a datorat unui reportaj realizat de Tele 7abc, despre cazul unui băiat care a murit la 18 ani, fiind la Centrul de reeducare de la Găeşti, transferat de acolo la spitalul penitenciar Jilava, şi în ianuarie '95 dus la spitalul Filaret. Cînd l-au adus acolo era extrem de slab, n-avea masă musculară, nu i-au putut face o injecţie (că n-au avut în ce) şi, după o săptămînă, în ciuda tuturor eforturilor, omul a murit. Tele 7abc a prezentat acest film, şi d-l general Ioan Chiş, care pînă atunci mă ignorase cu desăvîrşire, m-a invitat în mod insistent să mă cunoască şi să stăm de vorbă. Timp de 45 minute nu i-am putut scoate din cap că nu eu am făcut acel film. Filmul prezenta nişte acte medicale, în rest erau declaraţiile mele, cu istorisirea cazului – pentru că am făcut investigaţii pe tema asta –, şi părerea mamei băiatului. D-l Ioan Chiş a considerat că este o ofensă adusă autorităţii penitenciarelor.

Relaţii bune am avut cu d-l Florian Gheorghe, care lucrează la DGP şi este psiholog. Receptiv la realizarea unor modificări în sistemul penitenciar, a lucrat şi el la modificarea legii cu privire la regimul de executare a pedepselor şi la Statutul penitenciarelor. Această a doua iniţiativă legislativă vizează demilitarizarea penitenciarelor, pentru că în prezent există o instituţie militarizată, aflată în subordinea unui minister civil (DGP ţine de Ministerul de Justiţie).

Aş mai vrea să menţionez o problemă despre care nu se prea vorbeşte: conform *Legii siguranţei naţionale*, DGP are propriul serviciu secret. Cu ce se ocupă acest serviciu secret? Din cine e format? Ce face? Nu am reuşit să aflu. Toată lumea spune că nu ştie. Cineva mi-a spus că numai gen. Ioan Chiş poate să-mi dea informaţii, or, dînsul era ultima persoană la care aveam acces.

Penitenciarele româneşti funcţionează încă în sistem militar

– Interviu cu COEN STORK (fost ambasador al Olandei la Bucureşti), realizat de Gabriela Adameşteanu –

Cum a început proiectul seminariilor în vederea implinirii reformei în penitenciare?

Am iniţiat acest proiect împreună cu Comitetul Helsinki din Olanda şi cu organizaţia neguvernamentală „Reforma Penală Internaţională" din Londra, într-o reuniune la care au participat toţi directorii închisorilor româneşti şi Direcţia Generală a Penitenciarelor. Prima întîlnire a avut loc la **Poarta Albă**, în septembrie 1994, avîndu-i ca invitaţi pe prof. **Roïkin**, d-na **Monica Platec** de la Universitatea de Varşovia, dr. **Hams Dulkems**, din Amsterdam, cîţiva directori de închisoare din Amsterdam, Comitetul Helsinki din Olanda cu directorul său şi eu, ca membru şi expert pentru România.

De la acea întîlnire a provenit ideea de a face aceste seminarii?

Da, ea a generat ideea unei serii de seminarii în 8 închisori româneşti. Am organizat o serie de seminarii la închisorile din **Mărgineni, Craiova, Gherla, Tîrgu Ocna, Focşani, Tulcea**. La fiecare întîlnire locală participă factorii responsabili din trei închisori. Ultima oară, în Deltă, la **Tulcea**, au participat cei de la **Poarta Albă** şi **Chilia Veche**. Următoarea întîlnire va avea loc la **Oradea**, în septembrie. În fine, la începutul anului viitor, vom merge la noul penitenciar **„Rahova"**, din Bucureşti, încă aflat în construcţie, pe Şoseaua Alexandria, unde vor veni trei echipe de directori de închisoare: trei olandeze şi una engleză.

Cîte zile durează un astfel de seminar?

Luni ne-am întîlnit cu cei de la Direcţia Generală a penitenciarelor şi cu directorul general, d-l Mircea Criste, un judecător din Timişoara, deci un civil, succesor al gen. Ioan Chiş. Marţi am plecat spre destinaţie (Tulcea), am vizitat închisoarea de la Poarta Albă, pentru a vedea starea ei actuală, iar după-amiază am văzut-o pe cea de la Tulcea. Seminarul a început miercuri şi a durat trei zile. Joi, eu şi directorul Comitetului Helsinki am fost la Chilia Veche. Vineri după-amiază ne-am întors.

Care este scopul acestor seminarii?

Scopul principal este de a iniţia un dialog despre problemele din închisori: despre condiţiile existente acolo, care nu sînt prea bune.

Aţi remarcat unele schimbări în această perioadă?

Desigur. Deja s-au schimbat multe. De pildă, la închisoarea de la Poarta Albă există diferenţe considerabile faţă de ceea ce am văzut la prima noastră vizită. La început, cînd intram în celulă, deţinuţii erau totdeauna întorşi cu faţa la perete. Pe urmă nu s-a mai întîmplat acest lucru.

Era un „şef de cameră" (o funcţie foarte discutabilă) care striga: *„Atenţie!"*... De asemenea, am văzut că gardienii poartă bastoane tot timpul. Aici sînt încă utilizate, cu motivaţia că nu există un număr suficient de supraveghetori. Dar nu cred că ăsta este un motiv întemeiat. În astfel de instituţii există uneori pericole, dar nu mereu şi nu peste tot.

S-ar cuveni schimbată şi instituţia şefului de cameră. Ea nu există în închisorile occidentale?

Nu, în nici un caz. La noi există un singur deţinut într-o celulă, deci nu poate fi vorba despre un astfel de „şef".

Acest lucru este valabil peste tot în Olanda? Fiecare este singur în cameră?

Desigur. Dacă sînt trimişi prea mulţi deţinuţi la o închisoare, directorul este autorizat să-i refuze. În timp ce în România nu se poate aşa ceva, aici funcţionează un sistem militar, trebuie să te supui ordinelor. La noi, în Olanda, este o largă autonomie a directorilor de închisori.

Chiar şi acum, cînd şeful penitenciarelor româneşti este un civil, ele rămîn organisme militarizate?

Da.

S-ar putea folosi şi pedepse alternative

În privinţa condiţiilor materiale, care sînt, în prezent, neajunsurile majore?

Cea mai mare problemă este suprapopularea. La Craiova am văzut o celulă cu circa 140 de paturi şi 250 de deţinuţi, respectiv aproape doi deţinuţi pentru un pat. Sînt prea mulţi puşcăriaşi în România. Se dau sentinţe prea aspre, ceea ce nu e necesar. Este nevoie de a depista din timp intenţiile criminale şi de a-i intimida pe infractori. Nu sentinţele aspre, atunci **cînd sînt prinşi**, ci certitudinea că **dacă comit infracţiuni**, vor fi judecaţi şi pedepsiţişi îi poate opri. Am ajuns la această concluzie în urma unor cazuri concrete, întîlnite în viaţa cotidiană.

Dar care ar fi posibilităţile în privinţa obţinerii unor spaţii de detenţie mai încăpătoare?

Închisorile nu pot face nimic.

Justiţia ar putea da pedepse mai mici?

Da, dacă Parlamentul va schimba legile.

Dar asta va dura.

Dar s-ar putea face în cîţiva ani. Apoi, trebuie folosite şi pedepsele alternative: unii deţinuţi pot fi consemnaţi la domiciliu sau pot rămîne peste noapte acasă, cînd nu se află în arest preventiv şi dacă nu au comis delicte grave. În Olanda, infractorii sînt în arest preventiv numai dacă au

primit o pedeapsă de cel puţin 4 ani pentru infracţiunea comisă. Iar 4 ani se dau în Olanda pentru comiterea unor fapte foarte grave. În timp ce, aici, astfel de condamnări se dau frecvent. Cred că se dau pedepse prea mari. Cunosc, la Poarta Albă, cazul unui om care a primit o condamnare de 14 ani pentru furt din avutul obştesc. Era înainte de revoluţie, cînd se pedepsea foarte serios furtul unui sac de ciment sau de porumb de pe cîmp. El a ispăşit deja 9 ani. Chiar dacă era ceva fără importanţă şi lipsit de valoare, astfel de delicte erau pedepsite aspru în comunism. Dar omul a făcut deja ani buni de puşcărie.

Nu se face destul pentru reintegrarea puşcăriaşilor în societate

Aşa este. Dar societatea trebuie totuşi protejată. Iată, deţinuţii aşteaptă acum cu nerăbdare amnistia, în timp ce în ziare deja s-a scris că se aşteaptă, din cauza ei, o creştere a infracţiunilor. Nu credeţi că există şi pericolul ca oamenii să iasă din puşcărie înrăiţi, ca dintr-o „şcoală" a răului?

Da, aproape totdeauna ei ies într-o stare mai proastă decît au intrat, asta-i sigur. Nu se fac prea multe pentru reintegrarea lor în societate. ONG-urile care se ocupă de aceasta sînt destul de puţine (SIRDO şi alte cîteva), iar condiţiile sînt mizerabile, duc la dezumanizare, cu 200 de deţinuţi într-o cameră. La Chilia, de pildă, nu au nici o activitate, se stă aproape toată ziua în celulă şi două sau trei ore în nişte cluburi oribile, tot un fel de celule, dar mai mari, unde încap cîte 50 de oameni care se uită la televizor. Toate acestea îi pot aduce într-o dispoziţie foarte proastă.

Există opinia că dacă viaţa din puşcărie e prea comodă, oamenii ajung să se simtă mai în largul lor acolo decît „afară". Ei nu mai aşteaptă nimic de la viaţă, iar pedepsele, uneori destul de blinde, îi încurajează să comită noi delicte.

Îmi vine greu să cred asta.

Există o asemenea opinie şi în Olanda?

Da, sînt unele publicaţii de senzaţie, cu orientare de dreapta, care susţin asta. Dar singurul scop al pedepsei trebuie să fie privarea de libertate, nimic altceva. Nu trebuie ca deţinuţii să aibă în închisoare şi condiţii proaste. Trebuie să se asigure o alimentaţie normală, dacă este posibil, sau cel puţin suficientă, cu numărul necesar de calorii etc. şi, de asemenea, trebuie să fie înlesnite condiţiile pentru a putea fi vizitaţi.

Nu sînt bune condiţiile pentru vizitarea deţinuţilor?

Există unele diferenţe, dar în multe cazuri ele nu sînt bune. Iar Chilia este aproape inaccesibilă, din cauza distanţei. Îţi trebuie 3,5 ore cu vaporul pentru a ajunge de la Tulcea la Chilia Veche. Astfel, ai nevoie de aproape 2 zile pentru o vizită. Sînt oameni de la Timişoara şi Craiova, ale căror familii se află la mare distanţă şi care nu-i pot vizita aproape deloc. E trist, într-adevăr. Dar trebuie să subliniez că acum vedem tot mai mult o dorinţă reală de schimbare. Şi am găsit colaboratori foarte buni în aproape toate cazurile. Mai ales anul acesta, am primit sprijinul directorilor din închisorile unde s-au desfăşurat aceste seminarii, la Focşani şi Tulcea. Am putut vedea totul, am fost lăsaţi să intrăm la Focşani cu o echipă de filmare irlandeză, care a făcut un film destul de tare şi critic. Am dat nişte cópii la Direcţia Generală a Penitenciarelor. Nu este ceva cu care să se poată mîndri (în tot cazul, e foarte dur). În tot cazul, există o dorinţă de schimbare, ca şi dorinţa de a demilitariza închisorile. Procesul este dificil, sistemul de plată, uniforma nu pot fi schimbate de la o zi la alta.

Unicul scop al pedepsei este privarea de libertate

Ce ne puteţi spune în ceea ce priveşte schimbarea mentalităţii?

Acesta este punctul cel mai fierbinte şi cel mai important, de a conştientiza publicul, dar şi conducătorii închisorilor, că unicul scop al pedepsei este privarea de libertate, nu altceva. Nu trebuie luate şi alte măsuri care să facă viaţa amară deţinuţilor. Nu toată lumea înţelege asta imediat.

Ce părere aveţi după discuţia cu ministrul Justiţiei, Valeriu Stoica? Dînsul are sau nu proiecte pentru penitenciare?

Da. Deja a făcut-o. A numit un civil ca nou şef al sistemului penitenciarelor, pe d-l Mircea Criste, judecător din Timişoara. Întrebarea este dacă el va fi suficient de puternic pentru a pune în aplicare reforma.

Noua conducere a Direcţiei Generale a Penitenciarelor, d-l Mircea Criste, şi adjunctul său, col. Verbiceanu, ambii au intenţii foarte bune şi îşi dedică toată energia înfăptuirii reformei. Judecătorul vine din afara sistemului, în schimb adjunctul său vine din interior şi am conlucrat cu succes la seminarul de la Focşani. Iată, s-a început la nivelul cel mai dur: cu reforma, cu schimbarea unor funcţionari. Sper că va exista destul curaj pentru a se continua toate acestea.

Care credeţi că sînt posibilităţile de a schimba condiţiile materiale?

Nu ştiu prea bine, dar nu văd cum s-ar putea face fără schimbarea legilor. S-ar putea reduce numărul deţinuţilor. Altă soluţie ar fi graţierile, cum este apropiata amnistie pentru 9.700 de deţinuţi, un lucru bun, după părerea mea. Sau revizuirea arestului preventiv, care este prea uzitat aici.

V-aş ruga să ne spuneţi dacă în timpul acestor seminarii aţi remarcat vreo schimbare în comportamentul sau în mentalitatea conducătorilor de închisori.

N-aş putea să afirm despre schimbări de comportament. Dar ştiu că au fost înlocuiţi cîţiva directori, de exemplu, directorul închisorii de la Focşani a devenit director adjunct aici, la Direcţia Generală, la Bucureşti (Verbiceanu). Mai există un tînăr, pe care l-am cunoscut şi îl apreciez, noul director de la Focşani. De asemenea, mi s-a spus că directorul la Bacău a fost înlocuit. Am avut colaborări bune şi există disponibilităţi pentru iniţierea unui dialog cu străinii, cum au fost olandezii şi englezii, care au venit aici pentru a vorbi despre problemele lor.

Înainte, ca diplomat, cînd eraţi ambasadorul Olandei în România, puteaţi intra într-o închisoare românească?

Înainte de revoluţie era de neconceput. În condiţiile actuale da, însă nu ca „turist diplomatic". Dar îmi voi aminti totdeauna de prima dată cînd am fost la Direcţia Generală a Penitenciarelor. Pentru mine este emoţionant să fiu din nou aici, să merg într-o închisoare. Aceste schimbări memorabile sînt lucruri pe care le-am trăit.

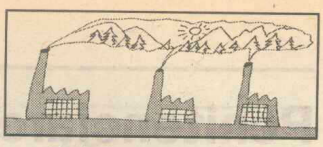

SIDEX SA Galaţi – 2.600 miliarde

Cea mai mare societate comercială din România

Conceput pentru o producţie de oţel de 10 milioane tone/an (din care, în vremurile lui bune, realiza aproximativ 8 milioane), după '89, pe fondul declinului economic, Combinatul Siderurgic Galaţi a realizat în jur de 3 milioane tone oţel pe an. Chiar şi cu această producţie diminuată, SC SIDEX SA rămîne cea mai mare societate comercială din România.

Din 1993, SIDEX nu a mai plătit către bugetul de stat impozitul pe profit şi TVA, nu şi-a plătit asigurările sociale, suma cumulată ajungînd acum la aproape 700 miliarde lei, pe care nu are posibilitatea să-i achite. La datoriile către stat se adaugă cele către RENEL şi SNCFR (peste 70 miliarde lei). Cum este văzută însă problema acestor datorii de către managerii Combinatului Siderurgic de la Galaţi? *„Datoria SIDEX pare uriaşă, dar, dacă se socoteşte că numai în luna mai producţia combinatului a fost de 780 miliarde lei, această datorie nu va mai părea atît de mare“* – afirmă **Mihail Constantin**, director financiar adjunct al SIDEX.

Dacă venitul este atît de mare, de unde dificultatea de a plăti datoriile către stat? Răspunsul, în opinia managerilor combinatului, este simplu: societatea nu are bani lichizi, este confruntată cu o decapitalizare fără precedent, care-i pune în discuţie însăşi funcţionarea. Atragerea de „capital de lucru“ (bani lichizi cu care să poată fi achiziţionată materia primă, efectuate reparaţiile etc.), care exista acoperit de credite bancare şi înlesniri prin alţi agenţi economici, a dispărut. Dispărînd înlesnirile, singura soluţie ca SIDEX să-şi continuie activitatea a fost să-şi plătească cu întîrziere datoriile către bugetul de stat, spune directorul financiar adjunct. Totuşi, aceste „înlesniri“ de care se vorbeşte nu au fost eliminate decît de cîteva luni, iar datoria combinatului a început să crească din '93. Pus în situaţia de a-şi reduce activitatea, SIDEX a preferat să nu plătească nimic către bugetul de stat, pentru că în acea vreme nimeni nu-l putea obliga să plătească. Pe de altă parte, societatea, la rîndul ei, are de recuperat de la agenţii economici din ţară 1.400 miliarde lei, o sumă aproape dublă faţă de datoriile sale.

Lipsa lichidităţilor este socotită de directorul general adjunct **Dumitru Nicolae** drept problema numărul 1 a societăţii: *„La ora actuală, dificultăţile combinatului sînt legate de rezolvarea problemei financiare pentru funcţionare. Necesarul de capital de lucru al SIDEX este de 2.600 miliarde lei, sumă pe care nu avem cum să o asigurăm. Datoriile către stat sînt direct legate de asigurarea acestor lichidităţi“*. De unde vor veni însă cele 2.600 miliarde necesare SIDEX pentru funcţionare? Directorul **Dumitru Nicolae** are următoarele propuneri: *„1) Ar fi necesar ca statul, care este acţionar majoritar, să nu mai aplice impozit pe profit şi să lase societăţii aceste fonduri, pentru capitalizare sau să se dea aceşti bani din fondul central al FPS; 2) dacă nici una din aceste soluţii nu este acceptată, statul să acorde nişte garanţii de credit pentru împrumuturi de la băncile străine sau româneşti. Alte soluţii nu sînt“*.

A obţine însă acum garanţii guvernamentale este un lucru extrem de greu, în condiţiile în care mulţi agenţi economici nu şi-au plătit datoriile la băncile pentru care aveau asigurate astfel de garanţii guvernamentale. Şi este greu de crezut că guvernul va acorda garanţii fără să fie sigur că societatea va fi capabilă să-şi plătească datoriile către bănci şi în condiţiile în care societatea îi şi datorează o sumă uriaşă. Este totuşi decapitalizarea singura vină pentru situaţia SIDEX? Societatea are de recuperat de la „Laminorul Focşani“, întreprindere falimentată, 100 de milioane de lei. Deşi managerii societăţii au fost atenţionaţi că întreprinderea urmează să fie lichidată, s-a continuat livrarea de produse SIDEX pentru această întreprindere, a căror contravaloare nu mai poate fi, evident, recuperată în nici un fel.

Titluri de valoare pe piaţa mondială

Pentru atragere de fonduri, SIDEX SA Galaţi va lansa obligaţiuni pe piaţa de capital în limita sumei de 200 milioane de dolari (aproximativ 15% din capitalul social). S-au început discuţii cu 23 de bănci din străinătate, care au trimis scrisori de confidenţialitate pentru achiziţionarea acestor obligaţiuni. Un astfel de titlu de valoare nu reprezintă în fapt altceva decît un credit cu dobîndă fixă, care poate fi folosit pe durata contractului unei astfel de obligaţiuni: *„Am fi interesaţi de obligaţiuni care să se poată converti în acţiuni la sfîrşitul operaţiei. Ar fi un fel de capitalizare tîrzie“*, spune directorul **Dumitru Nicolae**. Numai că şi aici este nevoie de garanţii guvernamentale.

Soluţii proprii

SC SIDEX SA a început în 1993 un program de restructurare, pus la punct de două firme franceze şi aprobat de guvernul Văcăroiu, care ar costa 1.300 milioane dolari şi care ar urma să fie finalizat în 2002. Conducerea SIDEX spune că din 1993 au fost alocaţi pentru modernizări 200 milioane dolari (peste 20 miliarde lei finanţare din partea FPS, 20 milioane dolari sprijin de la Comunitatea Europeană, restul din surse proprii). Restructurarea a pornit pe trei direcţii: 1) O **restructurare tehnologică**, care cuprinde elemente de modernizare a fluxului tehnologic, la care se adaugă elemente de protejare a mediului. Pentru SIDEX Galaţi care are o tehnologie de nivelul anilor '70–'80, modernizarea nu ar însemna înlocuirea acesteia, *„ci doar introducerea acelor elemente care să ducă la reducerea consumurilor energetice, a consumului de materiale, la depoluare şi la generalizarea conducerii prin computer a proceselor industriale“* (**Mihail Constantin**). 2) O restructurare din punct de vedere **managerial**, prin organizarea în cadrul societăţii a unor aşa numite **„centre de profit“**. Un astfel de „centru“ contabilizează costurile de producţie şi veniturile pentru fiecare secţie pentru ca pe baza bilanţului să se poată stabili care dintre acestea sînt profitabile şi care nu. 3) Cea de-a treia componentă este legată tocmai de găsirea **resurselor financiare** care să asigure producţia.

În fapt, SIDEX reflectă în gradul cel mai înalt neputinţa economiei şi blocajul financiar care paralizează activitatea economică. Fiind un combinat cu un flux de fabricaţie de aproximativ 140 de zile (distanţa dintre începerea procesului tehnologic şi obţinerea produsului finit), lipsa lichidităţilor se reflectă în nivelul de producţie: pentru SIDEX achiţionarea unui lot de materie primă înseamnă plata pe loc, iar obţinerea de beneficii abia peste 140 de zile. Încapacitatea de plată a partenerilor economici români mai prelungeşte de obicei acest interval cu încă 60–90 de zile. Iar cu

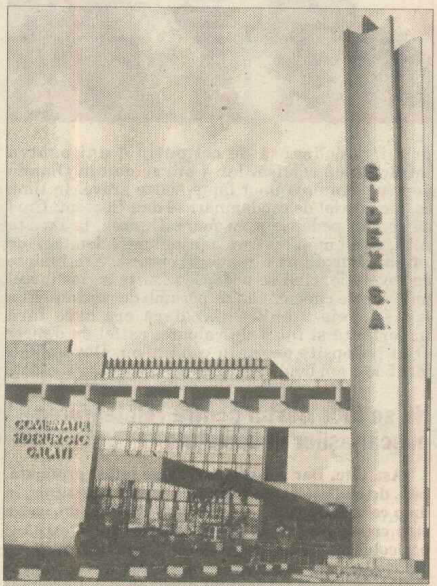

• Cel mai mare combinat siderurgic cu flux integrat din România • Peste 35 mii angajaţi • Rata profitului pe anul 1996 a fost de 0,4% • Capital social 2.601 miliarde lei • Structura capitalului, potrivit Legii 55/1995: *69,99% – Fondul Proprietăţii de Stat; 25,22% – Societatea de Investiţii Financiare II Moldova; 4,77% – populaţia, prin certificatele de acţionar • Cifra de afaceri preconizată pe 1997: 1.450 milioane dolari, la o producţie de 4.600.000 tone oţel • 98% din producţia de laminate plate • 45% din producţia naţională de semifabricate • Exportă 60% din producţie • Pieţe de export în 35 de ţări • Membru, din 1995, al EUROFER, cea mai importantă organizaţie a producătorilor de oţel*

cît plata întîrzie, cu atît rezerva de bani lichizi scade, scad aşadar posibilităţile de achiţionare de materii prime, finalul fiind o producţie de la an la an diminuată, instalaţiile funcţionînd sub capacitate (pentru că anumite utilaje nu pot fi oprite – un furnal, de exemplu, nu se poate opri decît o dată la 12 ani), toate acestea reflectîndu-se în costurile de producţie.

Proiectul de restructurare la care s-a angajat SIDEX prevede reducerea, pînă în anul 2002, cu 10.000 a numărului de salariaţi, fără ca cineva să fie însă concediat. Această reducere s-ar face numai prin scoaterea la pensie a celor care au împlinit vîrsta de pensionare.

O problemă spinoasă este tocmai cea a celor 35 mii angajaţi ai SIDEX.

Combinatul vine cu o organizare globală de dinainte de 1989, în care urmărirea costurilor, a performanţei nu erau lucrurile cele mai importante. *„În Combinatul de la Galaţi lucrează acum 35.000 de oameni, în întreprinderile similare din Vest, 6–7.000. Problema care se pune acum este ce va fi restructurat şi cît timp va lua transformarea organizatorică a SIDEX“* – spune **Petru Ianc**, directorul Direcţiei metalurgice din Ministerul Industriilor.

Asupra aceluiaşi aspect zăboveşte şi **Sergiu Şerbotei**, directorul Direcţiei privatizare din FPS: *„SIDEX are o regie foarte mare, multe instalaţii nu lucrează la capacitate, ceea ce înseamnă cheltuieli suplimentare. Există şi problema salariaţilor, care sînt mult prea mulţi faţă de cît ar trebui. Măsurile care s-au luat nu au fost dintre cele mai radicale. Restructurarea la nivelul personalului trebuie realizată, dar, probabil, momentul de start este foarte dificil“*. Restructurarea metalurgiei şi a personalului din această ramură este o problemă dificilă şi care, în opinia tuturor celor implicaţi, ar trebui să beneficieze de un program special al guvernului. Însă abia în aceste zile guvernul urmează să ia în calcul un plan de fezabilitate care va stabili ramurile industriale pe care urmează să se axeze România în viitor.

Responsabili de la Ministerul Industriei şi managerii SIDEX, cînd vorbesc despre restructurarea în sectorul metalurgic, dau ca exemplu ţările Europei de Vest, unde restructurările în domeniu au fost însoţite de programe guvernamentale substanţiale pe un termen de 5–10 ani, timp în care s-au creat noi locuri de muncă prin reconversia personalului în alte sectoare, s-au adoptat diferite legi prin care s-au acordat facilităţi investitorilor în aceste zone.

O dificultate în plus în ce priveşte reconversia personalului în industria metalurgică vine şi din faptul că multe meserii ale acestei ramuri nu-şi găsesc un corespondent în alte ramuri ale economiei (oţelar, furnalist, cocsar, laminorist etc.), la care se adaugă media de vîrstă (în jur de 40 de ani).

O dimensiune economică

Restructurarea unei întreprinderi precum SIDEX SA Galaţi, care asigură 60% din producţia de oţel a ţării şi susţine singur aproape integral industria constructoare de maşini, nu suportă comparaţie cu alte întreprinderi aflate în aceeaşi situaţie. Pe de altă parte, însăşi poziţia pe plan european a combinatului, singura întreprindere românească (cel puţin pînă acum) de a cărei soartă se interesează Comunitatea Europeană (zonă în care Combinatul exportă o jumătate de milion de tone de oţel), dat fiind poziţia sa geografică şi nivelul tehnologic, îi acordă acestuia un statut privilegiat. Iată, potrivit Ministerului Industriilor, avantajele de care, prin poziţia sa, se bucură SIDEX: este plasat pe Dunăre, la marginea Europei unite economic, şi face legătura pe Dunăre dintre estul Europei şi nord-vestul continentului, prin canalul Dunăre-Main-Rin, pînă la Marea Nordului. Are pe Dunăre şi Marea Neagră deschidere spre toate sursele de materii prime din lume, iar pe linia cu ecartament larg este conectat la marile bazine carbonifere şi de minereu de fier din ţările fostului bloc sovietic. Altfel spus, *„n-ar exista probleme de perspectivă economică. Problema cea mai grea este legată de costurile de fabricaţie, iar rezolvarea vine tocmai din acest proces de modernizare, care trebuie să aibă loc gradual şi cu nişte programe bine gîndite“*, spune **Petru Ianc**, directorul Direcţiei metalurgice din Ministerul Industriilor. Este însă foarte greu de spus ce înseamnă această rezolvare „graduală“, cu atît mai mult cu cît programele „bine gîndite“ nu pot fi găsite niciunde.

O privatizare mai mult sau mai puţin dorită

Potrivit lui **Sergiu Şerbotei**, director la Direcţia de privatizare din FPS, ca acţionar principal la SIDEX, Fondul Proprietăţii de Stat ar fi dispus să scoată la vînzare, într-o primă etapă (probabil pînă la toamnă), cele 51% din acţiunile care-i revin în mod ferm, potrivit *Legii privatizării 51/'95*, urmînd ca într-o a doua tranşă să renunţe şi la celelalte 20 de procente ce i-ar reveni din împărţirea procentelor rămase după subscrierea cupoanelor. *„Sîntem hotărîţi să vindem“*, spune acesta. Dacă se pune problema cînd se va întîmpla asta şi mai ales în ce mod, lucrurile nu se mai arată a fi la fel de simple. *Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 15/1997* a dat un imbold definitiv privatizării. Nu

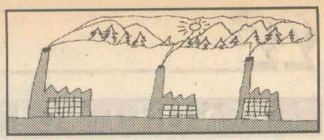

de lei pentru funcţionare

mai există, potrivit acestei ordonanţe, o ofertă care să fie condiţionată de un preţ minim, iar unul din criteriile esenţiale este cel al preţului cel mai mare. Pentru privatizarea unei societăţi comerciale de asemenea dimensiune, unde vînzarea presupune sume uriaşe, *Ordonanţa nr. 15/1997* ar putea să nu dea roadele aşteptate. *„E posibil* – spune **Sergiu Şerbotei** – *ca investitori minori să vină cu nişte preţuri foarte mici şi total inacceptabile. Conform legii, trebuie selectat preţul cel mai mare din aceste preţuri foarte mici“*. FPS a propus guvernului ca, în cazul Combinatului siderurgic de la Galaţi, privatizarea să se facă prin încheierea unor contracte cu firme specializate din străinătate în vînzarea pachetelor de acţiuni pentru marile societăţi comerciale. *„Nu ştim care va fi deocamdată schema de privatizare. S-ar putea ca statul – dat fiind importanţa strategică a acestui combinat – să dorească să menţină în proprietatea sa un pachet de acţiuni, prin care să-şi rezolve propriile sale interese. Vom solicita Ministerului Reformei ca împreună să găsim o variantă de privatizare care să corespundă atît programului de guvernare, cît şi interesului economiei noastre“*.

Pînă în aprilie, doar trei firme se arătaseră interesate să achiziţioneze pachetul de 51% din acţiunile SIDEX pe care FPS îşi propune să le scoată la vînzare într-o primă etapă, toate trei avînd însă sediul în România.

„Este unul din cazurile grele de privatizare şi care necesită un montaj de procedee, nicidecum o privatizare clasică“ – este de acord **Ulm Spineanu**, ministrul Reformei.

La Galaţi însă nimeni nu ştie de intenţia FPS de a renunţa la vreun procent din ceea ce-i aparţine. *„Am fi bucuroşi să vedem ziua cînd FPS va scoate un pachet de acţiuni la vînzare. Ar fi o mare greşeală însă dacă FPS va renunţa pur şi simplu la tot pachetul. În astfel de cazuri, se scot la vînzare de obicei pachete pentru care ştii în mod sigur că ai cumpărători“* – a declarat **Dumitru Nicolae**, directorul general adjunct al SIDEX. Care ar fi momentul oportun în care statul ar putea renunţa la o parte din acţiunile sale? *„În momentul cînd acţiunile de la populaţie au fost cumpărate în totalitate şi există cerere în continuare, atunci un alt pachet ar trebui scos pe piaţă“* – crede **Dumitru Nicolae**.

Acţiunile la SIDEX SA – 1 milion

Din cele 140 mii de certificate de acţionar, cît au fost depuse la SIDEX, peste 70% au fost vîndute agenţiilor de valori mobiliare ce tranzacţionează acţiuni pe piaţa extrabursieră RASDAQ. Zvonul că de Combinatul de la Galaţi s-ar interesa mai mulţi investitori străini foarte puternici a făcut ca un certificat de acţionar să se vîndă cu peste un milion. Săptămîna trecută, valoarea unui certificat scăzuse la aproximativ 600.000 mii lei. Luna trecută, în cotidianul Galaţiului, *Viaţă liberă*, se anunţa iminenţa asocierii SIDEX cu concernul austriac „Voest Alpine Stahl“, asociere care, dacă s-ar realiza, *„ar arăta* – comenta ziaristul – *calitatea managementului gălăţean“*. Tocmai de calitatea managementului gălăţean se îndoia **Ulm Spineanu**, ministrul Reformei. Conform *Legii 58/'93 a managementului*, FPS a încheiat un contract de manageriat cu firma privată „Siderman“ pentru conducerea SIDEX. Toţi membrii acestei firme provin din rîndul foştilor directori ai CSG, cum se numea înainte de 1989 SIDEX SA Galaţi. Directorul general al SIDEX, **Ioan Sandu Florentin**, este acum deputat PDSR şi a fost ales, după cum spune unul dintre muncitori, *„ca să reprezinte interesele salariaţilor în Parlament“*.

„La Galaţi vom merge pe un management privat“, declara **Ulm Spineanu**, iar la constatarea mea că acolo există un management privat, a răspuns: *„Vom vedea ce fel de management au acolo. Am pornit deja nişte verificări“*.

Sindicatele – o putere efemeră

Cu mai multe săptămîni în urmă, aceeaşi *Viaţa liberă* publica, în nu mai puţin de cinci numere consecutiv, un interviu cu directorul general adjunct al SIDEX, în care, după ce erau explicate greutăţile cu care se confrunta combinatul, **Dumitru Nicolae** conchidea că *„SIDEX are viitor“*, avertizînd însă sindicatele că anul acesta se va merge pe un buget de austeritate.

La SIDEX se negociază la această oră *Contractul colectiv de muncă*. *„Vor ieşi scîntei“* – jubilează **Vasile Viorel**, unul dintre liderii sindicatului „Metal“ de pe platforma SIDEX. *„Nu va fi nici o problemă* – este de părere **Dumitru Nicolae**, directorul general adjunct. *Cu sindicatele totdeauna ne-am înţeles bine, şi faţă de ele ne-am respectat întotdeauna angajamentele“*. Cum rămîne însă cu „bugetul de austeritate“? **Vasile Viorel** mărturiseşte că, dacă nu se poate altfel, ar fi mulţumit ca salariile să fie îngheţate pentru o perioadă. La SIDEX, salariul unui muncitor merge de la 900.000 lei la 1.300.000 lei net – aici fiind însă incluse sporurile de siderurgie, sporul pentru orele de noapte, pentru orele suplimentare.

Mă arătam mirat faţă de un lider sindical pe secţie: *„N-aţi făcut nici o grevă“* – spuneam; *„La salariile astea* – mi-a răspuns – *ar trebui să tăcem cu toţii din gură“*.

Cu tot optimismul administraţiei, cu toate că în rîndul angajaţilor nu sînt nemulţumiri de ordin salarial, la nivelul de jos, al muncitorilor, domneşte incertitudinea. Dacă întrebi cum se munceşte, ţi se răspunde invariabil că foarte greu. În oricare din secţii ai intra, zgomotul este asurzitor. Macarale imense, pe poduri rulante fac să vibreze totul împrejur. Ce vor face dacă vor fi concediaţi? O întrebare inutilă, deoarece *Contractul colectiv de muncă*, pe cale de a fi semnat, va respecta deocamdată mai largul proiect de restructurare, care nu prevede nici o concediere. Însă muncitorii sînt mult mai sceptici decît administraţia. *„Cine ştie cît va mai merge!“*. Pentru că mult lăudata tehnologie, cel puţin la prima vedere, scîrţîie din toate balamalele. *„Condiţiile de lucru s-au degradat continuu în ultimii 10–15 ani“*, îmi spune un muncitor. Sistemul de ventilaţie la una din turnătorii a fost oprit înainte de '89, pentru economie de energie. Şi, pentru că nu a funcţionat atîta timp, s-a stricat. Iar cum toate fabricile care executau sisteme de ventilaţie şi-au schimbat între timp structura de producţie sau au falimentat, nu se găsesc piese de schimb pentru a repune în funcţiune aceste instalaţii. Ar trebui cumpărate altele noi, dar asta costă enorm. Astfel de exemple se întîlnesc la tot pasul.

Cel mai poluant agent economic din zonă

Un drum prin Uzina Oţelării, Uzina Furnale sau cea Cocso-chimică este o adevărată aventură. Fumul gros, cu miros acid se degajă de peste tot. Un praf roşu, de la cîteva degete pînă la cîteva palme, acoperă pămîntul, iarba, clădirile. SIDEX este cel mai poluant agent economic din toată zona. Este şi motivul pentru care muncitorii din aceste sectoare au salariile cele mai mari şi vîrsta de pensionare cea mai mică. Un oţelar stă timp de şase ore de muncă cu faţa spre o sursă de căldură de 3 mii de grade, în timp ce, prin uşile larg deschise ale halei, curenţii de aer, învîrtind un praf dens, îl pătrund din toate părţile. Sulfură de carbon, gaz de cocs, fenoli, benzen, toluen, xilen, amoniac, oxid de fier, pulberi cu conţinut de crom, nichel, plumb, compuşi cu efecte nocive pentru tot ce înseamnă viaţă. Agenţia pentru Protecţia Mediului, după constatările făcute asupra nivelului de poluare, a stabilit măsuri ferme pentru reducerea ei. SIDEX însuşi are pe platformă un birou propriu pentru protecţia mediului şi a făcut în ultimul timp eforturi pentru reducerea poluării. Anul trecut, s-au cheltuit în sisteme antipoluante peste 10 miliarde lei, anul acesta investiţiile preconizate fiind de 18 miliarde lei, potrivit monitorizării Agenţiei Naţionale pentru Protecţia Mediului, filiala Galaţi.

Ora adevărului

Potrivit acordului de asociere la Uniunea Europeană, România are obligaţia ca, treptat, să reducă nivelul taxelor vamale, pînă ce ele vor dispărea total. Astfel, în primăvara anului viitor, România va elimina taxele vamale pentru produsele siderurgice străine. Ce se va întîmpla atunci cu siderurgia românească şi cum va suporta ea şocul concurenţei altor produse străine de o calitate superioară? *„Pentru industria siderurgică va fi ora adevărului“* – spune **Sergiu Şerbotei**. În opinia sa, industria siderurgică va trebui să-şi reducă nivelul de consum, iar asta presupune o altă tehnologie şi o disciplină a muncii foarte severe. În al doilea rînd, trebuie să-şi asigure calitatea produselor. O altă problemă, care în viitorul apropiat va marca negativ costurile şi aşa ridicate ale produselor siderurgice româneşti, se referă la preţul fierului vechi, care, acum, în România, este sub preţul pieţei internaţionale. Comunitatea Europeană cere însă cu insistenţă alinierea preţului la cel practicat pe piaţa mondială. Iar un preţ de achiziţionare mai mare va ridica automat nivelul de cost al produsului. Managerii SIDEX nu se tem însă de asta, şi nici de eliminarea barierelor vamale. *„Dacă exportăm 60% din produsele noastre pe piaţa internaţională, iar acolo avem o concurenţă reală şi avem succes, nu văd de ce n-am putea păstra şi piaţa românească“* – spune directorul **Dumitru Nicolae**. Ceea ce nu spun însă managerii societăţii gălăţene este faptul că pentru export sînt livrate doar produsele care au toate standardele de calitate, celelalte – sigur, la un preţ mai mic – fiind destinate pieţei interne. Protecţia vamală permitea acest lucru. De anul viitor, însă, produsele SIDEX vor trebui să aibă aceeaşi calitate, atît în afara ţării, cît şi pe piaţă internă. Cît despre programul de reformă pe termen lung, sub presiunea concurenţei, s-ar putea să se vadă că, de fapt, el n-ar fi trebuit să fie chiar atît de lung.

IULIAN ANGHEL

Şcoala – posibil rezervor de şomaj

Un seminar despre „educaţia permanentă“ (Continuing Education) a fost organizat pe 23 şi 24 iunie de către Consiliul Britanic, împreună cu Camera Română de Industrie şi Comerţ, Consiliul Naţional de Finanţare a Învăţămîntului Superior şi Şcoala Română de Afaceri.

Cei doi poli ai lucrărilor seminarului au fost „trăim într-o societate a învăţării“ (caracterizată prin accesul universal la informaţie, dezvoltarea capacităţilor personale şi învăţarea continuă) şi, respectiv, „aceeaşi slujbă toată viaţa e ceva depăşit“, subliniindu-se obligativitatea flexibilităţii profesionale în condiţiile fluctuaţiilor continue ale pieţelor. Ca un exemplu în acest sens, în Marea Britanie, din 28 milioane angajări anuale, 7 milioane sînt schimbări ale locului de muncă. Este deci necesară, pe de-o parte, continuarea educaţiei personale şi după obţinerea certificatelor de calificare, prin cursuri (pentru plătirea cărora se oferă, tot în Marea Britanie, împrumuturi administrate de guvern, ca şi o scutire de taxe) şi, pe de altă parte, o facilitare a acestei educaţii de către guvern (fixînd cadrul politic) şi de către patronate (datoare să instruiască şi să dezvolte deprinderile şi cunoştinţele angajaţilor lor).

S-a ridicat problema dacă şcoala nu este un rezervor de şomaj, speculîndu-se asupra disfuncţionalităţii care face ca învăţămîntul să ofere cu totul altceva decît cere piaţa de muncă, mai ales că, în 1996, primele victime ale şomajului au fost tinerii (sub 25 ani) – 50,9%.

Specialiştii englezi (prin David Newton) găsesc soluţia într-o flexibilitate maximă a structurii învăţămîntului superior: revizuindu-se calificările necesare admiterii şi acreditarea studiilor anterioare, modalităţile de admitere şi legăturile cu exteriorul, sistemul de taxe, ţinîndu-se **cursuri la locul de muncă**. Toate acestea ar duce la obţinerea competenţelor, văzute ca intersecţie între cunoştinţe, atitudini şi aptitudini.

Organizatorii seminarului au ţinut să-şi manifeste, prin noi, părerea de rău că nici un alt reprezentant al presei nu a răspuns invitaţiei lor.

CĂTĂLIN PAVEL

TEATRUL NOTTARA

TEATRU

MARIA CALLAS La divina

de Terrence McNally
regia Radu Gabrea

Înscrisă în repertoriu drept omagiu la comemorarea a 20 de ani de la dispariţia sopranei, piesa aceasta în viziunea lui **Radu Gabrea** şi interpretarea **Victoriei Cociaş** se încarcă de semnificaţii în plus.

De o frumuseţe emoţională aparte, spectacolul impune cu necesitate „reînvierea operei" şi în România, ţara care a dat cîţiva regizori de marcă în domeniu. Complexitatea montării marchează ferm sporirea ponderii unei maniere teatrale prin excelenţă sincretică, extrem de modernă, deşi nu neapărat nouă, care mobilizează la rampă artiştii din varii sfere de creaţie. În cazul de faţă şi-au adus contribuţia un corepetitor cu mare sensibilitate, **Mihail Virtosu**, o excelentă cîntăreaţă, **Claudia Măru-Hanghiuc**, hărăzită cu o remarcabilă prestanţă scenică, un tînăr tenor cu umor, **Alfredo Pascu**, o coregrafă a firesculului absolut, **Adina Cezar**, care şi-a asumat desenul paşilor tuturor acelora ce timp de două ore populează spaţiul dintre arlechini şi nu numai. Cei deja menţionaţi, plus actorul **Vasile Toma**, pe post de impasibil recuziter, actriţa **Clara Vodă**, cu o suprinzătoare voce pusă în valoare de **Constanţa Cîmpeanu**, care s-a ocupat de pregătirea muzicală a actorilor. Şi, nu în ultimul rînd, protagonista care în mod spontan stîrneşte aplauze încă de la apariţie. O apariţie nespectaculoasă „din sală", aşa cum ar decurge lucrurile la o autentică lecţie deschisă de canto.

Dramaturgul Terrence McNally a ales formula aceasta „didactică" şi a speculat-o intens, transformînd-o într-o veritabilă lecţie de viaţă abil disimulată. Alternanţa aparteurilor-confesiune este acaparantă, oferindu-i Victoriei Ciocaş prilejul unei evoluţii fascinante. Eliptic, e evocat întreg zbuciumul acestei biografii deja intrate în legendă.

De fapt, la debutul său în direcţia de scenă, aura de ocultă magie a personajului real al Mariei Anna Cecilia Sofia Kalogeropoulos Meneghini Callas l-a interesat în mod special pe reputatul cineast Radu Gabrea. Cel care, aducînd pe ecran viaţa tumultuoasă a unei alte controversate personalităţi a secolului XX, Werner Maria Fassbinder, s-a folosit intens de vocea Mariei Callas, cîntînd *Traviata* lui Verdi. Fundal sonor semnificativ în relevarea ambiguităţii pasionale a eroului, interpretat în travesti şi caracterizat ca atare prin chiar titlul filmului, *Un bărbat ca Eva*. Un posibil pandant la Divina masculinizată în bătăliile carierei.

Ştiinţa decupajului cinematografic îi permite regizorului – expert şi în ecleraj, şi în efecte speciale – să înfăptuiască o rafinată mediere a comunicării, atît la nivel cerebral, cît şi emoţional. Memorabil este momentul de culminaţie, cînd silueta divei se descoperă dintr-o dată reliefat pe fundalul Scalei din Milano.

În lumina crudă ce scaldă mai tot timpul sala toată, eroina îşi croieşte bărbăteşte drum către inima spectatorului obligat să-i accepte atît asprimile fizionomice, sugerate prin machiaj şi asemănarea defel întîmplătoare, datorată transfigurării, cît şi asprimile de limbaj, cu savoare specială în excelenta traducere a **Antoanetei Ralian**. Treptat, însă, printr-un subtil şi trufaş joc al aparenţelor, rînd pe rînd automodelate cu irone infinită, crusta de antipatie a măştii ostentative de zi de zi a capricioasei vedete în retragere se topeşte, lăsînd să se întrevadă sufletul vulnerabil, mistuit de orgoliul propriilor ambiţii, realizate prin compromisuri liber consimţite, cu preţul renunţării la sine.

De unde şi acea *„flagrantă dorinţă de autodistrugere"* despre care s-a vorbit mult ca despre nota distinctivă a inegalabilei artiste. O trăsătură dificil de redat şi care înnobilează creaţia protagonistei. Căci actriţa română izbuteşte să aprindă şi să întreţină în auditoriu o flacără a spiritului menită a cinsti pe cea ce a făcut să fuzioneze în mod miraculos opera italiană şi tragedia greacă, într-o desăvîrşită simbioză.

IRINA COROIU

INSTITUTUL EUROPEAN
Noutăţi Luna Iulie

- Gheorghe Crăciun: *Cu garda deschisă* (col. TEXTE DE FRONTIERĂ, 220 pag.)
- Raoul Girardet: *Mituri şi mitologii politice* (col. CIVITAS, 172 pag.)
- Susan Strange: *State şi pieţe* (col. CIVITAS, 328 pag.)
- Vergilius: *Aeneis / Eneida* (ediţie bilingvă română-latină) (col. OPERA MAGNA, 592 pag.)

În pregătire: • Otto Rank, *Dublul. Don Juan* • Guy Hermet, *Istoria naţiunilor şi a naţionalismului în Europa* • Mona-Maria Pivniceru, Petru Susanu, Dan Tudurache, *Contravenţia. Teorie şi practică judiciară. Legislaţie uzuală*

Iaşi • Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P.: 161 • cod 6600 • Tel-fax: 032-230197
tel 032-233800 • e.mail: rtvnova@mailcccis.ro • http: 1/www.nordest.ro/home.htm

ANTET LANSARE!
Lilly Marcou – *Stalin, viaţa privată*

Lansarea va avea loc luni, 7 iulie 1997, la Librăria Mihail Sadoveanu (Bulevardul Magheru), la ora 16^{30}.
Vor lua cuvântul:
profesor doctor Florin Constantiniu (Institutul de Istorie N. Iorga),
domnul Mircea Suciu,
redactor-şef al revistei *Dosarele Istoriei*,
editorul, traducătorul.
Invitat special: Iosif Vissarionovici Stalin.

– Mamă, îţi mai aminteşti de ţarul nostru?
– Desigur!
– Ei bine, eu sunt un fel de ţar...
– La urma urmelor, era mai bine dacă te făceai preot...
(Stalin, *dialog cu mama sa*)

Editura ANTET
Adresa redacţiei: str. Miron Costin nr. 9A; Bucureşti; Tel: 6175332
O.P. 22 C.P. 285

EXPOZIŢIA ANUALĂ

CENTRUL SOROS PENTRU ARTĂ CONTEMPORANĂ
anunţă concurs pentru proiecte artistice

CIVITAS SOLIS, CIVITAS ARTIS

LOCUL: Cetatea Cîlnicului, judeţul Alba, acces din şoseaua E81, 18 km Sebeş-Alba, 30 km Alba-Iulia, 118 km Cluj-Napoca, 42 km Sibiu, 350 km Bucureşti.

PERIOADA DE DESFĂŞURARE: prima jumătate a lunii octombrie 1997.

CURATOR: Maria Rus Bojan, muzeograf, Muzeul Naţional de Artă din Cluj-Napoca.

DATA LIMITĂ DE DEPUNERE A PROIECTULUI: 25 iulie 1997

SELECŢIA proiectelor propuse va avea loc la sfîrşitul lunii iulie. Rezultatele vor fi comunicate pînă la data de 6 august, proiectele urmînd a fi puse în operă în intervalul august –septembrie 1997. CSAC acoperă cheltuielile de realizare pentru fiecare proiect selectat, în limita sumei de 1.000 USD (echivalentul în lei).

ARGUMENT GENERAL: Unul din cele mai vechi şi interesante monumente medievale din Transilvania, Cetatea Cîlnic (azi restaurată) are – atît în interior, cît şi în exterior – spaţii care fac posibilă o utilizare imaginativă şi flexibilă a acestui sit ca loc neconvenţional de intervenţie artistică. Cetatea are o structură concentrică – fiind înconjurată de două rînduri de ziduri – în interiorul căreia se afla o capelă, o fîntînă şi un turn donjon. În trecut cetate de apărare, ea continuă să fie percepută ca un reper important de comunitatea sătească (multietnică şi multiconfesională) din preajma ei. Cele de mai sus ne fac să vedem în Cetatea Cîlnic o formă abreviată – şi deci simbolică – a unei sume de funcţii şi relaţii: ea este depozitara unei istorii; prin configuraţia sa generală, ea face posibile trimiteri la o dimensiune utopică a spaţiului comunitar; este o structură centripetă (adăpost, loc de apărare, clar delimitat în raport cu exteriorul) şi centrifugă în acelaşi timp (o entitate permeabilă, focar al unei iradieri şi al unei extensii).

Cîlnicul este propus ca punct de pornire pentru configurarea unor proiecte care să investigheze una sau mai multe din aceste particularităţi. Participanţii la concurs sînt invitaţi să ia în considerare trăsăturile specifice ale sitului şi comunităţii. Totodată, credem că este un prilej pentru o reflecţie privind problemele suscitate de convertirea unui astfel de spaţiu în loc de expunere.

Formularul de participare, precum şi o documentaţie incluzînd un istoric al Cetăţii Cîlnicului, hărţi şi planuri, fotografii ale spaţiilor propuse pentru expoziţie, din incinta cetăţii şi din spaţiile anexe, precum şi o casetă video se pot consulta la sediul CSAC şi la sediile fundaţiilor Soros din Cluj, Iaşi, Timişoara.

Informaţii suplimentare: Maria Rus Bojan – Curator, tel.: (064) 196.953; Irina Cios – Director Centrul Soros pentru Artă Contemporană, Calea Victoriei 141, et. 2, sect. 1, Bucureşti, Tel./fax.: (01) 311.21.92; 311.21.93.

CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

Biblioteca Sighet

Pentru un deceniu de factologie

Dacă mi-ar sta în putință, aș decreta numaidecît în lumea noastră culturală un deceniu al factologiei. Al răcelii constructive în locul nimicniciei febrile dar cu talent retoric. Al acumulărilor pozitive, al pragmatismului și strictei referențialități. Zece ani în care toate instituțiile de cultură să fie obligate să-și redacteze marile și micile instrumente de lucru, istoria Academiei și a universităților românești, istoria radiodifuziunii, dicționarul baroului românesc, istoria institutelor de cercetare (literară, istorică, artistică, etnografică etc.). Uniunile de creație să-și scrie istoricul de la înființare pînă în prezent, să existe o istorie a ziaristicii, dicționare de poeți, de istorici, de folcloriști, geografi, muzicieni, avocați etc., o colecție editorială care să reediteze toate cărțile dedicate Bucureștiului, istorii pe stagiuni ale marilor teatre, o enciclopedie a teatrului românesc... mă rog, fiecare e liber să adauge alte și alte exemple, mergînd de la capitală la marile orașe și pînă la monografii comunale, ca pe timpul lui Haret și Iorga, ghiduri muzeale județene, o hartă națională a caselor memoriale etc., etc. Să nu mi se spună că „mai avem cîte ceva", că „s-a mai făcut cîte ceva", că „avem, de bine de rău, dicționarul lui Marian Popa din 1976" și că... Este nevoie de zece ani de sinteze cifrice, de o **dictatură a statisticii** în lumea culturală, unde-i de ajuns să șoptești că avem un elinist, doi latiniști și cîțiva germaniști la o țară de douăzeci și trei de milioane, ca să înțelegi pe dată cum devine chestia tragică.

Zece ani, deci, de manie a exactității, de acumulare documentară exercitată în dauna eternei noastre inflații de aproximări și divagații menite să ascundă lenea atavică de investigații. Zece ani de ediții complete, reeditări, antologii, crestomații, statistici comparatiste, serii de culegeri de documente à la Hurmuzaki, zece ani plini de bani și resurse umane pentru ca fiecare instituție culturală să-și întocmească propria bancă de date. Întreb absolut la întîmplare: de unde pot să aflu filmografia exactă și cu detalii a regizorului X? unde voi putea afla lista textelor difuzate la teatrul TV între 1980–1990? Are televiziunea așa ceva? Există la Uniunea Scriitorilor o evidență a, măcar, echipelor de conducere, o sinteză a epurărilor pe motive de exilare, sau o istorie a premiilor și a juriilor de premiere de la SSR pînă astăzi? S-a gîndit vreuna dintre multele aripi liberale să finanțeze o istorie a liberalismului în România? De unde poate lua liceanul de azi datele biografice ale unor, să zicem, Luigi Cazzavillan, Gună Vernescu, Vasile Lascăr, Stelian Popescu, Gavrilă Marinescu, Horia Petrescu sau Cristian Popescu, dacă nu știe să cotrobăie pînă la sleire prin Biblioteca Academiei, prin șapte surse simultan, ori prin cine știe ce gazete literare? Nu mai vorbesc de o istorie integrală, sobră și absolut credibilă a românilor, de dicționare ale literaturii vechi și contemporane ș.a.m.d., dar măcar aici, jos, la parter de s-ar începe odată domnia fapticului nud în locul demagogiei și al geniului metaforizant, domnia documentului în locul fabulației și voința de sistem în locul lehamitei iubitoare de deriziune! Înălțăm munți de vorbe în jurul unui izvoraș a cărui origine și al cărui nume, invariabil, ne scapă. Scriem eseistică la metru și la tonă, facem comparatistică universală, dar n-am reeditat nici măcar *Enciclopedia* lui Lucian Predescu, necum să-i tipărim și continuarea!

Am mai spus, e adevărat, nu o dată toate astea, și sînt departe de-a fi singurul plîngăreț în context, dar nu se poate să nu vină ea, cîndva, ziua-n care o (cum să-i spun) voință cultural-politică să nu-și asume, de la vîrf, misiunea coordonării la nivel național a respectivului deceniu de factologie pură. (Numai de-ar mai avea combatanți atunci, și de nu se va fi ales praful, între timp, de biblioteci, arhive, colecții de periodice etc.)

De la ce-am pornit?

Am pornit de la șocul produs de cele două colecții editoriale ale Fundației Academia Civică: „Biblioteca Sighet" și „Analele Sighet". Așa stînd lucrurile, e lesne de înțeles entuziasmul în fața acestei notabile excepții de la regula păguboasei festivite naționale. Auzisem mai demult de inițiativa Anei Blandiana privind transformarea închisorii de la Sighet într-un Memorial și un centru de studiere a comunismului, însă mi-era teamă să nu fie cumva încă o „acțiune bifată" de dragul organismelor internaționale, vreo șușanea cu subvenții dolofane și efect ca și nul, ori un capriciu de suflete încă neresemnate. Mă bucur să văd că totul e dimpotrivă.

„Eram după o vizită în Polonia", spune Ana Blandiana. *„La Auschwitz tocmai se construia un centru internațional de studii asupra nazismului, sub egida Consiliului Europei. De ce nu construirea simetrică a unui centru de studii asupra comunismului? De ce nu o privire mai largă și mai complexă asupra celor două tipuri de suferință îndurată de europeni în acest secol? De ce nu acceptarea unui paralelism între cele două tipuri de totalitarism? (...) Am fost întrebată dacă nu cumva e prea devreme să facem pentru victimele comunismului ceea ce sîntem obișnuiți să facem pentru victimele nazismului. Nu numai că nu este prea devreme, ci este foarte necesar. Nu putem fi onești, corecți, nici europeni dacă avem tendința – și ea există – de a considera că o victimă a nazismului contează mai mult decît zece victime ale comunismului. Nu putem aplica două măsuri pentru același tip de crimă. Altfel, cum zice un inteligent eseist român, Horia Patapievici, avem sentimentul că există crime contra umanității și crime pentru umanitate"*. Verdict perfect valabil, la care subscriu fără ezitare.

Auzisem, deci, de Memorialul de la Sighet, dar mă încerca amarul la ideea că iarăși ne vom înveli în grandilocvenţă lăcrimoasă, în eterna simpozionită sterilă, care macină atîtea energii în gol de șapte ani încoace. Iată, însă, că o singură întîlnire cu Romulus Rusan, coordonatorul celor două colecții, mi-a dovedit din plin contrariul: pe lîngă politichia subtilă și inevitabilă, pe lîngă ceremonialul și diplomația de rigoare, există aici un rost documentar foarte profitabil. Chiar dacă istoricii și, în general, oamenii ultraspecializați se uită pieziș, cu îndoiosare acră, mefient sau acuzator (cînd nu direct cu indiferență) la multe dintre mărturiile de istorie orală adunate în volumele-simpozion de la Sighet, materia primă oferită își are – fără excepție – propriul coeficient de interes.

Bineînțeles, în cadrul de față nu se poate face decît o simplă semnalare minim expozitivă a cărților cu pricina; acestea își vor face loc, sînt sigur, integral sau fragmentar, în planul referențial al sintezelor viitoare.

O carte „nouă" din... 1949

Am întîlnit adeseori, în varii contexte, cartea lui Reuben H. Markham, *Romania under the sovietic yoke*, apărută la Boston în 1949 (*România sub jugul sovietic*, trad. George Achim, 458 pp.). Este foarte bine tradusă și cred că s-a plagiat masiv din ea, de-a lungul anilor, fiindcă zeci de pasaje au un apăsat aer de *déjà vu*. Reuben H. Markham a fost în anii '30 corespondentul în România al ziarului *Christian Science Monitor*. Era fiu de pastor protestant din Kansas, ne iubea sincer și intens, îl venera pe Iuliu Maniu (căruia îi și este dedicată cartea), dar aprecia și calitățile lui Mihalache. A participat la campania electorală din 1946, de unde redă o serie de detalii picante, pitorești sau revoltătoare (v. pp. 178–207). Scrisă cu mînă de reporter american balcanizat cu voluptate (adică vioi și liric, exact și epicureic, pe cît de aprig și inflexibil la opinia anticomunistă, pe atîta de sentimental în evocări), ***România sub jugul sovietic*** oferă delicii rusofobului și celui ce judecă la rece istoria și geostrategia României (v. pp. 72, 90, 142, 161), aduce adevăruri fără echivoc și pătrunzătoare (v. despre liberali p. 11 ș.u.), comparații interesante (între țărăniști și democrații lui Roosevelt, între Ion Mihalache și liderii agrarieni din centrul și estul Europei, între naționalismul lui Maniu și cel de tip George Washington sau Thomas Jefferson, între generalul Averescu și Ulysses Grant etc.), are verdicte incitante (legionarii – *„pătimași ca și întîii puritani, ori ca vechii evrei de la care aceștia și-au revendicat tradițiile"*, *„Codreanu putea fi privit ca un Ioshua care-i considera pe români ca aleși"*, *„ideile și metodele fundamentale ale comunismului, fascismului și nazismului sînt aproape identice. Cu alte cuvinte, legionarii au fost comuniști în cămăși verzi"*) și portrete dure (Goga, *„poet antisemit, atins de senilitate"*; Mihail Manoilescu: *„om scînteietor dar superficial, lipsit de caracter și de bun simț"*; *„Ralea nu era comunist, ci doar un oportunist ambițios, ahtiat după funcții, unul dintre cei mai reprezentativi lachei politici români. Nu însă cel mai decăzut, căci această onoare îi revine lui Gheorghe Tătărăscu"*; *„evreii români cooperau din plin cu Rusia și cu regimul prorusesc. Nimeni nu va nega că, oameni fiind, evreii au și ei slăbiciuni. Una dintre ele este dorința de răzbunare; alta este abuzul de putere"*), și, pe deasupra tuturor, o acută notă de actualitate.

Colectivizarea și începuturile sfîrșitului

Două volume de 530, respectiv 586 pp. reunesc parte din comunicările prezentate la simpozionul din 9–11 iunie 1995 („Instaurarea comunismului – între rezistență și represiune") și la cel din 7–9 iunie 1996 („Anul 1946 – începutul sfîrșitului. Instituții, mentalități, evenimente"). Analize istorice și mărturii strict circumstanțiate (în timp, destin, spațiu), statistici și zvonuri ale epocii, experiențe și decizii politice, rezistență armată în munți, sabotarea colectivizării forțate pe întreg cuprinsul țării, dar mai cu seamă în Transilvania. Autorii sînt fie istorici români sau străini, de talia unor Al. Zub, Dennis Deletant, fie personalități precum Radu Portocală, Mircea Carp, Doru Radosav, Florin Mătrescu, Cicerone Ioniţoiu, Valeriu Anania, Marius Oprea, fie Florin Constantiniu, Liana Petrescu, Doina Cornea, Matei Boilă, Claudiu Secașiu sau Constantin Ticu Dumitrescu, dar și destui oameni **simpli**, martori și victime, într-o înșiruire de exemple și problematizări pe cît de generoase, pe atîta de inconfortabile. O notă aparte pentru contribuțiile Tatianei Pokivailova (ca, de altfel, tot ce se leagă de prezența României în arhivele sovietice recent declasificate), ale lui Ion Folea, Traian Orban, Traian Popescu, Maria Luise Roth-Höppner, Mihai Râpeanu, ca și pentru textele lui Cicerone Ioniţoiu („Geopolitica anului electoral 1946"), Mark Percival („Politica britanică față de România în 1946"), Claudiu Secașiu („Serviciul de informații al Palatului Regal"), Traian Borcescu („Vieți destrămate și suferințe colective"), Daniela Bușă („Alegerile parlamentare din 1946 oglindite în presa vremii") și Dumitru Șandru („Propaganda pe tema colhozului în campania electorală din 1946"). Directiva NKVD (KGB) nr. 003/6 iunie 1947, nu o dată citată aici, ar merita republicată integral într-o gazetă de mare tiraj, după cum afirmația lui Romulus Rusan privind *„confuzia deliberată"* între comunism și antifascism, practicată asiduu în mediile stîngiste occidentale, tocmai pentru *„salvarea"* și *„neîntinarea"* socialismului, poate constitui, ea însăși, subiectul unui colocviu internațional.

Încă două volume apărute în aceeași editare: ***Alianțe și confruntări între partidele politice din România (1944–1947)*** de Gh. Onișoru (dinamica partidelor tradiționale cu disidențele, partidele de stînga și cele ale minorităților, apoi Blocul Național Democrat și Frontul Național Democrat, înspre guvernul Petru Groza și lovitura de palat de la 30 decembrie 1947) și ***Martor dintr-o țară încătușată***, de Dan M. Brătianu (n.1908, arestat în 1948, 15 ani muncă silnică, emigrat în Elveția în 1973; interesante detaliile din timpul rebeliunii legionare, legăturile autorului cu Intelligence Service și unchiul Dinu Brătianu, figura colonelului Borcescu și întîlnirea cu Kim Philby, episodul Pastilor din 1950, la Jilava).

Verdicte și enigme

185 de sentințe politice au selectat și publicat Marius Lupu, Cornel Nicoară și Gheorghe Onișoru sub titlul ***Cu unanimitate de voturi***, sentințe pronunțate între 1949 și 1981 (numai între 1949–1960 au avut loc la noi peste 134.000 procese politice, au fost judecate aproape 550.000 persoane și s-au dat în total peste trei milioane de ani de închisoare). Se desprinde, astfel, harta rezistenței armate din munți (Făgăraș, Banat, dar și la Iași ori nordul Moldovei), se conturează harta profesională a rezistenței, unde, practic, intră toate categoriile, de la chiaburi la preoți, de la muncitori la doctori, ofițeri și funcționari, iar motivațiile sentințelor oscilează între ridicolul și grotescul macabru și dramatismul stupid. Cînd, la 18 ani, ești condamnat pentru *„ofensă adusă unui stat străin"* pentru că *„ai scos ochii tablourilor"* cu Groza și Dej, ori cînd iei cinci ani fiindcă ai afirmat că *„odată cu venirea lui de Gaulle în Franța, se va termina cu partidul comunist"*, cum să te mai miri de reprimarea zecilor de organizații anticomuniste care împînzeau țara? Cine va pune față în față sentințele privind anticolectivizarea și antiîntovărășirile, de aici, cu literatura temei din anii '50 se va înfiora de „plăcere". O mostră precum *„infracțiunea de agitație"* din doc. 112 (*„Fabula «Birurile măgarului» a citit-o, explicînd-o în sensul că, pe timpul fanarioților din 7 vaci grase se lua cea mai slabă, pe cînd acum partidul din două vaci grase o ia pe cea mai bună"*) aduce zîmbetul amar pe chipul unei realități prea crude.

În fine, a șaptea carte a Bibliotecii Sighet este ***O enigmă care împlinește șapte ani*** (simpozionul din 18–19 dec. 1996) dedicată Timișoarei lui decembrie '89. Din cele aproape patruzeci de contribuții, semnalez textele semnate de Marius Oprea („Rezistența anticomunistă. Cazuri între 1964–1989"), Dennis Deletant cu ale sale considerații despre „Neelucidarea revoluției din decembrie 1989", Radu Portocală („Sistemul sovietic: strategia morții aparente"), documentele foarte importante publicate de Thomas S. Blanton (Washington), Emil Hurezeanu („«Europa Liberă» și revoluția"), Marius Nicolcioiu („Spitalul județean Timișoara la șapte ani după revoluție") și Victor Lungu („La Cluj, după șapte ani"). Citești și te iei ușor cu mîinile de cap, în tăcere.

RODICA PALADE

Corturi albe şi o navă în zare

Reuniunea UE cu ţările asociate, Amsterdam, 27 iunie

Întîlnirea la nivel înalt a Preşedinţiei olandeze cu ţările asociate la Uniunea Europeană a avut loc la Amsterdam, pe 27 iunie, şi ea a vizat informarea şefilor de stat şi guvern din ţările asociate asupra rezultatelor Consiliului European, din 16–17 iunie a.c., care s-a ţinut tot la Amsterdam. România a fost reprezentată de preşedintele Emil Constantinescu.

Summit-ul s-a desfăşurat în clădirea Centrului pentru Ştiinţă şi Tehnologie – New Metropolis – o construcţie extravagantă, înaltă de 30 de metri, sub formă de proră verde, a unei enorme nave. Autorul, Renzo Piano, este acelaşi arhitect care a dăruit Parisului, în 1977, contestata dar, de acum, asimilata „rafinărie" din Centre Pompidou.

Cu excepţia cîtorva pool-uri bine determinate, ziariştii nu au avut acces în New Metropolis, aşa încît ei a trebuit să se mulţumească doar cu un centru de presă la care, însă, nu se putea ajunge fără o acreditare sever verificată de serviciul de securitate olandez.

În rînd cu centrul de presă, se înşirau corturi albe, ţuguiate, 12 la număr, tot atîtea cîte ţări sînt înscrise astăzi în cursa pentru aderarea la UE. (Turcia, care de 20 de ani bate la porţile UE, avea şi ea un astfel de cort.) Interiorul pavilioanelor, eficace amenajate (scaune, masă pe un podium, electricitate şi mochetă pe jos), permitea întîlniri ale ziariştilor cu oficialităţile fiecărei ţări în parte convocate la summit. Paralel cu şirul celor 12 corturi, în canalul învecinat se legănau, unul lîngă altul, mai-multe vase de la începutul secolului, transformate acum în locuinţe, cu apă curentă, electricitate, rastel pentru biciclete, jardiniere cu flori, şezlonguri şi rufe întinse la uscat.

În bătaia vîntului care sufla dinspre Marea Nordului şi în rafalele ploii, vasele-locuinţă păreau mai sigure, mai solid ancorate şi, în orice caz, mai la ele acasă, decît corturile albe (oricît erau acestea de bine construite) în care ziariştii din fostele ţări comuniste (plus turcii şi cipriotii) îşi redactau febril textele.

Nu cred că cei care s-au ocupat de organizarea summit-ului la New Metropolis au avut în minte alte raţiuni decît cele programate. Dar configuraţia spaţiului, cu şirul corturilor albe reprezentînd ţările candidate la intrarea în UE, iar în zare pîntecul verde al clădirii pachebot, căpăta o simbolistică angoasantă pentru un om din Est: cît oare vom mai aştepta în provizoratul unui cort? Cînd ne vom îmbarca şi, mai ales, ce se va întîmpla dacă pleacă vasul fără noi?

La 14 iulie a.c., vor fi prezentate Consiliului European **avizele** elaborate de Comisia Europeană pentru ţările candidate la aderare. Aceste avize reprezintă rezultatul analizelor efectuate pe baza răspunsurilor la chestionarul trimis tuturor candidaţilor, în urmă cu un an, şi ele includ, în primul rînd, o descriere completă şi detaliată a situaţiei economice şi politice din fiecare ţară. În funcţie de avizele ce se vor da la 14 iulie, vor fi nominalizate ţările care vor putea începe negocierile de aderare. Dar data începerii negocierilor, cît şi natura lor, vor fi stabilite de către Consiliul European abia în decembrie. *„Nu ştim cînd se va produce lărgirea UE şi nici cum se va face, dar, în orice caz, trebuie întărită strategia de preaderare, căci durata negocierilor va fi invers proporţională cu durata pregătirilor"* – a precizat la Amsterdam Jacques Santer, preşedintele Comisiei Europene.

Întrucît aderarea la UE depinde fundamental de parametrii economici, preşedintelui Emil Constantinescu i-a revenit rolul, conform declaraţiei sale, de a prezenta *„cu sinceritate şi corectitudine poziţia României faţă de standardele de aderare la UE"*. Nici nu s-ar fi putut face o altfel de prezentare, întrucît, la ora actuală, conform datelor din chestionarul completat de România, experţii UE sînt în deplină cunoştinţă de cauză. De altfel, situaţia economică a României faţă de cerinţele integrării în UE presupune precauţii nu doar din partea instituţiei europene, ci şi din partea noastră. Tocmai în acest sens preşedintele Emil Constantinescu a ţinut să precizeze că *„aderarea României la UE este o mare responsabilitate, întrucît nu este de dorit să intri într-un astfel de organism înainte de a fi pregătit din punct de vedere economic, căci într-un regim concurenţial global există riscul să-ţi zdrobeşti propria economie"*. De aceea, aderarea României la CEFTA, acord care începe să funcţioneze chiar din această săptămînă şi care presupune o zonă de liber schimb care funcţionează după legislaţia şi regulile UE, reprezintă o bună modalitate de acomodare şi antrenament pentru o viitoare integrare în Uniune. Ca strategie proprie, România gîndeşte o aderare în „şuviţe", ceea ce reprezintă un program de ajustare a elementelor componente ale economicului pe ramuri şi subramuri. Cu alte cuvinte, un sector al economiei, în funcţie de propriile performanţe, se poate integra în circuitul comunitar înaintea altora, care întîrzie să atingă standardele impuse.

Nota dominantă a reuniunii de la Amsterdam priveşte procesul de aderare la UE, în sensul invitării, concomitent, a tuturor ţărilor, sub formă individuală, urmînd ca fiecare să intre efectiv atunci cînd este cu adevărat pregătită. Pe de altă parte, în paralel cu negocierile aspirantelor la integrarea în UE, instituţia, a precizat premierul belgian Jean-Luc Dehaene, va trebui să-şi simplifice procedurile birocratice, iar voinţa politică să joace un rol mai activ în contextul extinderii către est.

Deşi s-a negat o eventuală apropiere între reuniunea de la Madrid, care va nominaliza ţările invitate să intre în NATO, şi prezentarea avizelor în funcţie de care vor începe negocierile de aderare la UE e sigur că această apropiere există. Mai mult, deşi se proclamă principiul şanselor egale, se pare că UE va adopta modelul NATO de extindere în valuri, primul val, prevăzut pentru anul 2002, incluzînd ţările cele mai dezvoltate economic.

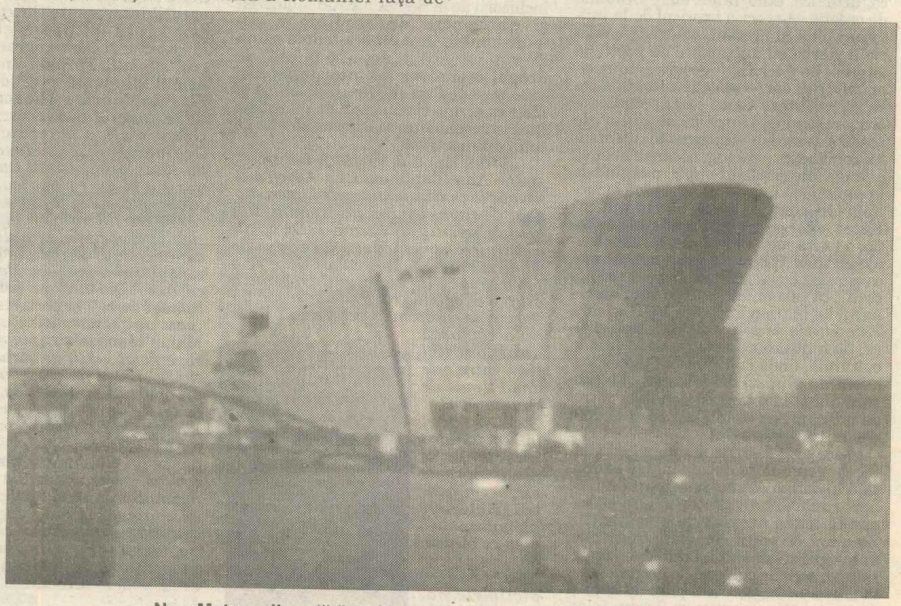

New Metropolis - clădirea în care a avut loc summitul de la Amsterdam

ASCULTĂ BBC
PROGRAMUL INTEGRAL
ÎN BUCUREŞTI LA
UNIPLUS Radio
69.8

Redactor-şef: **GABRIELA ADAMEŞTEANU**
Redactor-şef adjunct: **RODICA PALADE**
ANDREI CORNEA (publicist comentator),

ALINA CORBU (şef departament financiar), **MIRCEA IONESCU** (şef serviciu marketing-distribuţie), **OANA ARMEANU** (coordonator secţie socială), **IULIAN ANGHEL, MARIAN CHIRIAC**, (politic, social), **ALIC MÎRZA** (reportaj, anchete), **MIHAELA CUCU** (publicitate), **ADRIANA BOBEICĂ** (secretar de redacţie)

Constantin Satalla, Alexandru Petrea (difuzare, abonamente), **Lidia Cristescu** (operator calculator), **Radu Dobândă, Rodica Toader, Mara Ştefan** (corectură), **Iuliana Florea, Mihaela Antonescu** (casierie, abonamente)

Rubrici: *Economie:* ***ILIE ŞERBĂNESCU,*** *Politic:* ***ŞERBAN ORESCU, ZOE PETRE, EMIL HUREZEANU, N.C. MUNTEANU, RADU CĂLIN CRISTEA, CRISTIAN PREDA,*** *Eseu:* ***H.-R. PATAPIEVICI,*** *Cronică literară:* ***DAN C. MIHĂILESCU*** *Cultură:* ***MAGDA CÂRNECI,*** *Cronică de teatru:* ***IRINA COROIU,*** *Cronică TV, film:* ***FLORIN GABREA***

Consiliul consultativ 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ŞORA, ŞERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22".
Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76, e-mail: r22@r22.sfos.ro, http://www.sfos.ro/culture/22/
Responsabil de număr: MARIAN CHIRIAC
Număr tipărit cu sprijinul Fundaţiei Soros
ISSN-1220-5761

1 iulie 1997
Nr. 52

22 plus
Supliment al revistei „22“

11 iulie ZIUA MONDIALĂ A POPULAŢIEI

Există în calendarul datelor oficiale ale Naţiunilor Unite o zi care poartă numele de **Ziua Mondială a Populaţiei** şi care se sărbătoreşte pe data de 11 iulie a fiecărui an, începînd din 1987. De ce pe 11 iulie? De ce din 1987? Deoarece, în urma calculelor efectuate, s-a estimat că pe data de 11 iulie 1987 populaţia omenirii va ajunge la 5 miliarde de locuitori. De ce **Ziua Mondială a Populaţiei**? Deoarece era o estimare statistică legată de populaţia lumii, astfel că Naţiunile Unite au hotărît, în 1987, să declare data de 11 iulie ca dată oficială pentru **Ziua Mondială a Populaţiei**, o zi în care lumea întreagă să-şi concentreze mai mult atenţia asupra problemelor care privesc populaţia, între care sănătatea reproducerii este cea mai importantă.

Fondul Naţiunilor Unite pentru Populaţie sărbătoreşte această zi în mod diferit, în funcţie de ţară, ţinînd cont de caracteristicile fiecărei zone.

În România această dată a fost sărbătorită şi în urmă cu un an cînd, pe 11 iulie 1996, **UNFPA** a inaugurat oficial Reprezentanţa Fondului Naţiunilor Unite pentru Populaţie la Bucureşti.

Anul acesta, pe 11 iulie, **UNFPA** va acorda o atenţie sporită tinerilor, organizînd o festivitate de premiere a cîştigătorilor la nivel naţional ai concursului de afişe „Familiile noastre în lume“. La acest concurs au participat peste 500 de tineri din toată ţara. Toate aceste activităţi concepute pentru tineri şi problemele lor se înscriu pe aceeaşi linie cu cea a mesajelor **UNFPA**, şi anume că tinerii şi sănătatea reproducerii reprezintă poate cea mai importantă problemă. **UNFPA** va încerca să îşi concentreze atenţia din ce în ce mai mult asupra problemelor tinerilor şi aceasta nu doar pentru că aşa crede de cuviinţă, dar şi pentru că există un consens prin care se recunoaşte că problemele adolescenţilor sunt foarte importante.

Tinerii trebuie să-şi asume responsabilitatea

Iată mesajul reprezentantului **UNFPA** în România, domnul **Einar Sandved**, cu ocazia zilei de 11 iulie 1997: *„Tinerii trebuie să-şi asume responsabilitatea pentru propriul comportament, întrucît nimeni nu o poate face în locul lor. Ei trebuie să conştientizeze faptul că există comportamente sexuale care le fac rău, atît lor, cît şi celorlalţi. În domeniul sexualităţii există comportamente deloc responsabile; nu este deloc o dovadă de responsabilitate ca tinerii să ajungă în situaţia unei sarcini nedorite care, de obicei, duce la avort sau la alte probleme. Un comportament sexual responsabil este strîns legat de prevenirea bolilor cu transmitere sexuală. Este responsabilitatea tinerilor să contribuie la scăderea incidenţei acestor boli, şi asta nu ca o datorie faţă de societate ci, în primul rînd, ca o datorie faţă de ei înşişi şi faţă de partenerii lor. O altă parte a acestui mesaj se referă la infectarea cu HIV/SIDA. SIDA poate fi o problemă serioasă pentru România anilor viitori. Judecînd după ceea ce se întîmplă în alte ţări vecine, există pericolul răspîndirii intensive a SIDA în România şi cu toţii ştim că populaţia tînără este mai expusă riscului infectării cu HIV/SIDA decît restul populaţiei adulte. Tocmai de aceea este necesară adoptarea unui comportament responsabil în domeniul sexualităţii şi al sănătăţii reproducerii. Există însă posibilitatea să te protejezi împotriva infectării cu HIV, există mijloace la îndemîna tuturor, nu ai nevoie de mulţi bani pentru asta, trebuie numai să te informezi şi să acţionezi în consecinţă“.*

Strategia UNFPA – sprijinirea României

– interviu cu d-l Einar Sandved, reprezentant UNFPA în România –

Stimate Domnule Sandved, înainte de a lucra pentru Naţiunile Unite aţi avut ocazia să lucraţi în cadrul unor organizaţii neguvernamentale. Spuneţi-mi ce v-a determinat să lucraţi pentru Fondul Naţiunilor Unite pentru Populaţie (UNFPA)?

Am acceptat să lucrez pentru Naţiunile Unite în anul 1989. Am optat pentru UNFPA, deoarece, înainte de toate, această agenţie are un scop foarte bine precizat, o misiune foarte clară. În al doilea rînd, în momentul în care am acceptat oferta, ştiam că oamenii care lucrează pentru această organizaţie sînt foarte devotaţi muncii lor şi scopului UNFPA. Am început să lucrez în 1990, ca Reprezentant UNFPA în Peru, descoperind că în cadrul acestei agenţii există un sistem descentralizat care dă o mulţime de posibilităţi reprezentanţilor din teritoriu să ia decizii, să fie operaţionali. Asta m-a făcut să simt că organizaţia al cărui reprezentant eram depindea de conducătorul ei şi că am avut o mulţime de posibilităţi să schimb ceva în ţara unde am lucrat.

De ce aţi optat să lucraţi în România?

În primul rînd pentru că doream să construiesc ceva nou. În parte, am făcut asta cînd am lucrat ca Reprezentant în Peru; cînd am ajuns acolo, ţara trecea printr-o criză puternică, era aproape în pragul unui război civil, iar mare parte din activităţile pe care cei din UNFPA încercaseră să le desfăşoare înainte nu funcţionaseră. Am avut sentimentul că am pornit de la zero şi cred că a fost o experienţă foarte frumoasă, care m-a determinat să aleg să lucrez într-o ţară unde să am posibilitatea să pornesc ceva de la început. Nu am vrut să lucrez într-una din principalele ţări care primesc sprijin UNFPA, să lucrez în cadrul unui program dezvoltat perfect. În al doilea rînd, am ales România deoarece vroiam să îmi fac o idee despre problemele europene şi doream să contribui prin activităţile mele la dezvoltarea politicilor UNFPA pentru Europa. Europa este încă foarte nouă nu numai pentru UNFPA, dar şi pentru alte agenţii, astfel încît ai încă posibilitatea să influenţezi şi să creezi ceva nou. Aici nu există un program gata stabilit şi, mai mult decît atît, trebuie să îţi foloseşti propria imaginaţie pentru a găsi soluţii netradiţionale pentru asistenţa acordată de Naţiunile Unite. Situaţia din Europa este aşa de diferită, încît trebuie să îţi foloseşti propria imaginaţie, nu poţi aplica soluţiile folosite în lumea a treia, pe care noi, toţi cei din Naţiunile Unite, am învăţat să le folosim.

Ce ştiaţi despre ţara noastră, în 1995, cînd aţi acceptat să veniţi în România ca Reprezentant al UNFPA?

Nu aveam nici un fel de experienţă personală în România, dar aveam o imagine destul de completă despre istoria României, despre regimul dinainte de 1990, deşi nu cunoşteam toate detaliile pe care le-am aflat după aceea. Ştiam că situaţia în România fusese mai rea decît în celelalte ţări vecine ei, ştiam de asemenea că, după 1990, ţara trecea printr-un proces de tranziţie destul de neclar.

Deschiderea unui Birou al Fondului Naţiunilor Unite pentru Populaţie la Bucureşti a fost o decizie la nivel înalt în Naţiunile Unite? Cum s-a luat această decizie? Aţi fost implicat în luarea ei?

Hotărîrea de a deschide un birou UNFPA în România a fost luată pe vremea cînd eu încă lucram în Peru şi a fost decizia Consiliului Director al UNFPA. Deci, în anul 1995 s-a luat hotărîrea de a deschide două birouri UNFPA în Europa, unul în România şi celălalt în Albania. Motivul pentru care România a fost aleasă l-a constituit probabil situaţia din România relevantă pentru UNFPA la acea dată. În acel moment, în 1995, România avea cea mai înaltă rată a mortalităţii materne din întreaga regiune, era pe locul I în ceea ce priveşte rata avorturilor şi părea să aibă cea mai dificilă situaţie a sănătăţii reproducerii. Cred că acesta a fost unul din principalele motive pentru care UNFPA a decis să-şi deschidă un birou la Bucureşti. De asemenea, după 1990, România a constituit un subiect mult discutat în situaţia socială şi sanitară internaţională şi acesta a fost probabil un alt motiv în alegerea României.

• Doctor în ştiinţe politice, Universitatea din Oslo, Norvegia • Studii în domeniul economic şi al antropologiei sociale la Universităţile din Oslo şi Bergen, Norvegia • Cercetător la Centrul pentru Studii şi Cercetări Economice, Mexico City, şi profesor de ştiinţe politice la Universitatea de Stat, Mexico City, Mexic (1978–1979) • Ziarist, consultant, redactor în Norvegia şi America Centrală (1979–1982) • Asistent cercetător la Peace Research Institute, Oslo, Norvegia (1981–1982) • Director pentru America Latină la organizaţia neguvernamentală Norwegian People's Aid şi Reprezentant rezident al aceluiaşi ONG în Mexic şi Nicaragua (1982–1987) • Consultant în Nicaragua pentru diverse guverne şi ONG-uri, cercetător la Central American School for Business Administration, Managua, Nicaragua (1988–1989) • Reprezentant UNFPA în Peru (1990–1994) • În 1995 consultant pentru Ministerul Afacerilor de Externe din Norvegia, Oslo • Începînd cu 1996 Reprezentant UNFPA în România •

Cum aţi găsit România la venirea dv. ca Reprezentant al UNFPA şi care este părerea dv. în legătură cu situaţia sănătăţii reproducerii din România?

Am descoperit unele lucruri la care mă aşteptam şi, bineînţeles, multe la care nu mă aşteptam. Mă aşteptam să găsesc o ţară în care persistau încă multe atitudini din perioada trecută. Am descoperit multe mecanisme instituţionale care nu se schimbaseră şi multe obiceiuri birocratice care erau într-un proces de modificare, dar care mi-au creat totuşi sentimentul că, parte din acestea, aparţin perioadei istorice trecute. Ştiam că în România procesul de tranziţie era departe de a se fi încheiat şi că era o tranziţie mai înceată decît în multe din ţările din Europa Centrală şi de Est. Au existat, însă, foarte multe lucruri la care nu mă aşteptam. Lucru firesc, de altfel, deoarece cînd ajungi într-o ţară în care nu ai mai fost, nu ai de unde să cunoşti amănunte referitoare la modul în care oamenii acelei ţări îşi organizează viaţa.

Una din surprize a fost să descopăr încet, încet diferenţele enorme care există între diferite zone ale României. Nu ştiam că România este o ţară atît de diversă, că există atîtea diferenţe între părţile din vest şi cele din est, între felul în care este administrată zona Bucureştiului şi restul ţării. Nu ştiam de existenţa unor soluţii la nivel local. Înainte de venirea mea în România, credeam că această ţară este mai mult sau mai puţin la fel pe toată întinderea ei, ceea ce s-a dovedit a fi o presupunere greşită.

Mă aşteptam însă la probleme sociale serioase, la un sistem organizaţional puţin dezvoltat – adică o societate civilă puţin activă. Acum constat că România se schimbă foarte rapid, că au apărut multe organizaţii neguvernamentale care sînt active în multe domenii.

În ceea ce priveşte situaţia sănătăţii reproducerii în România, aceasta se află într-un proces de îmbunătăţire, dar nu ştiu dacă acest proces va continua sau nu. Cînd priveşti datele statistice – şi anume că rata mortalităţii materne a scăzut din 1990, că rata avorturilor a scăzut, de asemenea, cel puţin începînd din 1992 – eşti impresionat şi te aştepţi ca situaţia să se îmbunătăţească în continuare. Dar scăderile înregistrate pot fi, pur şi simplu, urmarea faptului că rata avorturilor şi cea a mortalităţii materne au fost atît de ridicate, încît ceva trebuia să se întîmple. Această scădere a ratei avorturilor şi a mortalităţii materne este şi rezultatul apariţiei serviciilor de planificare familială. Azi, România deţine încă cea mai ridicată rată a avorturilor în lume, chiar dacă aceasta se află în scădere. De asemenea, România este pe locul doi la rata mortalităţii materne din Europa. Mă tem că aceste rate nu vor continua să scadă decît în cazul în care se va întîmpla ceva cu adevărat important în organizarea serviciilor de planificare familială. O problemă care devine din ce în ce mai importantă în România este adîncirea diferenţelor dintre

• STIRI • STIRI • STIRI • STIRI • STIRI •

Studiul „Situaţia populaţiei pe plan mondial – 1997" prezintă informaţii documentate asupra efectelor negării acestor drepturi sexuale şi reproductive:

• 585.000 de femei – una la fiecare minut – mor anual din cauze legate de sarcină, aproape toate decesele înregistrîndu-se în ţări în curs de dezvoltare. Un număr de cîteva ori mai mare de femei suferă mutilări ca urmare a naşterii. O mare parte din aceste decese şi suferinţe ar putea fi evitate prin îmbunătăţirea sistemelor de îngrijire a sănătăţii, cu costuri relativ mici.

• Circa 200.000 de decese materne pe an sînt rezultatul lipsei sau ineficienţei serviciilor contraceptive.

• 120–150 milioane de femei care doresc să-şi limiteze numărul sarcinilor sau să le eşaloneze în timp sînt încă lipsite de mijloacele necesare pentru a face aceasta într-un mod eficient. În total, 350 milioane de cupluri sînt lipsite de informaţii şi de acces la o serie de servicii contraceptive.

• Cel puţin 75 milioane de sarcini în fiecare an (din circa 175 milioane) sînt nedorite; rezultatul îl reprezintă 45 milioane de avorturi, din care 20 milioane sînt efectuate în condiţii necorespunzătoare.

• 70.000 de femei mor în fiecare an ca urmare a avorturilor efectuate în condiţii necorespunzătoare şi un număr necunoscut de femei suferă infecţii şi alte

pentru dezvoltarea unei strategii

zonele estice şi cele vestice ale ţării, a diferenţelor dintre zonele rurale şi cele urbane. Această problemă ne preocupă acum în mod deosebit, deoarece ştim că situaţia sănătăţii reproducerii în zonele rurale este mult mai critică decît în zonele urbane şi vor fi necesare multe eforturi în viitorul apropiat pentru a extinde reţeaua de servicii de planificare familială şi pentru a face tot ceea ce este necesar pentru îmbunătăţirea situaţiei sănătăţii reproducerii.

Puteţi să spuneţi dacă UNFPA are o strategie referitoare la România?

Situaţia stă în felul următor: nu este rolul nostru să formulăm strategii pentru România, dar, aşa cum se întîmplă în prezent, noi ajutăm guvernul să dezvolte o strategie. Ne-au cerut sprijinul, şi acesta este rolul nostru – să ajutăm guvernul să dezvolte această strategie şi nu să stăm în birou şi să formulăm una. De fapt, cred că în ultimii ani am ajutat guvernul să stabilească o strategie, iar acum acesta urmăreşte continuarea extinderii serviciilor de planificare familială şi o mai bună cooperare cu organizaţiile neguvernamentale din domeniu.

De asemenea, a crescut gradul de conştientizare a problemelor din zona rurală şi în ceea ce priveşte nevoile adolescenţilor. Un semn foarte pozitiv pentru toate activităţile din domeniul sanitar îl reprezintă tendinţa spre descentralizarea responsabilităţilor şi acordarea unei atenţii sporite serviciilor primare de îngrijire a sănătăţii. Dacă această tendinţă va continua, va fi mult mai uşor să se extindă serviciile de planificare familială, deoarece acestea nu sînt altceva decît măsuri de prevenire în domeniul asistenţei primare sanitare. Aceste servicii trebuie realizate la nivel local. Toate acestea împreună formează o strategie, iar noi încercăm să ajutăm guvernul în dezvoltarea acestei strategii. Deci, noi nu avem propria strategie sau, mai bine spus, strategia UNFPA este de a încerca să ajutăm guvernul în procesul de dezvoltare a acestei strategii, proces în care s-au înregistrat multe progrese în ultimul timp.

Ce ne puteţi spune despre cooperarea cu partea română? Care sunt partenerii dv. în România şi cum este cooperarea dintre UNFPA şi aceştia?

Avem relaţii excelente cu Ministerul Sănătăţii, ne-au cerut să îi sprijinim în activităţile lor în domeniul sănătăţii reproducerii şi încercăm să facem acest lucru. Menţionez Ministerul Sănătăţii deoarece este instituţia responsabilă pentru serviciile de sănătatea reproducerii şi acesta constituie domeniul principal în care acordăm sprijin. Există şi alţi parteneri cu care colaborăm, dar Ministerul Sănătăţii este principalul nostru partener în România. Noi sugerăm ca Ministerul Sănătăţii să lucreze împreună cu alte instituţii guvernamentale, cum ar fi Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale, Ministerul Educaţiei şi Învăţămîntului, Ministerul Tineretului şi Sportului. Ceea ce încercăm să facem este să stimulăm coordonarea între aceste instituţii guvernamentale. Ministerul Sănătăţii, care este responsabil pentru sănătatea reproducerii în România, ar putea să coopereze cu celelalte instituţii guvernamentale. Noi încercăm să ajutăm purtînd dialoguri şi făcînd sugestii. Sîntem în contact cu multe alte instituţii din sectorul public şi organizaţii neguvernamentale. Cu sprijinul nostru, în vederea unei abordări descentralizate a problemelor şi, prin intermediul Ministerului Sănătăţii, au sporit contactele noastre cu autorităţile sanitare judeţene. Acest fapt ne-a ajutat, de asemenea, să ne dăm seama cum sînt privite problemele la nivel local şi ne-a ajutat să fim folositori în discuţiile cu guvernul, referitoare la strategie.

Ne puteţi spune cîte ceva despre relaţia dintre UNFPA şi mass-media? Cum vede UNFPA această relaţie şi cîtă importanţă i se acordă?

În toate ţările această relaţie este foarte importantă. Pentru a avea servicii de planificare familială cu adevărat eficiente, nu este suficientă numai extinderea acestor servicii de către sectorul public şi organizaţiile neguvernamentale, pentru că, aşa cum am menţionat deja, trebuie să acţionezi astfel încît oamenii să afle de existenţa serviciilor de planificare familială. Nici un minister al sănătăţii din lume nu poate să informeze populaţia aşa cum trebuie şi asta probabil din cauza modului diferit de organizare al acestora şi poate că un minister al Sănătăţii nici nu trebuie să-şi asume acest rol de informare a publicului. Există alte instituţii care ar putea fi de folos în acest proces – şi, personal, cred că mass-media poate juca un rol important semnalînd problemele din domeniul sănătăţii reproducerii, menţionînd că există servicii de planificare familială în România. Dacă există probleme, una din căile de îmbunătăţire a situaţiei este aceea de a spune că aceste probleme există şi care sînt ele.

Mass-media nu trebuie să se limiteze numai la a avea un rol de informare, ci trebuie să-şi asume şi rolul de raportare critică la problemele din domeniul sănătăţii reproducerii din România.

Pentru a construi o relaţie durabilă cu mass-media, am încercat să le oferim informaţii, date, cifre, definiţii din acest domeniu, să le spunem care sînt problemele, astfel încît jurnaliştii să cunoască acest domeniu al sănătăţii reproducerii. Cînd am venit în România, cu un an şi jumătate în urmă, am constatat că foarte puţini jurnalişti aveau idee că există în România probleme în domeniul sănătăţii reproducerii. În prezent, un număr semnificativ de jurnalişti cunosc aceste probleme. Am încercat, de asemenea, să avem contacte directe cu jurnaliştii şi să îi punem pe ei în contact direct cu persoanele care lucrează în domeniu – prin seminarii, ateliere de lucru.

Cred că am avut primele noastre reuşite în ceea ce priveşte relaţia cu mass-media şi vom continua să facem mult mai multe eforturi în acest sens. Dar nu vom încerca să îi influenţăm pe jurnalişti în ceea ce scriu. Ei pot folosi informaţiile pe care le furnizăm, pot folosi experienţa noastră de pînă acum şi am constatat că domeniul acesta al sănătăţii reproducerii este un subiect interesant pentru mulţi jurnalişti şi că ei consideră că trebuie să ştie, să cunoască mai multe din acest domeniu. Eu cred că putem să ne asumăm acest rol, şi un motiv în plus pentru aceasta ar fi reacţia pozitivă a guvernului referitoare la activitatea noastră cu mass-media.

A consemnat
STELA SERGHIUŢĂ

• STIRI • STIRI • STIRI • STIRI • STIRI •

afecţiuni ale sănătăţii. Multe avorturi efectuate în condiţii necorespunzătoare ar putea fi evitate prin asigurarea accesului liber la mijloacele contraceptive sigure şi eficace.

• 3,1 milioane de oameni au fost infectaţi anul trecut cu virusul HIV care provoacă SIDA; în 1996, 1,5 milioane de persoane au murit din cauze legate de HIV/SIDA; 22,6 milioane de oameni trăiesc cu HIV/SIDA.

• 1 milion de oameni mor în fiecare an din cauza infecţiilor aparatului reproducător, inclusiv a bolilor cu transmitere sexuală (BTS), altele decît HIV/SIDA. Mai mult de jumătate dintre cele 333 milioane de cazuri noi de BTS, care apar anual, se înregistrează la adolescenţi.

• 120 milioane de femei au suferit o formă oarecare de mutilare genitală; anual, alte 2 milioane de femei sînt expuse acestui risc.

• Violurile şi alte forme de violenţă sexuală sînt destul de răspîndite, totuşi multe violuri nu sînt raportate din cauza stigmatului şi traumei asociate cu violul şi a lipsei de înţelegere din partea sistemelor legale.

• Cel puţin 60 de milioane de fetiţe, care ar fi trebuit altfel să trăiască, „lipsesc" din diverse populaţii, ca urmare a neglijenţei sau a avorturilor selective făcute pe criterii sexuale.

UNFPA – istoric

Fondul Naţiunilor Unite pentru Populaţie – UNFPA şi-a început activitatea în anul 1969 şi este cea mai importantă sursă internaţională de ajutorare a populaţiei. Încă de la începutul misiunii sale, **UNFPA** acordă asistenţă ţărilor aflate în curs de dezvoltare, celor cu economie în tranziţie şi altor ţări, la solicitarea acestora, în găsirea de soluţii la problemele legate de populaţie şi de sănătatea reproducerii. **UNFPA** duce o campanie de sporire a gradului de conştientizare a acestor probleme în întreaga lume.

UNFPA promovează drepturile la reproducere şi drepturile sexuale care presupun ca toate cuplurile şi toţi indivizii să aibă dreptul de a decide în mod liber şi responsabil asupra momentului naşterii copiilor lor şi a numărului acestora. Aceştia au, de asemenea, dreptul de a avea informaţiile şi mijloacele necesare pentru a acţiona în consecinţă. Aceste drepturi au fost recunoscute la Conferinţa Internaţională asupra Populaţiei şi Dezvoltării, ţinută la Cairo în anul 1994, unde reprezentanţii a 180 de naţiuni ale lumii, printre care s-a numărat şi România, au adoptat un program de acţiune şi au promis că îl vor pune în aplicare. Acest plan prevede printre altele ca informaţiile şi serviciile de calitate, privind sănătatea reproducerii, să devină accesibile tuturor pînă în anul 2015.

Principalele domenii în care acţionează UNFPA

Sănătatea reproducerii, inclusiv planificarea familială şi sănătatea sexuală – UNFPA sprijină asigurarea de servicii de sănătate a reproducerii, incluzînd o ofertă mai largă de metode de planificare familială, precum şi informaţii referitoare la acestea. Serviciile de asistenţă pentru sănătatea reproducerii includ: o maternitate sigură; consiliere şi prevenirea sterilităţii; prevenirea şi tratarea bolilor cu transmitere sexuală, inclusiv HIV/SIDA.

Strategii referitoare la populaţie şi la dezvoltare – UNFPA ajută ţările în formularea şi implementarea unor politici complete privitoare la populaţie, considerînd aceasta ca pe o parte centrală a strategiilor pentru o dezvoltare durabilă.

Promovarea noţiunii de sănătate a reproducerii – UNFPA este un susţinător al scopurilor Conferinţei Internaţionale asupra Populaţiei şi Dezvoltării, care includ: sănătatea reproducerii şi dreptul la reproducere; rate mai mici ale mortalităţii materne şi infantile; eliminarea discriminării sexuale în domeniul educaţiei; întărirea capacităţii naţiunilor de a concepe şi de a pune în aplicare strategii cu privire la populaţie şi dezvoltare; şi creşterea resurselor pentru populaţie şi dezvoltare.

Din anul 1994, **UNFPA** sprijină activităţi în domeniul sănătăţii reproducerii în România. S-au petrecut multe schimbări referitoare la asistenţa **UNFPA** → au avut loc numeroase discuţii, analize şi treceri în revistă privind asistenţa **UNFPA** din perioada anterioară. În ceea ce priveşte implicarea guvernului, în momentul actual există o dorinţă din partea acestuia să îşi asume responsabilităţi mai mari, se implică mai mult şi toate acestea se reflectă în ceea ce **UNFPA** numeşte execuţie guvernamentală.

Cel mai important proiect de pînă acum a fost cel prin care se asigurau sprijin serviciilor de planificare familială, cursuri de instruire şi asistenţă tehnică. Toate aceste activităţi vor continua, pentru că, deşi proiectul anterior s-a încheiat la începutul lunii iunie, a fost demarat un nou proiect mult mai bun. Acest proiect, un proiect cu durată de doi ani, este adaptat schimbărilor care au avut loc în ultimii ani în România. Prin intermediul activităţilor din acest proiect se va continua sprijinirea sectorului public în dezvoltarea serviciilor de planificare familială, sprijinirea eforturilor pentru îmbunătăţirea calităţii acestor servicii şi instruirea mai multor persoane. Se va continua acordarea de asistenţă tehnică în anumite zone, şi poate cea mai importantă latură a acestui proiect este aceea că se va acorda asistenţă specială la nivel local în anumite zone – aşa-numitele zone defavorizate din punct de vedere al disponibilităţii serviciilor, zone unde oamenii nu ştiu de existenţa serviciilor de planificare familială şi unde nu se apelează la aceste servicii. Această latură a proiectului se înscrie pe aceeaşi linie cu ceea ce se urmăreşte prin actuala reformă din domeniul sanitar.

Un alt proiect pe care **UNFPA** îl susţine este un proiect demarat în anul 1995, care are ca obiectiv general să contribuie la creşterea nivelului de cunoştinţe în domeniul planificării familiale şi al sănătăţii reproducerii în rîndul celor ce oferă servicii în domeniu. Practic, printre activităţile acestui proiect se înscriu:

- sprijinirea dezvoltării unei baze de informaţii actualizate şi corecte în domeniul planificării familiale – prin facilitarea traducerii şi publicării în limba română a unor astfel de documente cu informaţii din domeniu;
- oferirea unor module de documentaţie în domeniul planificării familiale pentru fiecare Centru de referinţă de planificare familială şi pentru alte organizaţii şi instituţii, Centre de documentare şi biblioteci etc.;
- sprijinirea organizaţiilor neguvernamentale care au activitate în domeniul informării şi educării în ceea ce priveşte planificarea familială.

UNFPA acordă o mare atenţie problemelor tinerilor, astfel că, începînd cu 1 mai, acest an, a fost aprobat un nou proiect pentru sprijinirea Fundaţiei „Tineri pentru Tineri" – organizaţie neguvernamentală care are experienţă în domeniul educaţiei sexuale a adolescenţilor. Una dintre componentele proiectului este dezvoltarea unor materiale informaţionale pentru tineri, în ceea ce priveşte comunicarea în domeniul sexualităţii, vîrsta pubertăţii, bolile cu transmitere sexuală etc.

Prin acest proiect **UNFPA** nu urmăreşte numai o abordare mai atentă a problemelor adolescenţilor – lucru foarte important, de altfel, ci şi sprijinirea organizaţiilor neguvernamentale, în vederea dezvoltării acestora ca instrumente puternice ale societăţii civile.

În completarea acestor proiecte bine definite, **UNFPA** îşi asumă un rol mult mai amplu, acordă sprijin şi asistenţă tehnică, susţine procesul de coordonare al asistenţei acordate în sănătatea reproducerii, încearcă să aibă şi să ofere o imagine de ansamblu asupra a ceea ce se întîmplă în acest domeniu.

De curînd **UNFPA** *a organizat o conferinţă de presă cu ocazia lansării raportului* **„Situaţia populaţiei pe plan mondial – 1997".** *Acest raport nu analizează situaţia din România, dar prezintă o vedere de ansamblu asupra problemelor globale din domeniul sănătăţii reproducerii. Raportul este foarte relevant pentru România, deoarece ţara noastră se află încă pe locul întîi în lume la rata avorturilor şi pe locul al doilea în Europa la rata mortalităţii materne. Aceste date indică foarte clar că în România nu există încă suficiente servicii de planificare familială sau că oamenii nu apelează la ele. Este cunoscut faptul că dacă există informaţii şi servicii de planificare familială accesibile tuturor, aceştia apelează la servicii, fapt ce ar determina o scădere a numărului de avorturi şi a mortalităţii materne. Raportul prezentat de* **UNFPA** *s-a axat pe sănătatea reproducerii şi pe drepturile la reproducere. Aceste drepturi au devenit o parte cu adevărat importantă în cadrul drepturilor omului, recunoscute în lumea întreagă, iar guvernele ar trebui să se simtă obligate să garanteze aceste drepturi: dreptul de a avea acces la servicii de planificare familială, dreptul la informare şi educare în domeniul sănătăţii reproducerii etc. Ceea ce subliniază acest raport – acesta fiind şi mesajul* **UNFPA** *– este că o rată ridicată a mortalităţii materne indică faptul că drepturile la reproducere nu sînt garantate. În astfel de cazuri, guvernele ar trebui să acţioneze pentru îmbunătăţirea situaţiei – pentru că dacă aceste drepturi nu sînt garantate oamenii mor, se îmbolnăvesc – cu atît mai mult cu cît aceste situaţii pot fi evitate prin oferirea de servicii de planificare familială.*

Organizaţiile şi instituţiile cu care colaborează UNFPA în România:

- **Ministerul Sănătăţii**
- **Institutul de Sănătate Publică şi Management Sanitar**
- **Institutul de Pregătire Postuniversitară a Medicilor şi Farmaciştilor**
- **Societatea de Educaţie Contraceptivă şi Sexuală**
- **Fundaţia „Tineri pentru Tineri"**
- **Institutul pentru Ocrotirea Mamei şi Copilului**
- **Comisia Naţională de Statistică**

Ne cerem scuze dacă din cauza spaţiului restrîns nu am putut menţiona toţi colaboratorii **UNFPA**.

Supliment finanţat de Reprezentanţa UNFPA în România

UNFPA United Nations Population Fund

Coordonatori de proiect: **STELA SERGHIUŢĂ şi RODICA PALADE;**
Tehnoredactor: **LUCIAN PIUCĂ;**
Corectură: **MARA ŞTEFAN, ELISABETA OLEA;**
Secretariat: **ADRIANA BOBEICĂ**